

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Bakalářská práce

Periferní sídla, obce a oblasti okresu Znojmo – vymezení, typy a stabilita

Vypracovala: Barbora Holíková

Vedoucí práce: doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis studenta

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu doc. RNDr. Janu Kubešovi, CSc. za vedení mé bakalářské práce, trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi věnoval v průběhu zpracování.

HOLÍKOVÁ, B. (2019): Periferní sídla, obce a oblasti okresu Znojmo – vymezení, typy a stabilita. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 55 s.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na vyhodnocování rozvinutosti (stability) obcí a sídel různých polohových typů v okrese Znojmo. Nejprve jsou vymezena sídelní střediska s odlišnou hierarchií (mikroregionální, nano, piko a femto střediska) a také nestřediskové obce na základě počtu druhů sledovaných služeb, počtu obyvatel, počtu spojů veřejné dopravy a dojížděky za prací a studiem. V dalším kroku jsou vymezeny periferní obce a sídla okresu Znojmo na základě malého počtu spojů veřejné dopravy směřujících do mikroregionálních sídelních středisek a/nebo na příliš dlouhé doby strávené v těchto spojích. Dále jsou ještě vymezeny suburbánní obce a sídla. Zbývající obce a sídla (pokud nejsou mikroregionálními sídelními středisky) přísluší do semiperiferního typu. V závěru je pak zkoumána a zdůvodňována sociálně-populační a také technicko-infrastrukturní rozvinutost (stabilita) v jednotlivých typech obcí a sídel a v jednotlivých typech periferních oblastí. Celkem byla vymezena 2 mikroregionální sídelní střediska (Znojmo, Moravský Krumlov), 10 nano (např. Hrušovany nad Jevišovkou a Miroslav), 9 piko a 17 femto sídelních středisek. Rozsáhlejší periferní oblasti byly vymezeny na Vranovsku a Jevišovicku. Nejvyšší rozvinutost vykazovaly obce mikroregionálních sídelních středisek a suburbánní obce kolem nich, a dále semiperiferní obce, zvláště semiperiferní nano a piko sídelní střediska. Nejhůře na tom byly periferní nestřediskové obce a periferní piko sídelní střediska.

Klíčová slova: okres Znojmo, periferní oblasti, periferní sídla, sídelní střediska, sociálně-populační rozvinutost, sociální ukazatele

HOLÍKOVÁ, B. (2019): Peripheral settlements, municipalities and areas of the Znojmo district - determination, types and stability. Bachelor thesis. University of South Bohemia, Faculty of Education, Department of Geography, 55 p.

Annotation

The bachelor thesis focuses on evaluating the level of development (stability) of municipalities and settlements of various positional types in the Znojmo district. At first, the settlement centres are determined in terms of their hierarchy (microregional, nano, pico and femto centres) and also the non-central municipalities according to the amount of kinds of observed services, the inhabitant count, the amount of public transport connections, and the commute to work or school. In the next step, the peripheral municipalities and settlements in the Znojmo district are determined, according to a small count of public transport travel connections heading to microregional settlement centres and/or due to a too long time spent in this transport connections. Next, the suburban municipalities and settlements are determined as well. The remaining municipalities and settlements (if they are not special microregional settlement centres) belong to the semiperipheral type. In the conclusion part, the socio-demographical and technical-infrastructure development (stability) of individual types of municipalities and settlements, and also of individual types of peripheral areas are then examined and explained. Overall, 2 microregional settlement centres were determined (Znojmo, Moravský Krumlov), 10 nano (for example Hrušovany nad Jevišovkou and Miroslav), 9 piko and 17 femto settlement centres. More extensive peripheral areas were determined in the area around Vranov and Jevišovice. The highest level of development was shown by municipalities of microregional residential centres and suburban municipalities around them, as well as semi-peripheral municipalities, especially semi-peripheral nano and piko settlement centres. The worst level was seen by peripheral non-central municipalities and peripheral piko settlement centres.

Key words: Znojmo district, peripheral areas, peripheral settlements, settlement centres, socio-demographic development, social indicators

Obsah

1. Úvod	8
2. Teoretická východiska a literatura.....	11
2.1 Literatura k řešené problematice.....	11
2.2 Teorie k řešené problematice	18
2.3 Literatura pro charakteristiku řešeného území.....	19
3. Vybrané charakteristiky okresu Znojmo	21
4. Metodika práce	26
4.1 Vymezování sídelních středisek s rozdílnou hierarchií	26
4.2 Vymezování periferních, semiperiferních a suburbánních obcí a periferních oblastí	31
4.3 Data a ukazatele sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti v obcích	33
4.4 Vymezování periferních, semiperiferních a suburbánních sídel a hodnocení jejich sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti.....	35
5. Sídelní střediska, periferní sídla, obce a oblasti okresu Znojmo a jejich rozvinutost	36
5.1 Mikroregionální, nano, piko a femto sídelní střediska	36
5.2 Periferní, semiperiferní, suburbánní a střediskové obce a oblasti	40
5.3 Sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost periferních, semiperiferních, suburbánních a střediskových obcí a oblastí	42
5.4 Periferní, semiperiferní a suburbánní sídla a jejich sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost.....	47
6. Závěr	50
7. Literatura	52
8. Přílohy	55

Seznam map a tabulek

- Mapa 1. Obce, SO POÚ a SO ORP okresu Znojmo (2018)
- Mapa 2. Silniční a železniční komunikace okresu Znojmo (2018)
- Mapa 3. Sídlní střediska a nestřediskové obce okresu Znojmo (2018)
- Mapa 4. Sídlní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní obce a periferní oblasti okresu Znojmo (2018)
- Mapa 5. Sídlní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní sídla okresu Znojmo (2018)
- Tabulka 1. Charakteristiky obyvatelstva v jednotlivých SO POÚ okresu Znojmo (2017)
- Tabulka 2. Sledované druhy zařízení služeb pro obyvatele
- Tabulka 3. Použité ukazatele sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti v obcích a oblastech
- Tabulka 4. Periferní oblasti okresu Znojmo a jejich typy (2018)
- Tabulka 5. Hodnoty ukazatelů sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti polohových typů obcí okresu Znojmo (2011, 2017)
- Tabulka 6. Hodnoty ukazatelů sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti periferních oblastí okresu Znojmo (2011, 2017)
- Tabulka 7. Hodnoty ukazatelů sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti polohových typů sídel okresu Znojmo (2011, 2017)
- Tabulka 8. Sledované skupiny a druhy zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Znojmo (2018)
- Tabulka 9. Počet obyvatel, dojíždějících za prací a studiem a počet spojů veřejné dopravy v potenciálních sídelních střediscích okresu Znojmo (2017, 2011, 2018)
- Tabulka 10. Hierarchie sídelních středisek okresu Znojmo podle zařízení služeb, počtu obyvatel, dojížděky za prací a studiem a počtu spojů veřejné dopravy (2018)
- Tabulka 11. Hodnoty ukazatelů rozvinutosti obcí okresu Znojmo (2016, 2017, 2018)
- Tabulka 12. Hodnoty ukazatelů rozvinutosti sídel okresu Znojmo (2017, 2018)
- Tabulka 13. Sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost sídel a obcí okresu Znojmo (2016, 2018)

1. Úvod

Periferní území Čech, Moravy a Slezska se stále více vylidňují, zmenšuje se zde obslužná vybavenost a odcházejí odtud mladí lidé. Rozdíly v charakteristikách sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti (stability) periferních a neperiferních území se tak stále prohlubují. Cílem této bakalářské práce je zjistit tyto rozdíly na Znojmsku (okres Znojmo). Nejprve je však třeba stanovit sídelní střediska, vůči kterým lze následně periferie vymezit, a až po vymezení periferií (a dalších typů území) může následovat hodnocení jejich rozvinutosti.

Okres Znojmo leží na jižní Moravě, při státní hranici s Rakouskem, a zatím tudy neprochází dálnice ani významnější železnice. V rámci České republiky by se tedy tento okres dal považovat za periferně položený. Uvnitř řešeného okresu lze však vůči městu Znojmu (a případně také vůči Moravskému Krumlovu) vymezit periferní a také semiperiferní a suburbánní obce a sídla. Zatímco obyvatelé obcí, které leží v blízkosti Znojma či Moravského Krumlova, nebo leží na hlavních silničních tazích, mají dosažitelnost uvedených sídelních středisek poměrně dobrou, obyvatelé obcí, které leží v odlehlejší poloze, mohou zažívat perifernostně podmíněnou sociální exkluzi (vyloučení). Značná vzdálenost od sídelních středisek a/nebo nedostatečný počet spojů do nich směřujících vede k problémům v dojížděce za prací, studiem a službami.

Motivem pro výběr tématu byl dlouhodobý zájem o problematiku polarizace prostoru a vlastní zkušenosti s problematikou periferních území v řešeném území okresu Znojmo. Podobný námět bakalářské práce mají ještě další dvě kolegyně z ročníku GEVES - Nikola Podlešáková (Periferní oblasti Plzeňského kraje - vymezení, typy a stabilita) a Aneta Chvojková (Periferní oblasti jižních Čech - vymezení, typy a stabilita). Používají také podobný metodický postup, který je však přizpůsoben řešenému území – kolegyně řeší rozsáhlejší území na úrovni obcí (v této bakalářské práci je zpracováno menší území na úrovni jednotlivých sídel). Zmíněné práce jsou součástí projektu katedry geografie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity zaměřeného na periferní území, který koordinuje doc. Kubeš.

Bakalářská práce se skládá z osmi kapitol a některé z nich se člení na dílčí podkapitoly. V úvodu je práce stručně představena a jsou v ní stanoveny cíle a hypotézy. Ve druhé kapitole, která se zabývá teoretickými východisky a příslušnou literaturou, jsou rozebírána díla věnující se perifernosti a exponovanosti území, sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti území a také sídelní střediskovosti v území. Následně je řešena teorie k této problematice. V poslední části této kapitoly je rozebrána literatura týkající se okresu Znojmo a jeho charakteristik. Ve třetí kapitole je v návaznosti na předchozí kapitolu charakterizován okres Znojmo, a to jak z fyzicko-geografického, tak ze socio-geografického pohledu, v rozsahu pro účel této bakalářské práce.

V rámci čtvrté kapitoly je popsána metodika práce a sběr dat. V páté kapitole již dochází k samotnému vymezení sídelních středisek (mikroregionálních a nižších) a periferních, semiperiferních a suburbánních obcí a sídel (také periferních oblastí a jejich typů) vůči těmto sídelním střediskům. Po tomto vymezení následuje hodnocení sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti uvedených typů sídel, obcí a oblastí. Kapitolou šest je závěr, ve kterém je potvrzení či vyvrácení hypotéz a zhodnocení naplnění cílů práce. Na konci práce je ještě uvedena použitá literatura a přílohy.

Cíle bakalářské práce:

1. Vymezit sídelní střediska různé hierarchické úrovně v řešeném území okresu Znojmo.
2. Určit periferní, semiperiferní a suburbánní sídla a obce, a také periferní oblasti (a jejich typy), v řešeném území okresu Znojmo.
3. Vyhodnotit sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost v periferních sídlech, obcích, oblastech těchto obcí a jejich typech, stejně tak v semiperiferních, suburbánních a sídelně-střediskových sídlech a obcích.

Hypotézy bakalářské práce:

1. Podle osobních zkušeností ze Znojemska (jeho jednotlivých sídel a obcí), ve vztahu k obslužné vybavenosti, pracovním příležitostem a dalším parametrům, lze předpokládat, že poměrně silným mikroregionálním střediskem bude město Znojmo a že velmi slabým mikroregionálním střediskem bude město Moravský Krumlov. M. Hampl (2005) Znojmo vyhodnotil podobně, ovšem Moravský Krumlov již za mikroregionální středisko nepovažoval a zařadil ho do mikroregionu Brna.
2. Předpokládá se, že odlehlé (periferní) obce a oblasti Znojemska budou ležet zejména v západní části okresu Znojmo, na Vranovsku a jinde v blízkosti hranic s Rakouskem, s Jihočeským krajem a krajem Vysočina. K výše uvedeným mikroregionálním střediskům okresu Znojmo je odtud daleko, ani v okolních krajích nejsou blízka mikroregionální střediska a hranice s Rakouskem je v její západní části nedostatečně prostupná. V tomto prostoru (viz výše) vymezili periferní území i Musil, Müller (2008) nebo Bernard, Šimon (2017), ovšem tyto autoři pracovali se shluky obcí a nepovažovali Moravský Krumlov za významnější středisko.

3. Lze očekávat, že mnohé periferní obce a oblasti řešeného území Znojemska budou vyhodnoceny ze sociálně-populačního a infrastrukturního hlediska jako nerozvinuté. Mohou zde však existovat i výjimky – předpokládá se, že periferní obce nacházející se u významných hraničních přechodů, nebo periferní obce, kterými prochází významné silniční a železniční komunikace, budou vykazovat určité znaky rozvinutosti (viz např. Kubeš 2000). Podobně na tom mohou být také populačně velké periferní obce.

2. Teoretická východiska a literatura

2.1 Literatura k řešené problematice

Následující rešerše literatury, zabývající se problematikou bakalářské práce, je uspořádána do tří subkapitol, které mají logické uspořádání. Nejprve je třeba vymezit sídelní střediska a až následně je možné vymezení periferních území ve vztahu k sídelním střediskům. Až po vymezení sídelních středisek a periferních, případně i semiperiferních a suburbánních obcí je možné měřit sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost těchto typů obcí. Této posloupnosti odpovídají následující subkapitoly.

Vymezování sídelních středisek

Ke konci 90. let katedra geografie Pedagogické fakulty JU zpracovávala projekt zaměřený na identifikaci problémů venkovského osídlení v jižních Čechách. Z tohoto projektu pak vznikla publikace Kubeš a kol. (2005), ve které je také kapitola zaměřená na střediskovost sídel v území okresů Písek a Tábor, a v jejich okolí – **Kubeš, Pahorecká (2000)**. Autoři provedli detailní terénní průzkum obslužné vybavenosti jednotlivých sídel obou okresů, při kterém mapovali všechna zařízení služeb pro obyvatele – hospody, malé i velké prodejny potravin, školská zařízení různého významu, všechna zdravotnická zařízení, pošty a další. Výsledkem jejich práce byla hierarchizovaná soustava sídelních středisek zahrnující středně velká města (Písek, Tábor) a menší města (Soběslav, Veselí nad Lužnicí, Milevsko, Bechyně, Protivín), která autoři označili za mikroregionální sídelní střediska. O úroveň níže byly městyse (Mirovice, Mirovice, Čimelice, Chýnov, atd.) a větší středisková venkovská sídla, která označili jako subregionální sídelní střediska. Na nejnižší úrovni byla významná venkovská sídla se základní školou, poštou a podobnou vybaveností, která ale již nebyla označena jako střediska. Hierarchické rozdíly mezi sídelními středisky autoři odvozovali z křivek obslužné vybavenosti sídel (uspořádaných podle počtu druhů zařízení služeb).

Profesor Martin Hampl z geografického pracoviště Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze se dlouhodobě zabývá vymezováním sídelních středisek České republiky a jejich spádových území (regionů), zejména na základě dojížděky za prací (např. **Hampl 2005**). Nejnižší úrovni sídelních středisek jsou pro něj mikroregionální sídelní střediska. Tato střediska musí mít dostatečnou populační a pracovní velikost a určité dojížděkové zázemí, ve kterém jsou relativně uzavřeny vztahy v denní dojížděce za prací. Z těchto důvodů se v jeho práci mikroregionálními sídelními středisky stala pouze středně velká města s dostatečně velkou pracovní vybaveností a dojížděkou. Jde o bývalá okresní města, doplněná o některá další města kategorie obcí

s rozšířenou působností. V řešeném území bakalářské práce (na Znojemsku) M. Hampl vymezil jako mikroregionální sídelní středisko Znojmo. Moravský Krumlov však přiřadil k Brnu. V okolí okresu Znojmo vymezil jako slabá mikroregionální střediska například Moravské Budějovice a Mikulov.

Poměrně malá pozornost se v české literatuře věnovala malým městům nesplňujícím kritéria mikroregionálních sídelních středisek, přitom ale těchto měst je v Česku, zvláště v periferních územích, velké množství. Této problematice se nicméně věnuje doc. Vaishar z Mendelovy univerzity v Brně. V práci *Vaishar (2005)* se zaměřil na roli malých měst uvnitř periferních regionů. Tato města mají podle autora nezastupitelnou funkci pro své nejbližší venkovské zázemí, protože větší města v podobě mikroregionálních sídelních středisek jsou odtud většinou značně vzdálena. Uvádí, že malá města v periferiích se potýkají s nedostatečným lidským kapitálem a se stárnutím populace, protože mladí a vzdělaní lidé odtud odcházejí do velkých měst. Určitou šancí pro tato malá města jsou pracovní příležitosti v sociálních a školských službách a také v cestovním ruchu. Je zde vhodné prostředí pro vybudování domovů důchodců, domů s pečovatelskou službou, různých ústavů sociální péče, rehabilitačních ústavů, eventuálně také středních škol, zejména učilišť. Tato zařízení pak mohou obsluhovat i okolní města. V řešeném území okresu Znojmo se nachází množství malých měst, spíše však městysů, takže poznatky z této studie lze v bakalářské práci využít.

Vymezování periferních území

Teoretickými a metodologickými aspekty vymezování periferních oblastí se zabývali geografové *Pileček, Jančák (2011)*. Autoři upozorňují na teoretický a pojmový chaos v řešené problematice, obzvláště na pojem periferní/marginální oblast. Podle autorů lze marginální oblast a periferní oblast takřka ztotožnit, a proto navrhují upřednostňovat pojem periferní oblast. Podle Pilečka a Jančáka jsou ve studiích perifernosti území periferní oblasti vnímány jako oblasti ekonomicky málo rozvinuté, ekonomicky neautonomní, závislé na ekonomicky rozvinutých oblastech (1). Dalším kritériem periferních oblastí může být jejich velká vzdálenost od významných sídelních středisek, případně může jít o existenci dopravních bariér mezi periferními oblastmi a významným sídelním střediskem (2). V některých studiích, zejména politologů, se zvažuje i vyloučení (periferní) oblasti z politických rozhodovacích procesů (3). Často používaný je, při vymezování periferních oblastí, přístup vyhodnocující různé demografické, sociální a další charakteristiky obyvatel (4). Nakonec uvádějí, že je třeba výše uvedené postupy kombinovat (5). Podle autorů článku je vnímání perifernosti a marginality zatím značně subjektivní. V této bakalářské práci bude využit především druhý postup vymezování periferních území a také budou

zohledněny indikátory čtvrtého postupu pro vyhodnocení sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti území.

Slovenský geograf působící na Univerzitě Palackého v Olomouci **M. Halás (2008)** sestavil článek publikovaný v Sociologickém časopise, kde se zabýval vymezením periferních regionů Slovenska. Pro toto vymezení použil řadu ukazatelů pro jednotlivé obce, které rozdělil do čtyř skupin, a to lidské zdroje, ekonomický potenciál, osobní vybavenost a dostupnost center (sídelních středisek). V každé skupině byly tři nebo čtyři ukazatele, mezi které patřilo např. migrační saldo, míra nezaměstnanosti, vybavenost osobním automobilem nebo vzdálenost od nejbližšího krajského města. Jako periferní obec byla označena ta, která spadala do pětiny obcí s nejhorsími hodnotami. Takto ale nevznikly souvislé periferní regiony, proto následně M. Halás provedl ještě určité úpravy, které vedly k vytvoření ucelených periferních regionů složených z periferních obcí.

Výsledkem byla mapa, ve které byly rozlišeny periferní regiony vzniklé na základě jednotlivých skupin ukazatelů (viz výše zmíněné čtyři skupiny) a regiony kumulované perifernosti, kam náležely obce, které spadaly do nejhorsího kvintilu ve třech nebo všech čtyřech skupinách a dále ty, které byly ve dvou skupinách v nejhorsím kvintilu a alespoň v jedné další skupině v nejhorsím kvartilu. Obce, které spadaly do dvou nejhorsích kvintilů, ale v ostatních skupinách nespádaly do nejhorsího kvartilu, byly zařazeny do té skupiny, ve které vykazovaly větší perifernost. V bakalářské práci je použita poněkud odlišná metodika, nicméně také se v ní pracuje s indikátory rozvinutosti obcí, s kvartilami hodnot těchto indikátorů a se vzdáleností k sídelním střediskům.

V roce 2008 vyšel v Sociologickém časopise článek s názvem „Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze“ – **Musil, Müller (2008)**. Jak vyplývá z názvu článku, autoři pracovali s územím celé České republiky, které rozdělili na 1 424 subregionálních jednotek – ty se většinou skládaly z centra jednotky (střediskové obce) a jejího zázemí. Periferie v území vymezovali na základě sociálně-ekonomických rozdílů a pro jejich zhodnocení použili 17 indikátorů, mezi které patří například vysoký podíl obyvatel ve věku 60 a více let, nízký podíl zaměstnaných v terciérním sektoru, nebo vysoký podíl neobydlených bytů. Podíly vyjádřili v procentech a za „nevyhovující“ subregiony považovaly ty, které spadaly v daném ukazateli do nejhorsích dvou kvintilů (tedy 40 %). Za periferní subregiony v širším vymezení pak Musil s Müllerem považovali ty, které u 9 nebo více ze 17 indikátorů spadaly do nepříznivých kvintilů (v tomto vymezení periferie tvořily 31,4 % plochy České republiky). Při užším výběru periferií brali autoři v potaz navíc ještě podíl subregionu na úhrnu obyvatelstva České republiky. Subregiony vymezené jako periferie v širším pojetí, u kterých se tento podíl v období let

1971-1991 a 1991-2004 zvyšoval, autoři za periferie nepovažovali (takto vymezili 16,7 % rozlohy území ČR).

V dalším kroku pak Musil a Müller zkoumali ještě sociálně-ekologické znaky vnitřních periferií, aby zjistili, kterými znaky se vnitřní periferie odlišují od zbytku území České republiky. K původním 17 ukazatelům přidali dalších 35 – celkem jich tedy bylo 52 a z toho 21 hlavních, tedy těch, které významně charakterizují perifernost území. Autoři došli k závěru, že vnitřní periferie České republiky leží převážně na okrajích metropolitních regionů (většinou na hranicích krajů) a jedná se o poměrně rozsáhlá souvislá území. Hlavním znakem, který odlišuje tyto periferie od ostatních území, je orientace na zemědělství, dalším pak nižší hustota zalidnění. V této bakalářské práci je použit poněkud jiný koncept perifernosti území, postavený na odlehlosti území od mikroregionálního sídelního střediska, a až následně je analyzována rozvinutost periferních území, protože se předpokládá, že mohou také existovat relativně rozvinutá periferní území.

Na katedře geografie PF JU v Českých Budějovicích vznikl zhruba před osmi lety článek publikovaný v Sociologickém časopise věnovaný periferním oblastem jižních Čech a jejich sociální stabilitě – *Kubeš, Kraft (2011)*. Autoři nejprve vymezili periferní, semiperiferní a suburbánní obce s pomocí počtu spojů veřejné dopravy směřujících do a z vybraných středisek osídlení Jihočeského kraje (obce ORP + Veselí nad Lužnicí). Periferní obec neměla se střediskem dostatečný počet spojů, nebo doba strávená na cestě ve spojích byla nad únosnou mez – 30 či 40 min. Semiperiferní obce měly přijatelné spojení veřejnou dopravou se středisky osídlení. Suburbánní obce byly semiperiferními obcemi, ležícími v okolí Českých Budějovic a Tábora, které byly zasaženy suburbánní migrací a výstavbou městských rodinných domů. Periferní obce, pokud jich byl dostatečný počet a sousedily spolu, vytvářely periferní oblasti. Autoři tyto periferní oblasti rozčlenili na pohraniční (podél státní hranice s Bavorskem a Horním Rakouskem), mezikrajské (leží na rozhraní krajů, jde o tzv. vnitřní periferie) a vnitrokrajské (na rozhraní SO ORP).

V dalším kroku Kubeš a Kraft analyzovali sociální stabilitu (sociálně-populační rozvinutost) jednotlivých obcí, výše uvedených typů obcí a celých periferních oblastí. Použili několik ukazatelů – vývoj počtu obyvatel, míru nezaměstnanosti, středoškolskou vzdělanost, atd. Pokud na tom nebyla periferní oblast dobře v jednotlivých ukazatelích (v jejich hodnotách), potom jí byla přiznána dílčí nestabilita. Pokud byla tato nestabilita zaznamenána u více ukazatelů, potom se jednalo o nestabilní (sociálně-populačně nerozvinutou) periferní oblast Jihočeského kraje. Z hlediska této stability na tom byly nejhůře mezikrajské periferní oblasti (na hranicích se Středočeským krajem, Vysočinou a Jihomoravským krajem), kde končí vnitrokrajské spoje

veřejné dopravy a odkud je daleko do krajských center. Autoři také stručně charakterizovali vhodnou regionální politiku pro zmírnění této nestability.

V úvodních kapitolách článku je uskutečněna zajímavá diskuse konceptů sociální exkluze, v tomto případě geograficky podmíněné sociální exkluze, konceptů sociální spravedlnosti, sociálního blaha či sociálního kapitálu. Tato bakalářská práce na článek Kubeš, Kraft (2011) metodicky navazuje a využívá i jeho terminologii, když používá termíny periferní, semiperiferní či suburbánní obec nebo periferní oblast. Jsou zde ale použity poněkud odlišné ukazatele rozvinutosti obcí, je zde uskutečněna hierarchizace sídelních středisek (včetně těch nejnižších) a inovací je zde i sídelní pohled na problematiku územní perifernosti a sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti (stability).

Také *Bernard, Šimon (2017)* publikovali svůj článek v Sociologickém časopise. V jejich práci s názvem „Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech“ pracovali stejně jako Musil a Müller (2008) s územím celé České republiky, přičemž využívali jednotnou databázi za malé regiony spojených obcí. Bernard a Šimon definovali více druhů periferií než autoři výše uvedených publikací a věnovali více pozornosti zahraniční literatuře věnované této problematice. Periferní území vymezovali na základě územní odlehlosti od sídelních středisek, ale také na základě výskytu problémových sociálních znaků obyvatel nebo na základě shlukové analýzy dat o obyvatelstvu. Podle autorů existuje značná shoda periferních území vymezených na základě jednotlivých problémových sociálních znaků. Potvrzují existenci tzv. „vnitřních periferií“ na rozhraní mezi jednotlivými kraji a také „periferie státně-pohraniční“. V závěru se autoři rozepisují o trendech ve vztahu k periferním územím České republiky. Upozorňují na růst síly významnějších sídelních středisek a na úpadek části nižších sídelních středisek, na prohlubování perifernosti v územích postižených ekonomickou restrukturalizací i na souvislosti řešené problematiky s rostoucí suburbanizací, případně kontraurbanizací. Pro tuto bakalářskou práci jsou podnětné ty části článku, které upozorňují na multidimenzionalitu perifernosti v území. Metodika článku je ale příliš složitá a autoři vidí územní odlehlost jen jako jeden z pohledů při vymezování periferií.

Hodnocení sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti území

V následujících článcích jsou sledovány především použité ukazatele (indikátory) sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti obcí (a dalších administrativních jednotek), které by bylo možné použít v bakalářské práci. Některé z nich jsou ale svým sestavením velmi komplikované, používají údaje, které není možné v podmínkách Česka, jeho obcí a sídel, zajistit, nebo se jedná o ukazatele, jejichž hodnoty nehrají v českých obcích a sídlech významnou roli.

V roce 2006 vyšel v britském vědeckém časopise *Environment and Planning A* článek s názvem „Measuring multiple deprivation at the small-area level“ – *Noble a kol. (2006)*. Autoři se v práci zabývali měřením vícenásobné deprivace obyvatel v jednotlivých částech Velké Británie (v Anglii, Walesu, Skotsku a Severnímu Irsku) a vzájemně je porovnávali. Tyto indexy byly vytvořeny na základě následujících indikátorů: příjmová deprivace, pracovní deprivace, deprivace zdravotní nezpůsobilosti, deprivace ve vzdělání, přístup ke službám, sociální prostředí, rezidenční stres, bariéry bydlení a služeb, životní prostředí a kriminalita. V rámci těchto ukazatelů autoři stanovili hodnoty indikující deprivaci, v pojetí této práce nerozvinutost.

V již výše zmíněném článku *Musil, Müller (2008)*, věnovaném vnitřním periferiím Česka, autoři použili 17 indikátorů přímo nebo zprostředkovaně mapujících sociálně-populační rozvinutost obcí (v jejich případě shluků obcí). Z demografických indikátorů to bylo například zastoupení obyvatel ve věku 0-24 let nebo ve věku 60+ let, nebo také počet vdov ve věku 60+ let. Sledovali také zastoupení obyvatel bez maturity, zastoupení obyvatel s vysokoškolským vzděláním, míru nezaměstnanosti, zastoupení pracovních míst v priméru, zastoupení podnikatelů nebo zastoupení ekonomicky aktivních ve službách. Se sociální charakteristikou obyvatel souvisí i indikátory kvality bydlení, proto sledovali také podíl nových bytů, podíl neobydlených bytů, podíl bytů s plynem a také kanalizací a podíl domácností vybavených počítačem.

V časopise *Journal of Rural Studies* byl publikován článek věnovaný venkovským regionům ve Velké Británii s názvem „Measuring the determinants of relative economic performance of rural areas“ – *Agarwal a kol. (2009)*. Autoři se zabývali hospodářskou výkonností 149 venkovských oblastí ve Velké Británii, kterou měřili množstvím ukazatelů, mezi které zahrnuli ekonomické, sociální, demografické, kulturní i environmentální ukazatele. Konkrétně se jednalo o výdělek na jednoho ekonomicky aktivního zaměstnaného obyvatele, míru nezaměstnanosti, míru účasti na trhu práce, podíl osob v produktivním věku s dlouhodobou nemocí limitující pracovní výkon, podíl zaměstnaných v primárním sektoru, podíl zaměstnaných ve veřejném sektoru, počet podnikatelů na 1000 obyvatel, průměrné kapitálové výdaje administrativních jednotek na obyvatele, délku dálnic a dvoupruhových silnic na km², vzdálenost firem k hlavním trhům (městům s více než 100 000 a 250 000 obyvateli), podíl osob se vzděláním úrovně 4 a 5 (úrovně VOŠ a vyšším), hustotu zalidnění, počet osob v jedné domácnosti, vzdálenost od Londýna, kvalitu života, volební účast a o podíl zaměstnaných osob, které dojíždějí do zaměstnání hromadnou dopravou.

Zajímavý výběr indikátorů pro typologii venkovských obcí připravili rurální geografové z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze – *Perlín a kol. (2010)*, když vymezovali typy jednotlivých správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem na území celé České

republiky. Z ukazatelů sociálně-populační a ekonomické rozvinutosti zařadili například migrační saldo na 100 obyvatel, podíl nově postavených domů, podíl trvale obydlených domů, míru registrované nezaměstnanosti, podíl rodáků, volební účast, podíl obyvatel ve věku 65+ let, podíl vyjíždějících za prací nebo index vzdělanosti. Několik indikátorů použitých v této bakalářské práci je shodných s těmi, co použili uvedení autoři (např. podíl nově vystavěných bytů nebo podíl obyvatel ve věku 65+ let), je jich ale méně, protože takové množství ukazatelů by nebylo možné použít při práci s jednotlivými obcemi a sídly.

V Sociologickém časopisu byl před několika lety publikován článek s názvem „Trendy prostorové sociálně-ekonomické polarizace v Česku 2001–2011“ – **Maier, Franke (2015)**. Autoři se v něm věnují sociálně-ekonomickým rozdílům mezi jednotlivými administrativními regiony (různých úrovní) České republiky v roce 2001 a 2011 s využitím dat ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001 a 2011. Srovnávali hodnoty ukazatelů za Česko a za jednotlivé regiony a sledovali, jak se tyto hodnoty proměnily v období let 2001 a 2011. Autoři používali převážně index změny podílu hodnoty za sledované regiony na hodnotě za celou ČR, tedy sledovali, jak se tento podíl v letech 2001-2011 proporčně vyvíjel (snížil/zvýšil/stagnoval). Využívali kvantitativní (vývoj podílu na počtu obyvatel, na počtu ekonomicky aktivních obyvatel a na hrubém domácím produktu ČR) i kvalitativní ukazatele (podíl počtu trvale obydlených bytů, plošný standard bytů, demografické stáří a dosažené vysokoškolské vzdělání). Tato práce přináší pro bakalářskou práci inspiraci pro výběr indikátorů rozvinutosti.

Shrnutí rešerše literatury

Co se týká *vymezování sídelních středisek*, je otázkou, jak nastavit úroveň mikroregionálních sídelních středisek, která jsou nejvýznamnější. Zda použít užší vymezení relativně silných mikroregionálních středisek (Hampl 2005), nebo širší vymezení, zahrnující i menší města úrovně ORP (Kubeš, Kraft 2011). Další otázkou je zohlednění nižších než mikroregionálních sídelních středisek (malých měst a městysů), které poskytují důležité služby pro obyvatele těchto středisek a jejich venkovského zázemí. Kubeš, Pahorecká (2000), nebo Vaishar (2005) tato nižší sídelní střediska do hodnocení sídelní střediskovosti zahrnuli.

Velká diskuse se odehrává okolo problematiky *vymezování periferních území*. Řada autorů perifernost nechápe (jen) jako odlehlost od sídelních středisek, ale (také) jako sociálně-populační nerozvinutost (Musil, Müller 2008; Halás 2008). V této bakalářské práci je upřednostněn postup uplatněný v práci Kubeš, Kraft (2011) a částečně také v práci Bernard, Šimon (2017).

Existuje poměrně rozsáhlá literatura *vyhodnocující sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost území (obcí)*. Mnozí autoři se ale zaměřují jen na aspekty sociálně-populační

rozvinutosti, další přidávají indikátory charakterizující bytový a domovní fond, někdy i dopravní a technickou infrastrukturu. Určitým problémem jsou ukazatele za větší územní jednotky typu správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo správního obvodu obce s pověřeným obecním úřadem (Perlín a kol. 2010), protože tyto jednotky se skládají z jádra v podobě města či městysu a také z okolních venkovských obcí, které mají jiné hodnoty ukazatelů než jádra těchto jednotek. Tato bakalářská práce pracuje také s úrovní sídel (částí obcí). Za sídla je ale k dispozici jen málo údajů pro vyhodnocení jejich sociálně-populační rozvinutosti.

2.2 Teorie k řešené problematice

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, bakalářská práce vychází z několika konceptů vyvinutých především v sociální geografii, konkrétně v její disciplíně geografie osídlení. Základním použitým konceptem je *teorie centrálních míst*, představená v meziválečném období Walterem Christallerem (Christaller 1933), která pracuje se sídelními středisky (centrálními místy) různé hierarchické úrovně, přičemž tato střediska jsou uspořádána v šestiúhelníkových sítích (jsou ve vrcholech šestiúhelníků). V tomto modelu má každé středisko úrovně „n“ tři příslušející střediska úrovně „n-1“. Tato teorie byla v pozdějších dobách několikrát upravována a zpřesňována. Hierarchii sídelních středisek této teorie pak využíval ve svých pracích i M. Hampl (Hampl 2005; Hampl, Marada 2015).

V bakalářské práci je uplatněn také *koncept sídelní střediskovosti* s následující hierarchií sídelních středisek: *makroregionální sídelní středisko* (metropolitní) – Praha, *mezo-regionální sídelní středisko* (velkoměstské) – Brno, *mikroregionální sídelní středisko* (městské) – Znojmo, *nano sídelní středisko* (maloměstské, na Moravě spíše městysové) – například Hrušovany nad Jevišovkou nebo Miroslav, *piko sídelní středisko* (městysové, na Moravě spíše venkovské) – například Jaroslavice a *femto sídelní středisko* (venkovské, na Moravě jde o vybavenost většího venkovského sídla). Tato sídelní střediska na sebe váží nižší sídelní střediska a nestředisková sídla pomocí vztahů v dojížděcí službami a za prací. Výhodné je, když spádová území sídelních středisek určité hierarchické úrovně vykrývají celý prostor (vyšší sídelní střediska jsou současně sídelními středisky všech nižších úrovní) a když existuje shoda hranic spádových území ve smyslu nerozdělování nižších spádových území vyššími.

Poměrně značný terminologický chaos se týká konceptu *perifernosti území*. Řada autorů nespojuje perifernost s odlehlostí (vůči sídelnímu středisku), ale chápe ji jako nějakou nedostatečnost v území, například nízký podíl mladých lidí, vysoký podíl starých lidí, vysokou nezaměstnanost atd. – např. Musil, Müller (2008), nebo Bernard, Šimon (2017). To je ale určitý

problém, protože už z předchozích výzkumů (např. Kubeš, Kraft 2011) je zřejmé, že některá odlehlá území mohou mít příznivé charakteristiky podílu mladých lidí, podílu starých lidí či nezaměstnanosti, protože leží podél významných komunikací či u významných hraničních přechodů. Z tohoto důvodu je v této bakalářské práci perifernost definována jako odlehlost od sídelních středisek (mikroregionálních sídelních středisek) a rozvinutost periferních a dalších obcí je měřena až následně.

Dalším konceptem zmíněným v Kubeš, Kraft (2011) je **koncept prostorově podmíněné sociální exkluze**. Jak uvádějí autoři, „sociální exkluze je v širším pojetí chápána jako stav, resp. proces, při kterém jsou některé skupiny lidí vyloučeny (nebo do značné míry vyloučeny) z některých běžných a potřebných aktivit (možností), aniž by si to přály, aniž by to mohly ovlivnit a aniž by to bylo společensky žádoucí“. Sociální exkluze se v literatuře řešila především v souvislosti se sociálním vyloučením chudých a handicapovaných lidí bez vztahu k území a periferní poloze takových území. Kubeš, Kraft (2011) dali této sociální exkluzi prostorový (geografický) rozměr, když vymezili sociální exkluzi vyplývající z bydlení v odlehlých (periferních) územích, vzdálených od sídelních středisek. Lidé žijící v periferních územích nemají takový přístup ke službám a pracovním příležitostem, jako lidé žijící v mikroregionálních sídelních střediscích, v jejich nedalekých suburbiích, případně i v semiperiferiích.

V bakalářských pracích kolegyně pracujících na projektu katedry geografie věnovanému periferním oblastem Česka – Chvojková (2019) a Podlešáková (2019), se pracuje s obcemi a jejich typy a oblastmi. Tento přístup ale není optimální, protože především v západních, středních a jižních Čechách existují rozsáhlé obce s rozdílnými sídly. Tato bakalářská práce věnující se pouze jednomu okresu (poměrně rozsáhlému – Znojmo), pracuje se strukturou jednotlivých sídel (používá **sídelně-geografický přístup**) a k nim vztahuje perifernost a měří u nich sociálně-populační rozvinutost. Na druhou stranu se ale ukázalo, že Znojemsko není pro zdůraznění tohoto přístupu úplně vhodné území, protože většina zdejších obcí se skládá právě z jednoho většího venkovského sídla.

2.3 Literatura pro charakteristiku řešeného území

Komplexní charakteristiku správního obvodu obce s rozšířenou působností Znojmo z geografického hlediska vypracovala ve své diplomové práci **Sklenářová (2009)**. Autorka Znojemsko rozčlenila do krajinných jednotek s určitou strukturou krajinného pokryvu (celkem 10 jednotek) a ty pak charakterizovala jak z hlediska fyzicko-geografického, tak z hlediska

socio-ekonomického. Těto charakteristice předcházela ještě celková geografická charakteristika Znojemska.

Charakteristiku Znojemska má na svých webových stránkách zpracovaný také Český statistický úřad – *ČSÚ (2013a)*. Je zde kompletní popis okresu Znojmo, který začíná základními údaji o jeho poloze, následuje fyzicko-geografická charakteristika, na ni navazuje administrativní členění, dále je popsáno hospodářství, zhodnocena dopravní infrastruktura a na konci je krátce zmíněna historie a cestovní ruch. Přestože je tento text naposledy aktualizován v únoru roku 2013 a některé údaje je třeba ověřit či použít novější data (např. o počtu obyvatel), jedná se o ucelený a kvalitní zdroj informací o okresu.

Zhruba před pěti lety v Brně vznikla studie věnovaná sídelní struktuře Jihomoravského kraje – *Hladík, Muliček (2014)*. Autoři se v analytické části práce věnují vývoji osídlení kraje, analýze demografického vývoje obcí, analýze jejich migračních vztahů, analýze vztahů obcí v pracovní i nepracovní dojížděce nebo analýze dostupnosti obcí kraje veřejnou dopravou. Na závěr autoři identifikují sídelní střediska kraje, která byla určována na základě pracovního a obslužného (resp. administrativního) významu obce. Město Znojmo bylo při této identifikaci vyhodnoceno jako regionální centrum I., tedy druhé nejvýznamnější středisko Jihomoravského kraje (po Brnu). Jako další sídelní střediska vyhodnotili autoři následující obce z okresu Znojmo: Moravský Krumlov (subregionální centrum II.), Hrušovany nad Jevišovkou (mikroregionální centrum I.), Jevišovice (mikroregionální centrum II.), Miroslav (lokální centrum I.) a Vranov nad Dyjí (lokální centrum I.). Autoři neakceptovali v české geografii zavedené členění sídelních středisek podle M. Hampla (např. Hampl 2005), které se používá i v této bakalářské práci, když místo řady makroregionální, mezoregionální a mikroregionální sídelní středisko zavedli řadu krajské město, regionální centrum, subregionální centrum, mikroregionální centrum a lokální centrum. V této bakalářské práci je podobné pořadí sídelních středisek, ale jsou jinak hierarchicky odstupňována.

3. Vybrané charakteristiky okresu Znojmo

Geografická poloha a fyzicko-geografická charakteristika

Okres Znojmo se nachází v jihozápadní části Jihomoravského kraje, sousedí s okresy Břeclav, Brno-venkov, Třebíč a západním cípem s okresem Jindřichův Hradec. Jižní okraj okresu Znojmo je tvořen státní hranicí s Rakouskem (Dolní Rakousy). Svoji rozlohou 1 590 km² (ČSÚ 2013a) patří mezi největší okresy ČR. V rámci České republiky má okres Znojmo periferní polohu, nicméně prochází jím významná komunikace spojující Prahu, Jihlavu a Vídeň (ovšem ne prostřednictvím dálnice).

Okres je na východě nížinatý (součást Dyjsko-svrateckého úvalu) a směrem na západ (k Vysočině) se nadmořská výška mírně zvedá. Nejvyšším vrcholem je Suchá hora u Zblovic (521 m n. m.) nedaleko Vranovské přehradní nádrže, naopak nejnižší položeným místem je soutok Dyje a Jevišovky (175 m n. m.). Podnebí okresu Znojmo je suché a teplé, ovlivněné nižší nadmořskou výškou a srážkovým stínem Českomoravské vrchoviny. Průměrná roční teplota se pohybuje mezi 7,0 – 8,5 °C a roční úhrn srážek kolísá mezi 300 – 500 mm (ČSÚ 2013a). Celý okres náleží do povodí Dyje, která je nejvýznamnější řekou okresu. Mezi přítoky Dyje patří například Jevišovka, Doubravka a Skalička. Na Dyji se nachází Vranovská přehradní nádrž vystavěná v meziválečném období. V jihozápadní části okresu, podél řeky Dyje, se rozprostírá nejmenší národní park v ČR – Podyjí.

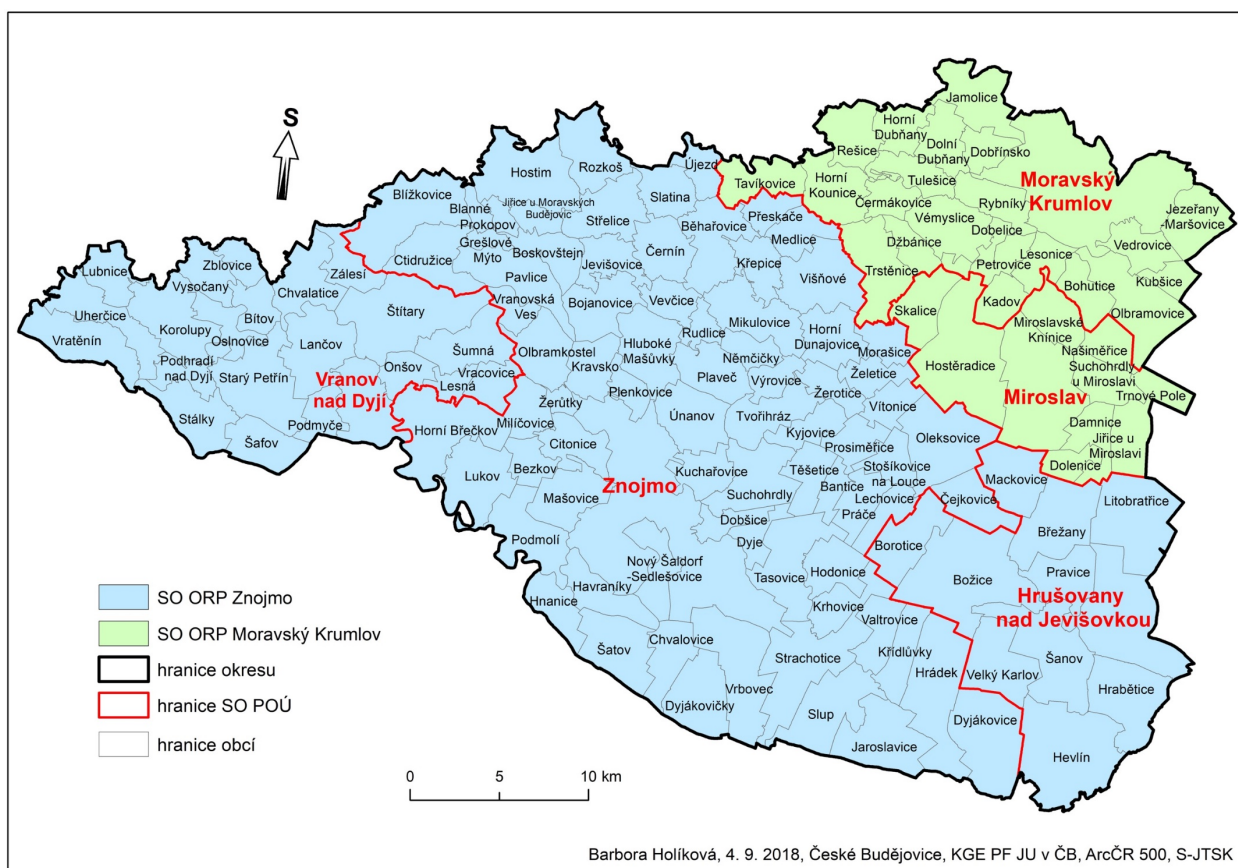
Poloha Znojemska na okraji jedné z nejurodnějších oblastí v ČR s kvalitními půdami (hnědozemě, černozemě, nivní půdy) prospívá zdejšímu zemědělství. Ve východní části Znojemska je charakteristické vinařství (Znojemská vinařská podoblast), které zde má tradici. Zemědělská půda tvoří cca 68 % výměry okresu, značně v ní převažuje orná půda.

Administrativní členění a sídelní struktura

Pod *okres Znojmo* spadá celkem 144 obcí a 170 částí obcí. Statut městysu má 13 obcí a statut města má následujících 5 obcí – Znojmo, Moravský Krumlov, Hrušovany nad Jevišovkou, Miroslav a Jevišovice. Z hlediska vyšších administrativních celků je okres Znojmo rozdělen na dva *správní obvody obcí s rozšířenou působností* (SO ORP), a to SO ORP Znojmo, kam spadá 111 obcí a SO ORP Moravský Krumlov, kde se nachází 33 obcí (ČSÚ 2013a) – Mapa 1. Středisky těchto SO ORP jsou obce s rozšířenou působností (ORP), konkrétně tedy ORP Znojmo a ORP Moravský Krumlov. Moravský Krumlov je oproti Znojmu výrazně menší a obsluhuje severovýchodní část okresu, Znojmo obsluhuje rozsáhlejší zbytek okresu Znojmo. Statut *obce s pověřeným obecním úřadem* (POÚ) má Znojmo, Moravský Krumlov, Hrušovany nad

Jevišovkou, Miroslav a Vranov nad Dyjí – Mapa 1. Také POÚ kolem sebe vytvářejí správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem (SO POÚ). Tyto SO POÚ plně vykrývají jak jednotlivé SO ORP, tak celý okres Znojmo.

Mapa 1. Obce, SO POÚ a SO ORP okresu Znojmo (2018)

Zdroj: ArcČR 500, vlastní zpracování

Většina obcí okresu Znojmo se sdružuje v nějakém mikroregionu obcí. Těchto mikroregionů je na Znojemsku celkem 17 a některé obce přísluší i do několika z nich. Jako příklad lze uvést mikroregion Cyklistická stezka Brno – Vídeň, Sdružení pro rozvoj a obnovu obcí Vranovska, Svazek znojemských vinařských obcí Daníž nebo Mikroregion Moravskokrumlovsko (RIS 2018).

Sídelní struktura okresu Znojmo je věnována tato bakalářská práce. V analytické části bakalářské práce je vytvořen seznam sídelních středisek několika hierarchických úrovní – Tabulka 10. Jde o 2 významem odlišná mikroregionální sídelní střediska – Znojmo a Moravský Krumlov. Níže stojí 10 nano (městysových) sídelních středisek – Hrušovany nad Jevišovkou, Miroslav, Vranov nad Dyjí, Hodonice, Jevišovice, Hevlín, Prosiměřice, Chvalovice, Višňové a Božice. Ještě nižší hierarchický význam má 9 piko (venkovských) sídelních středisek. Na

nejnižším stupni střediskovosti bylo v okrese Znojmo vymezeno 17 femto (vesnických) sídelních středisek. Je ale třeba upozornit, že na jižní Moravě je poněkud jiná situace z hlediska sídelních středisek než v Čechách, například v projektu řešeném Jihočeském (Chvojková 2019) a Plzeňském (Podlešáková 2019) kraji. Znojemská nano sídelní střediska nelze označit za maloměstská, jsou spíše městysovémi sídelními středisky. Stejně tak znojemská piko sídelní střediska nejsou ani tak městysy, jako spíše venkovskými střediskovými sídly. Znojemská femto sídelní střediska jsou pouze populačně velkými vesnicemi vybavenými základními službami.

Přibližně 64 % obcí okresu Znojmo má méně než 500 obyvatel, více než 2 000 obyvatel mělo ke konci roku 2017 pouze 6 obcí – Znojmo, Moravský Krumlov, Hrušovany nad Jevišovkou, Miroslav, Dobšice a Hodonice (ČSÚ 2017a). Přesto, že Jevišovice se svými 1 172 obyvateli hranici 2 000 zdaleka nepřekonal, mají statut města. Hladík s Mulíčkem (2014) Jevišovice označili za 3. nejvýznamnější středisko okresu Znojmo. To se v této bakalářské práci ale nepotvrdilo (jsou až na 7. místě).

Obyvatelstvo

K 31. 12. 2017 měl okres Znojmo celkem 113 797 obyvatel. Od roku 1989, kdy toto číslo dosahovalo hodnoty 112 349, se tedy počet obyvatel okresu příliš nezvýšil. Přirozený i migrační přírůstek obyvatel byl v tomto období značně rozkolísaný, ale od roku 2008 je celková bilance každoročně v kladných hodnotách (výjimkou je rok 2013, kdy došlo k úbytku 93 obyvatel). Průměrný roční přírůstek obyvatel od roku 2008 do roku 2017 byl 158 obyvatel (ČSÚ 2017b). Hustota zalidnění na Znojemsku dosahuje v průměru 71,5 obyv./km². Je tedy výrazně nižší ve srovnání s průměrem Jihomoravského kraje (164,4 obyv./km²), i České republiky (138,2 obyv./km²). Tato nižší hodnota hustoty zalidnění je dána venkovským a zemědělským charakterem okresu. Průměrný věk obyvatel okresu Znojmo je 42,1 let, což je téměř shodné číslo jako u Jihomoravského kraje (42,3 let) i ČR (42,2 let) – ČSÚ (2017a). Tabulka 1. představuje hodnoty vybraných ukazatelů vztažené k pěti SO POÚ okresu Znojmo ke konci roku 2017. Mezi těmito správními obvody jsou ve sledovaných hodnotách značné rozdíly.

Vedle počtu obyvatel jsou tyto rozdíly největší v hustotě zalidnění, když v městském SO POÚ Znojmo je dosahováno 92 obyv./km², ale v pohraničním periferním Vranovsku jen 22 obyv./km². Znojemsko má v současné době největší podíl dětí, rozdíly ale nejsou velké. Ukazuje se, že na Vranovsku je vysoký podíl obyvatel v produktivním věku. Z hlediska průměrného věku nejsou mezi sledovanými SO POÚ téměř žádné rozdíly. Přirozený a migrační přírůstek obyvatel nemá smysl u takto malých území vyhodnocovat za jeden rok, nicméně migrační přírůstek na Miroslavsku je v roce 2017 výrazně vyšší než u ostatních SO POÚ.

Tabulka 1. Charakteristiky obyvatelstva v jednotlivých SO POÚ okresu Znojmo (2017)

Ukazatel	Znojmo	Moravský Krumlov	Hrušovany nad Jevišovkou	Miroslav	Vranov nad Dyjí
Počet obyvatel ¹	74 923	15 271	11 539	7 058	5 006
Hustota zalidnění ¹	92,0	64,6	57,1	63,3	22,2
Podíl obyvatel ve věku 0-14 let ¹	15,9	14,1	15,7	14,9	13,1
Podíl obyvatel ve věku 65+ let ¹	19,0	19,8	16,9	19,1	16,5
Průměrný věk ¹	43,5	42,9	42,0	43,6	42,2
Přirozený přírůstek na 1000 obyvatel ²	1,3	1,6	0,9	-1,0	-3,8
Migrační přírůstek na 1000 obyvatel ²	-0,3	-1,8	-0,4	6,5	-3,4
Celkový přírůstek na 1000 obyvatel ²	1,0	-0,2	0,4	5,5	-7,2
Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel ²	2,3	5,5	0,3	4,1	1,0
Počet podnikatelů na 1000 obyvatel ¹	229,0	209,2	180,8	213,9	222,1

Poznámky: ¹údaje k 31. 12. 2017, ²údaje za rok 2017

Zdroj: ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), ČSÚ (2017c), ČSÚ (2017d), ČSÚ (2017e), vlastní výpočty

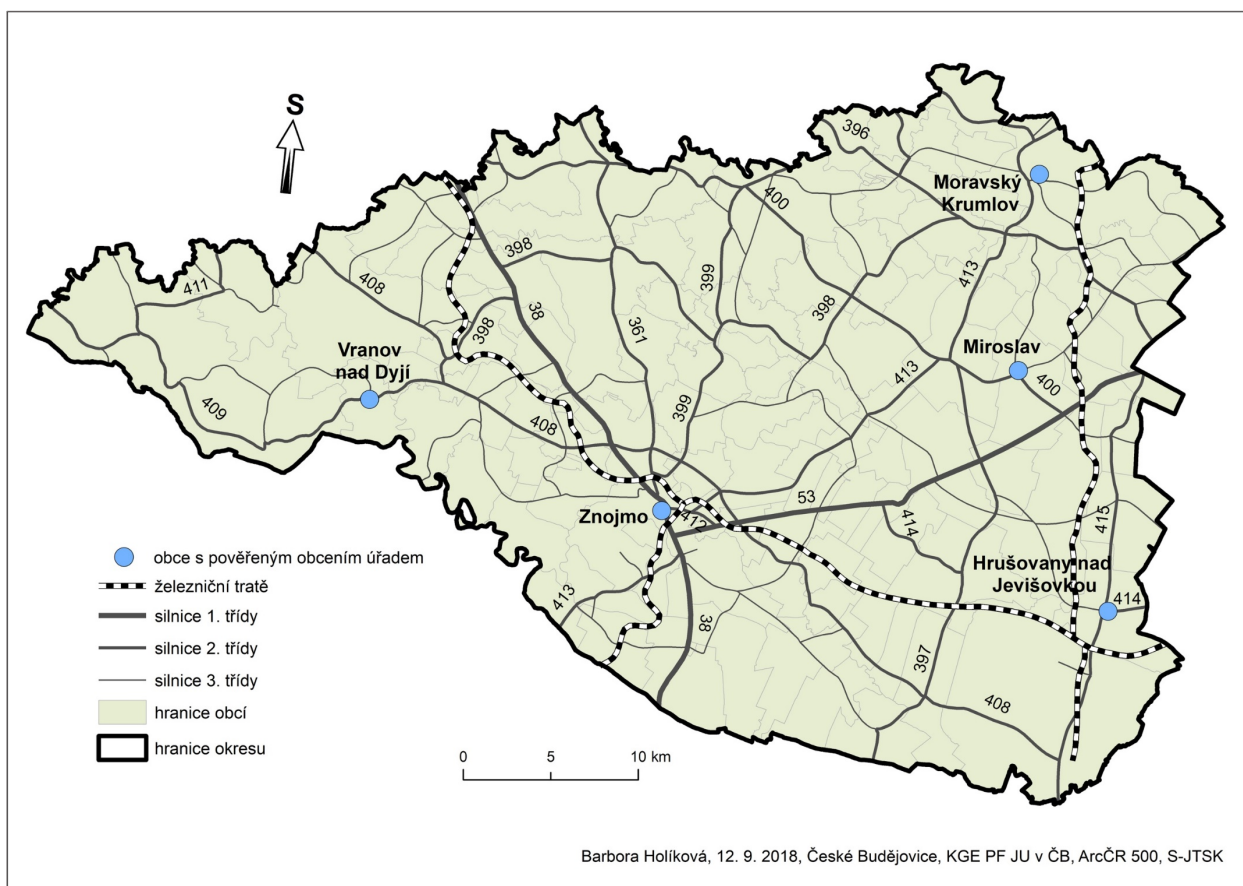
Bytová výstavba vztažená k počtu obyvatel je dobrým indikátorem stability a kvality života obyvatel. Příznivé hodnoty v tomto ohledu vykazuje SO POÚ Moravský Krumlov a také Miroslav. Vyšší hodnoty podnikatelské aktivity na Vranovsku jsou dány zdejšími podnikáními v cestovním ruchu (množství restaurací, penzionů a dalších zařízení spojených s návštěvníky).

Dopravní infrastruktura a obslužnost veřejnou dopravou

Silniční síť okresu Znojmo je tvořena převážně silnicemi II. a III. třídy. Silnice I. třídy tudy prochází pouze dvě – I/38 od Jihlavy přes Znojmo do Rakouska a I/53 spojující Znojmo a Pohořelice – Mapa 2. Dálnice ani rychlostní silnice přes řešené území nevede žádná. Celková délka silnic a dálnic vztažená na 100 km² okresu Znojmo dosahuje 61,4 km. Tato hodnota je téměř shodná s průměrem za Jihomoravský kraj (61,8 km) – RIS (2017). Síť železnic je v okrese Znojmo nevýhodně uspořádaná, protože ze Znojma nevede přímé železniční spojení do Brna a mnohé části okresu nejsou železnicí vůbec pokryty – Mapa 2. Okresem Znojmo prochází pět tratí, z toho jsou k osobní železniční dopravě v současné době využívány čtyři – Znojmo-Okříšky, Břeclav-Znojmo, Brno-Hrušovany nad Jevišovkou a mezinárodní trať Znojmo-Retz. Lokální trať Hevlín-Hrušovany nad Jevišovkou již k osobní dopravě neslouží.

Mapa 2. Silniční a železniční komunikace okresu Znojmo (2018)

Zdroj: ArcČR 500, vlastní zpracování

Obslužnost autobusovou i železniční dopravou zajišťuje z velké části Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje, do kterého spadá i městská hromadná doprava ve Znojmě. V rámci Jihomoravského kraje označili Hladík, Mulíček (2014) okres Znojmo, zvláště jeho periferní venkovské obce na Vranovsku, za nedostatečně obsloužený veřejnou dopravou. Kraft, Nerad (2019) vymezili na západě a na východě velkého SO ORP Znojmo poměrně rozsáhlá území s větší než 45 minutovou dostupností střediska (Znojma).

V analytických kapitolách této bakalářské práce je věnována značná pozornost obslužnosti jednotlivých sídel a obcí autobusovou a vlakovou dopravou. V první fázi je vyhodnocován počet spojů v sídelních střediscích a následně je sledována dosažitelnost mikroregionálních sídelních středisek veřejnou dopravou – kapitoly 5.1 a 5.2.

4. Metodika práce

4.1 Vymezování sídelních středisek s rozdílnou hierarchií

Jelikož jsou periferní obce a sídla vymezována na základě jejich odlehlosti od mikroregionálních sídelních středisek, je třeba nejprve tato mikroregionální sídelní střediska vymezit. Při této příležitosti budou vymezena i sídelní střediska nižší hierarchické úrovně.

Sídelní střediska jsou v této bakalářské práci vymezována na základě čtyř charakteristik. *Obslužný význam sídelního střediska (1)* je dán počtem druhů vybraných služeb pro obyvatele v obci. Je důležitý jak pro obyvatele sídelního střediska, tak pro obyvatele sídel a obcí jeho zázemí. *Populační význam sídelního střediska (2)* je určen počtem obyvatel (geograficky vymezeného) sídla sídelního střediska. Udává význam sídelního střediska bez ohledu na jeho zázemí. *Dojížděkový význam střediska (3)* představuje počet dojíždějících do sídelního střediska (obce) za prací a do škol. Vyjadřuje především roli sídelního střediska pro jeho zázemí. *Význam sídelního střediska ve veřejné dopravě (4)* je měřen počtem spojů autobusů a vlaků směřujících do sídelního střediska v pracovní den – je také důležitý pro zázemí sídelního střediska. Způsob vyjádření výše uvedených charakteristik je popsán níže.

V rámci *obslužného významu sídelního střediska* je sledováno zastoupení významných druhů služeb pro obyvatele – často navštěvovaných úřadů, školských zařízení, významnějších zdravotnických zařízení, zařízení obchodu, zařízení bankovního typu a významnějších zařízení kultury a sportu. Sledované druhy zařízení služeb hrají důležitou roli v sídelní střediskovosti.

V případě *zařízení administrativy* byly v jednotlivých obcích sledovány následující druhy institucí: krajský úřad (KRÚ), krajský soud (KRS), okresní soud (OS), katastrální úřad (KÚ), finanční úřad (FÚ), úřad práce (ÚP), úřad obce s rozšířenou působností (ORP), stavební úřad (SÚ), matriční úřad (MÚ) a oddělení či stanice Státní policie České republiky (PČR). V případě KÚ, FÚ a ÚP postačovala územní pracoviště těchto úřadů, pokud byla otevřena pro veřejnost alespoň po 4 dny v týdnu. Za stavební úřad nebylo považováno odloučené výjezdní místo tohoto úřadu s krátkou pracovní dobou v průběhu týdne. Policejní stanice PČR musely být nepřetržitě obsazeny. Na pověřených obecních úřadech jsou například matriky nebo stavební úřady, ty ale sledujeme zvlášť, a proto nejsou tyto pověřené obecní úřady do sledování zahrnuty.

V případě *školských zařízení* byly sledovány vysoké školy (VŠ), gymnázia (GYM), ostatní střední školy (SŠ), základní umělecké školy (ZUŠ) a plně organizované základní školy (ZŠÚ). Vysoké školy nebo odloučené fakulty musely mít alespoň 300 studentů. Negymnaziální střední školy zahrnovaly průmyslové, obchodní, zdravotnické a další střední školy, lycea a také střední odborná učiliště. V případě základních uměleckých škol nesmělo jít o odloučená výuková místa

s malým počtem žáků. Plně organizovanými školami se rozumí první i druhý stupeň, tedy 9 ročníků.

V dalším kroku hodnocení obslužné vybavenosti sídel a obcí byla zahrnuta přítomnost *zdravotnických zařízení*, do kterých spadaly nemocnice (NEM), lékárny (LÉK) a přítomnost pěti a více odborných lékařů (OL). Lékárny by nesměly být pouhou výdejnou léků s omezenou pracovní dobou (alespoň čtyřdenní pracovní doba v týdnu). V případě OL se jedná o výskyt pěti a více hlavních ordinací (ne výjezdových) odborných a zubních lékařů, které se nacházejí mimo nemocnici, bez ohledu na to, zda jsou soustředěny v poliklinice nebo ne.

Pro obyvatele sídelního střediska i jeho zázemí je velmi důležitá přítomnost *prodejen potravin a dalšího zboží*. U zařízení tohoto typu byly sledovány následující druhy zařízení: hypermarkety potravin (HYP), hypermarkety průmyslového a zahradnického zboží (HYPP), nákupní centra s vnitřními obchody oděvů (HYPO), shluk supermarketů nepotravinářského zboží (HYPR), supermarkety potravin (SUP), menší samoobsluhy potravin (SAM), prodejny průmyslové zboží (PRŮM) a benzínové pumpy (BEN). HYPO zahrnuje množství dílčích oděvních i dalších obchodů uvnitř jednoho objektu. HYPR představuje stavební spojení supermarketů drogerie, obuvi, oděvů, atd. Supermarkety potravin dnes zajišťují například společnosti Lidl a Penny, někdy i Billa. Malé samoobsluhy potravin, např. v řetězci Coop nebo Flop spadají do SAM (nejsou zde ale malé vesnické pultové prodejny smíšeného zboží). Menší samostatné prodejny drogerie, barev a laků, elektra, železářství, zahradních potřeb, oděvů (ne second handů), obuvi nebo například textilní galanterie spadají do PRŮM.

Venkovští obyvatelé si často stěžují na obtížnou dosažitelnost *zařízení finančních služeb* pro obyvatele. Z tohoto důvodu byla sledována přítomnost poboček bank (BANK), ale také bankomatů (BAN) a poboček České pošty (POŠ). Do BANK nebyly započítány stavební spořitelny a pojišťovny.

Nakonec byla mezi sledované charakteristiky zařazena ještě *přítomnost objektů kultury a sportu* (vybraných významnějších), když byla zaznamenávána následující zařízení: divadla se dvěma a více scénami (DIV2), divadla s jednou scénou (DIV1), obsazená fara (FARA), krytý bazén (KBA) a krytá ledová plocha (KLP). Divadla musela mít stálý profesionální soubor. Obsazená fara byla taková, ve které farář bydlí a má zde svůj hlavní kostel. Všechny sledované druhy zařízení služeb jsou uvedeny v Tabulce 2.

Tabulka 2. Sledované druhy zařízení služeb pro obyvatele

Zařízení administrativy	krajský úřad
	krajský soud
	okresní soud
	katastrální úřad
	finanční úřad
	úřad práce
	úřad obce s rozšířenou působností
	stavební úřad
	matriční úřad
	policie ČR
Zařízení školství	vysoká škola
	gymnázium
	střední škola
	základní škola umělecká škola
	plně organizovaná základní škola
Zařízení zdravotnictví	nemocnice
	odborní lékaři
	lékárna
Zařízení prodeje potravin a dalšího zboží	hypermarket potravin
	hypermarket průmyslového a zahradnického zboží
	oděvní centrum
	shluk nepotravinářských supermarketů
	supermarket potravin
	menší samoobsluha potravin
	prodejna průmyslového zboží
	benzínová pumpa
Zařízení bank a pošt	pobočka banky
	bankomat
	pošta
Zařízení kultury a sportu	divadlo se dvěma a více scénami
	divadlo s jednou scénou
	obsazená fara
	krytý bazén
	krytá ledová plocha

Zdroj: vlastní členění druhů služeb

Za přítomnost sledovaného druhu zařízení v oblasti administrativy a také kultury a sportu byl obci přidělen jeden bod (i v případě, že tam těchto zařízení bylo více). Podobně byla započítávána i zařízení zdravotnictví, jen v případě nemocnic byly sídlo či obci přiděleny za každou nemocnici dva body z důvodu velkého významu. U zařízení školství, zařízení prodeje potravin a dalšího zboží a u zařízení bank a pošt byly některé druhy zařízení (konkrétně VŠ, GYM, SŠ, HYP, HYPP, HYPO a BANK) hodnoceny tímto způsobem: 1 zařízení = 1 bod, 2 zařízení = 2 body, 3-4 zařízení = 3 body, 5-8 zařízení = 4 body, 9-16 zařízení = 5 bodů, 17 a více zařízení = 6 bodů. Zbývajícím zařízením v těchto typech služeb byl přidělen vždy jeden bod za přítomnost druhu, i když zařízení tohoto druhu bylo více. Hodnocen byl stav v červenci a srpnu roku 2018, a to na základě znalosti území Znojemska a na základě vyhledávání na internetu (na internetu lze dohledat například rozmístění bankomatů, zdravotnických zařízení, gymnázií atd.).

Druhou hodnocenou charakteristikou byl **populační význam sídelního střediska** v podobě počtu jeho obyvatel. V případě populační velikosti střediska vznikly dva metodické problémy. Za prvé nebylo možné přímo převzít údaj o počtu obyvatel za části obce ze statistiky ČSÚ (ČSÚ 2013c), protože bylo potřeba nejprve vytvořit tzv. „geografická sídla“, zahrnující územně spojitou zástavbu sídla s jejími obyvateli. V případě měst jde o jádro města, tzv. vnitřní město (bez jádra) a stavebně související předměstí města, nezahrnující volným prostorem oddělená další sídla (i kdyby byla součástí městské obce). Například město Znojmo má 9 městských částí, ale ne všechny jsou v této práci považovány za součásti geografického sídla – města Znojma. Části 1-5 jsou v této bakalářské práci samostatnými sídly (Derflice, Kasárna, Konice, Mramotice, Načeratice). Část 6 (Oblekovice) je již stavebně spojena se Znojmem a tvoří město (sídlo) Znojmo. Části 7 (Popice) a 8 (Přímětice) ještě nesrostly se Znojmem, a proto jsou považovány za samostatná sídla. Nejvýznamnější částí Znojma je část 9 zahrnující jádro města, vnitřní město a většinu jeho předměstí. Pouze základní sídelní jednotka Hradiště stavebně nesouvisí se zbylou zástavbou části 9, a proto je zde definována jako samostatné sídlo. Geograficky vymezená sídla řešeného území okresu Znojmo jsou zaznamenána v Tabulce 12.

Druhým problémem byla skutečnost, že počty obyvatel za části obcí (které byly potřebné pro vytvoření geografického sídla) jsou k dispozici pouze při sčítání obyvatel. Poslední sčítání obyvatel se konalo v roce 2011 a bylo tedy třeba údaje posunout k současnosti – přepočítat je k 31. 12. 2017. To bylo provedeno tak, že byly spočítány procentní podíly obyvatel v jednotlivých částech obce (geografických sídlech obce) při Sčítání v roce 2011 a tyto podíly se použily pro výpočet počtu obyvatel v částech obce (v geografických sídlech) k 31. 12. 2017 (česká statistika eviduje počty obyvatel v obcích k 31. 12.) – ČSÚ 2017a), a to tak, že celkový počet obyvatel v obci byl těmito procentními podíly rozdělen.

Třetí charakteristika představuje **počet dojíždějících za prací a studiem do sídelního střediska**. K dispozici bohužel nejsou aktuální údaje tohoto druhu, pouze dojížděková data ze Sčítání 2011 (ČSÚ 2013b). Problémem je také skutečnost, že při Sčítání v roce 2011 mnoho obyvatel tento údaj neuvadlo, přitom ale dojíždělo za prací či studiem (došlo k významnému poklesu vykazované dojížděky mezi Sčítáními 2001 a 2011, což není pravděpodobné). Další problém spočívá v tom, že se vyazuje pouze dojížděka přes hranici obce, nikoliv mezi částmi obcí. I přes tyto nedostatky byla tato charakteristika použita.

Čtvrtá charakteristika byla naplněna údaji o počtech spojů autobusů a vlaků směřujících do sídelního střediska z databáze IDOS (2018) – **počet spojů veřejné dopravy v sídelním středisku**. Byly sledovány spoje jezdící v pracovní středě mimo školní prázdniny (září 2018) s tím, že vlakové a autobusové spoje byly rovnocenné. Do databáze byla zadávána potenciální sídelní

střediska a postupně byly otevírány jízdní řády jednotlivých linek. Uvnitř těchto linek pak byly započítávány příslušné spoje, které vyjíždějí do potenciálního sídelního střediska a končí v něm, projíždějí jím (a zastavují v něm), nebo z něj vyjíždějí. Určitý problém nastal u dálkových spojů, které byly započítávány jen tehdy, pokud obsluhovaly obce a sídla v zázemí měst. U linek MHD Znojmo byly započítávány jen ty spoje, které vyjíždějí za hranici města (bylo jich jen několik). Spoje byly počítány vždy v jednom směru a jejich počet byl vynásoben dvěma, protože se předpokládá stejný počet spojů v obou směrech. Výsledný součet spojů pak sloužil jako jedna ze čtyř charakteristik určování sídelních středisek.

Celkový význam a hierarchie sídelních středisek

Při hodnocení celkového významu a hierarchie sídelních středisek byl nejprve vytvořen seznam potenciálních sídelních středisek podle jejich obslužné vybavenosti, který byl zakončen obcemi se třemi sledovanými službami (jednalo se většinou o obce, které měly menší samoobsluhu potravin, poštu a plně organizovanou základní školu nebo prodejnu průmyslového zboží). Těchto obcí bylo v okrese Znojmo 38. Následně, v rámci druhé charakteristiky sledující populační velikost, byl vytvořen seznam 38 populačně největších sídel okresu Znojmo. Podobný postup byl použit také u třetí charakteristiky zaměřené na dojížděku za prací a studiem a u čtvrté charakteristiky vyhodnocující vybavenost sídelního střediska spoji veřejné dopravy. Nakonec byly dopočítány a doplněny jednotlivé charakteristiky u obcí, které nespádaly mezi 38 obcí s nejvyššími hodnotami ve všech čtyřech charakteristikách. Šlo tedy o obce, které se takto umístily alespoň v jedné charakteristice, ale ne ve všech. Celkem bylo hodnoceno 51 potenciálních sídelních středisek.

Hodnoty jednotlivých charakteristik nabývají různých maximálních hodnot a nebylo by vhodné pracovat s pouhým pořadím hodnot. Proto hodnoty jednotlivých charakteristik byly přepočítány na bodovou hodnotu v intervalu 0,0-100,0 pomocí trojčlenky. Znojmo bylo ve všech charakteristikách na prvním místě, a proto mu bylo přiděleno ve všech těchto charakteristikách 100 bodů a následně byly dopočítávány bodové hodnoty u dalších potenciálních sídelních středisek. Nakonec byly bodové hodnoty sečteny a byl vypočten průměrný bodový zisk u každého potencionálního sídelního střediska – Tabulka 10. Za sídelní střediska byly ale nakonec považovány jen ty obce, které měly alespoň 3 sledované služby. Zbytek obcí spadl do kategorie nestředisek (jde o obce uvedené v Tabulce 10. a všechny další obce okresu Znojmo, které se nestaly sídelními středisky). Pro srovnání byly všechny 4 charakteristiky sestaveny také pro okolní krajská města Brno a Jihlava.

V české sídelně-geografické literatuře věnované hierarchii sídelních středisek (Hampl, Marada 2015 a další práce prof. M. Hampla) se většinou pracuje se třemi až čtyřmi hierarchickými úrovněmi sídelních středisek – se středisky makroregionálními (Praha), mezoregionálními (krajská města) a mikroregionálními (okresní města). Toto hierarchické uspořádání sídelních středisek bylo v řešeném území Znojemska respektováno, když bylo za *mezoregionální sídelní středisko* považováno Brno a za *mikroregionální sídelní středisko* Znojmo. Za mikroregionální sídelní středisko byl považován také Moravský Krumlov, i když jeho pracovní a obslužný význam není tak velký a navíc již leží ve stínu Brna.

V dalším kroku bylo třeba rozdělit zbývající sídelní střediska (tedy nižší než mikroregionální) do několika hierarchických úrovní a subúrovní. Toho bylo dosaženo tak, že byly vyhledávány větší odstupy v bodovém zisku sídelních středisek a současně bylo přihlíženo k jejich obslužné vybavenosti a roli v širším území. Zároveň se ukázalo, že sídelní systémy Čech (konkrétně Jihočeského a Plzeňského kraje zkoumané kolegyněmi Chvojkovou a Podlešákovou) a Moravy (Znojemska v této bakalářské práci) jsou odlišné, protože na (jižní) Moravě převažují populačně velká venkovská sídla a obce, v okolí jen málo doplněná populačně malými vesnicemi. Za městy Znojemska označenými jako mikroregionální sídelní střediska proto následovaly městyse Znojemska, které byly označeny za (městysová) *nano sídelní střediska*. Tato nano sídelní střediska musela mít dostatečný počet služeb, v případě této bakalářské práce alespoň 7. Uvnitř nano sídelních středisek byly následně vymezeny čtyři úrovně těchto středisek – velmi silná, silná, slabá a velmi slabá nano sídelní střediska na základě odstupů v celkovém bodovém zisku.

Dalším krokem bylo ohraničení venkovských sídelních středisek (střediskových vesnic) na Znojemsku. Tato venkovská sídelní střediska – *piko sídelní střediska* – musela mít alespoň 4 sledované služby a dostatečný bodový zisk. Byla oddělena určitým odstupem v bodovém zisku od dalších (femto) sídelních středisek – Tabulka 10. Službami vybavená venkovská sídla – *femto sídelní střediska* následovala za piko sídelními středisky. Jak piko, tak femto sídelní střediska byla spořádána do několika dílčích úrovní, tak jak je uvedeno v Tabulce 10.

4.2 Vymezování periferních, semiperiferních a suburbánních obcí a periferních oblastí

Periferní obce byly vymezovány na základě odlehlosti od mikroregionálních sídelních středisek. Tato odlehlost byla měřena podobně jako v článku Kubeš, Kraft (2011) pomocí spojů veřejné dopravy. U všech obcí okresu Znojmo (kromě mikroregionálních sídelních středisek) byly pomocí databáze IDOS (IDOS 2018) zaznamenávány počty spojů do vymezených

mikroregionálních sídelních středisek a zároveň byl sledován čas strávený v těchto spojích. Protože některé obce ležící u hranic okresu Znojmo mají blíže k mikroregionálním sídelním střediskům z jiných okresů, bylo nutné tato střediska také zohlednit. Spoje byly tedy vztahovány ke Znojmu a Moravskému Krumlovu a také k Moravským Budějovicím, Pohořelicím a Mikulovu. Státní hranice České republiky byla v tomto ohledu považována za nepropustnou – k rakouským městům spoje nevztahovány nebyly.

Spoje veřejnou dopravou byly zaznamenávány ve středu mimo školní prázdniny, konkrétně v říjnu 2018, v časech mezi 5:00-7:50 a 13:00-18:00. V tomto časovém rozmezí musel spoj ujet celou svoji trasu (nezapočítávaly se například spoje, které vyjely z obce v 7:40 a dorazily do mikroregionálního sídelního střediska v 7:55). Za periferní obce byly považovány ty, které neměly alespoň 2 ranní spoje z obce do mikroregionálního sídelního střediska a 2 odpolední spoje z mikroregionálního sídelního střediska do obce, a to ve stanovených časech. Dále byly obce za periferní považovány tehdy, když doba strávená v těchto spojích přesahovala 30 minut. Sledovány byly pouze přímé spoje.

Za *periferní oblast* bylo považováno spojení 4 a více periferních obcí, které spolu sousedily. Tímto vymezením vznikly v řešeném území okresu Znojmo poměrně rozsáhlé periferní oblasti, které byly rozčleněny do tří typů podle toho, kde v rámci okresu ležely. Vnitřní periferie se nacházely uvnitř okresu Znojmo (mohly také ležet v blízkosti hranic s okresem Břeclav a Brno-venkov), mezikrajské periferie se nacházely podél hranice s Jihočeským krajem a krajem Vysočina a pohraniční periferie se nacházely podél státní hranice s Rakouskem – Mapa 4.

Dále byly vymezeny *suburbánní obce* pouze v zázemí města Znojma, protože jak se později ukázalo, Moravský Krumlov kolem sebe žádné suburbánní obce nemá (viz dále). Toto vymezení bylo provedeno na základě mapy zón rezidenční suburbanizace v obcích Česka – Ouředníček a kol. (2018). Data pro toto vymezení se vztahují k roku 2016. Jsou tedy aktuální a nebylo třeba suburbánní obce vymezovat speciálně pro účely této bakalářské práce.

Obce, které nespádaly ani do jednoho z výše uvedených typů (mikroregionální sídelní střediska, periferní obce a suburbánní obce), byly označeny jako *semiperiferní obce*. Tyto obce měly vyhovující dosažitelnost mikroregionálních sídelních středisek pomocí veřejné dopravy a zároveň nebyly významně zasaženy rezidenční suburbanizací.

Jako doplněk bylo v území Znojemska ještě rozčleněno na území s převahou obyvatel německé národnosti v roce 1930 (ze kterého byli Němci po druhé světové válce odsunuti) a na zbylé území s převahou česko-slovenské národnosti v roce 1930. Pokud měla obec více než polovinu obyvatel německé národnosti, pak byla označena za „německou“. Zdrojem dat byl Statistický lexikon obcí v zemi Moravskoslezské – SÚS (1935).

4.3 Data a ukazatele sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti v obcích

Po vymezení všech úrovní a sub-úrovní sídelních středisek okresu Znojmo a po vymezení všech typů obcí a periferních oblastí obcí ještě následuje hodnocení **sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti** v obcích a oblastech obcí. K tomuto účelu bylo vybráno 10 ukazatelů, které odrážejí demografické, sociální, ekonomické a infrastrukturní charakteristiky jednotlivých obcí a vypovídají tak o jejich rozvinutosti (stabilitě).

Prvním ukazatelem byl *index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991*, který vycházel z údajů o počtu obyvatel v dané obci k 31. 12. 1991 a k 31. 12. 2017 (ČSÚ 2017b). Počet obyvatel v roce 2017 byl vydělen počtem obyvatel v roce 1991. Následně byl sledován *index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007* (ČSÚ 2017b). Zde byl postup stejný jak u předchozího ukazatele, pouze se data vztahovala na jiné období. Dále byla sledována *bilance přirozeného přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel* v roce 2017 (ČSÚ 2017b) a *bilance migračního přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1000 obyvatel* v roce 2017 (ČSÚ 2017b). Bilance přirozeného přírůstku byla počítána součtem přirozených přírůstků (úbytků) za jednotlivé sledované roky (2013, 2014, 2015, 2016, 2017) a vydělena počtem obyvatel v tisících k 31. 12. 2017. Bilance migračního přírůstku byla počítána podobně. Zmíněné čtyři ukazatele jsou klíčové pro posouzení populačního vývoje (stability) v obci.

Dále byl sledován podíl obyvatel v dětském a v seniorském věku na celkovém počtu obyvatel v obci, tedy *podíl obyvatel ve věku 0–14 let v roce 2017* (ČSÚ 2017a) a *podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2017* (ČSÚ 2017a). Tyto ukazatele odrážejí základní věkovou strukturu obyvatel, která určitým způsobem ovlivňuje následující demografický vývoj obce. Vysoký podíl dětí indikuje přítomnost mladých rodin v obci a perspektivu příznivé reprodukční bilance. Vysoký podíl seniorů může indikovat stárnutí populace, v některých případech ale také existenci domova důchodců pro větší spádovou oblast.

Za poměrně významný ukazatel kvality lidského kapitálu je v dnešní době považován podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Proto byl pro měření rozvinutosti obcí použit také *podíl vysokoškolských absolventů v roce 2011 na obyvatelstvu ve věku 15+* (ČSÚ 2013d). Za vysokoškolského absolventa je považován absolvent s titulem Bc. a vyšším. Bytová výstavba vztahovaná k počtu obyvatel je dobrým ukazatelem stability a kvality života v obci (lidé zde chtějí setrvat a mají dostatečný příjem na pořízení nového bytu). Proto byl sledován také *počet bytů vystavěných v letech 2000-2017 na 1000 obyvatel* (ČSÚ 2017d).

Následně byla sledována *technicko-infrastrukturní vybavenost v roce 2016* (ČSÚ 2016), při které byla zaznamenávána přítomnost veřejného vodovodu, kanalizace, čističky odpadních vod

a plynovodu. Všechny tyto položky byly při hodnocení rovnocenné – za každou byl obci přidělen 1 bod. Na závěr byla sledována ještě *obslužná vybavenost v roce 2018* (příslušná data byla vyhledána na internetu), kdy byla zaznamenávána následující zařízení: mateřská škola, plně organizovaná základní škola, ordinace praktického lékaře (s ordinačními hodinami alespoň 3 dny v týdnu), prodejna potravin, pošta, obsazená fara a veřejná tělocvična. Stejně jak u infrastrukturní vybavenosti, za přítomnost každého zařízení byl obci přidělen 1 bod.

Většina dat pro hodnocení sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti byla tedy převzata z Českého statistického úřadu, pouze v případě obslužné vybavenosti bylo hodnocení provedeno na základě dat z internetu a terénního průzkumu. Přehled všech ukazatelů rozvinutosti obcí je uveden v Tabulce 3. Tyto ukazatele byly následně použity pro hodnocení sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti obcí, typů obcí a periferních oblastí – Tabulka 11., Tabulka 5. a Tabulka 6. V těchto tabulkách jsou červeně vyznačeny hodnoty spadající do posledních kvartilů. Sledovaná zařízení infrastrukturní a obslužné vybavenosti v obcích okresu Znojmo jsou zaznamenána v Tabulce 13.

Tabulka 3. Použité ukazatele sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti v obcích a oblastech

Ukazatele sociálně-populační rozvinutosti	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	
	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	
	Bilance přirozeného přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	
	Bilance migračního přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	
	Podíl obyvatel ve věku 0-14 let v roce 2017	
	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2017	
	Podíl vysokoškolských absolventů v roce 2011 na obyvatelstvu 15+	
Ukazatele infrastrukturní rozvinutosti	Počet bytů vystavěných v letech 2000 – 2017 na 1 000 obyvatel	
	Technicko-infrastrukturní vybavenost	Vodovod
		Kanalizace
		Čistička odpadních vod
		Plynovod
	Obslužná vybavenost	Mateřská škola
		Plně organizovaná základní škola
		Ordinace praktického lékaře
		Prodejna potravin
		Pošta
Obsazená fara		
Veřejná tělocvična		

Zdroj: vlastní členění ukazatelů

4.4 Vymezení periferních, semiperiferních a suburbánních sídel a hodnocení jejich sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti

Původním záměrem této bakalářské práce bylo zpracování hierarchie sídelních středisek, vymezení periferních a jiných polohových typů území a vyhodnocení jejich sociálně-populační rozvinutosti (stability), a to jak na úrovni obcí, tak i sídel. Vycházelo se ze zkušeností z Jihočeského kraje, kde existují velké venkovské obce s mnoha sídly, přičemž některá z těchto sídel mohou být periferní a další nikoliv, a přičemž obec jako celek může být periferní či neperiferní. Ovšem v prostředí Jihomoravského kraje, konkrétně okresu Znojmo, se ukázalo, že zdejší sídelní systém je jiný – nachází se zde populačně velká venkovská sídla a většina zdejších venkovských obcí je „jedno-sídelních“. Proto se během zpracování dospělo k rozhodnutí, že hierarchie sídelních středisek vymezená na úrovni obcí bude zachována i na úrovni sídel. Stejně tak bude zachováno vymezení periferních, semiperiferních a suburbánních obcí, když na úrovni sídel byl sídlům přiřazován typ (periferní, semiperiferní, suburbánní) příslušné obce.

Určitou komplikací vyhodnocování sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti sídel byla skutečnost, že na úrovni sídel nebyla k dispozici některá potřebná data. Počet použitých ukazatelů musel být tedy zredukován. Pro vyhodnocování bylo použito následujících 6 ukazatelů – *Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2011/1991* (zdrojem dat byl ČSÚ 2006 a ČSÚ 2013c), *Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2011/2001* (ČSÚ 2006 a ČSÚ 2013c), *Podíl dětí ve věku 0-14 let v roce 2011* (ČSÚ 2013c), *Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2011* (ČSÚ 2013c), *Infrastrukturní vybavenost* (vodovodem, kanalizací, čističkou odpadních vod a rozvodem plynu; za každou vybavenost byl sídlu přidělen 1 bod; zdrojem dat byl ČSÚ 2016 a u obcí s více sídly byla data dohledána na internetu) a *Obslužná vybavenost* (mateřskou školou, plně organizovanou základní školou, ordinací praktického lékaře, prodejnou potravin, poštou, obsazenou farou a tělocvičnou; za každou vybavenost byl sídlu přidělen 1 bod; data byla vyhledána na internetu). Hodnoty sledovaných ukazatelů za sídla a hodnoty spadající do posledních kvartilů jsou uvedeny v Tabulce 12. Sledovaná zařízení infrastrukturní a obslužné vybavenosti na úrovni sídel okresu Znojmo jsou zaznamenána v Tabulce 13.

5. Sídlní střediska, periferní sídla, obce a oblasti okresu Znojmo a jejich rozvinutost

5.1 Mikroregionální, nano, piko a femto sídlní střediska

Nejprve budou popsány hodnoty *čtyř charakteristik vymezení sídlních středisek*. Nejprve byl vyhodnocován *počet sledovaných druhů zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídlních střediscích* řešeného území Znojemska. Naplňování Tabulky 8., kde jsou počty sledovaných druhů služeb zaznamenány, trvalo delší dobu, protože zdrojové databáze byly roztržštěné a seznam sledovaných druhů služeb byl několikrát upravován. Jak se dalo předpokládat, největší počet druhů zařízení služeb bylo ve Znojmě, které získalo celkem 41 bodů. V okrese Znojmo je pouze jedno další významnější město – Moravský Krumlov. Bodový zisk tohoto města za obslužnou vybavenost je oproti bodovému zisku Znojma výrazně nižší – 21 bodů. V Moravském Krumlově je méně druhů zařízení administrativy, méně středních škol, není zde nemocnice, z velkých prodejen je zde jen 1 supermarket, také bank je tu méně, stejně tak sledovaných druhů zařízení kultury a sportu.

Překvapivě velký počet sledovaných druhů zařízení služeb byl zaznamenán v Hrušovanech nad Jevišovkou, které jsou malým městečkem, ale s poměrně populačně velkým zázemím. Získaly celkem 18 bodů. Na 4., 5. a 6. místě jsou sídla, která by se dala označit v geografickém smyslu jako větší městyse – Vranov nad Dyjí (není populačně velký, ale má rozsáhlé zázemí a v letních měsících zajišťuje ve velké míře služby pro cestovní ruch), Miroslav (s populačně větším venkovským zázemím) a Jevišovice (podobně jako Miroslav). Tato sídla získala 10-11 bodů, mají slabou administrativní vybavenost, pouze základní školy, zdravotnická vybavenost je velmi slabá, nemají supermarkety, ani banky a slabou kulturně-sportovní vybavenost – Tabulka 8.

Božice, Višňové, Hevlín, Hodonice, Chvalovice, Prosiměřice a Jaroslavice získali 6-8 bodů. Tato sídla by se dala v geografickém smyslu označit za středně velké městyse – v Hevlíně a Chvalovicích se významně uplatňují služby „pohraničního“ typu. V těchto sídlech se většinou nachází pouze matriční úřad, plně organizovaná ZŠ, v některých je lékárna, vždy menší samoobsluha potravin, někdy také benzínová pumpa a vždy pošta – Tabulka 8. Další potenciální sídlní střediska již mají jen několik sledovaných druhů zařízení služeb pro obyvatele.

Další charakteristikou pro vymezení potenciálních sídlních středisek Znojemska byla *populační velikost potenciálního sídlního střediska* – Tabulka 9. Opět bylo na prvním místě Znojmo s 27 833 obyvateli. S velkým odstupem následoval Moravský Krumlov (4 382) a Hrušovany nad Jevišovkou (3 314). Tato sídla by se z populačního hlediska dala označit jako

velmi malá města. Městysy by v tomto smyslu byly Miroslav a Dobšice s 2-3 tisíci obyvateli. Je ale třeba upozornit, že sídelní systém jižní Moravy má vysoké zastoupení populačně velkých venkovských sídel ve srovnání se zbytkem České republiky. Sídel s 1-2 tisíci obyvateli je na Znojemsku velké množství – celkem 15.

Třetí charakteristikou potenciálních sídelních středisek Znojemska je *počet dojíždějících za prací a studiem do potenciálního sídelního střediska*, bohužel pouze z roku 2011. Obrovskou dojížděku má Brno (sledované pro srovnání) – více než 100 tisíc dojíždějících, navíc mnoho dojíždějících toto dojíždění při posledním sčítání nepřiznalo. Do města Znojma v roce 2011 dojíždělo 6 122 lidí za prací a studiem. Méně významným střediskem dojížděky na Znojemsku je město Moravský Krumlov. S odstupem jsou v dalším pořadí Chvalovice (pracovní příležitosti související s „pohraničními“ zařízeními služeb), s dalším odstupem je malé město Hrušovany nad Jevišovkou. V dalších potenciálních sídelních střediscích se počet dojíždějících postupně snižuje – Tabulka 9.

Čtvrtou charakteristikou je *počet spojů veřejné dopravy přiřazený k potenciálním sídelním střediskům* Znojemska. Brno nepočítaje, Znojmo nemá příliš menší počet spojů než Jihlava (522 x 632). Celkem 522 spojů je velmi vysoká hodnota ukazující velký dopravní význam Znojma pro své široké zázemí. Poměrně velký počet spojů (268) přísluší i Moravskému Krumlovu a také Miroslavi (202). Se značným odstupem se za nimi umístily Hrušovany nad Jevišovkou (148) a Hostěradice (122). Následují potenciální sídelní střediska s méně než 100 spoji – Tabulka 9.

V Tabulce 10. jsou zaznamenány hodnoty obslužné vybavenosti, počtu obyvatel, počtu dojíždějících a počtu spojů potenciálních sídelních středisek a k těmto hodnotám příslušné bodové zisky v rozmezí 0-100 bodů. Znojmo bylo ve všech charakteristikách na prvním místě, proto mu bylo přiděleno vždy 100 bodů a následně byly dopočítávány body pro ostatní obce. V předposledním sloupci této tabulky je uveden průměrný bodový zisk. Na základě odstupů v tomto průměrném bodovém zisku a dalších charakteristik pak byly určeny **hierarchické typy sídelních středisek** (mikroregionální, nano, piko, femto) a nestřediska nacházející se v okrese Znojmo – Tabulka 10. a Mapa 3. Tyto typy pak byly ještě rozčleněny do subtypů.

Mikroregionální sídelní střediska byla stanovena dvě – Znojmo a Moravský Krumlov. Byl mezi nimi ale velký bodový rozdíl (více než 75 bodů), takže Znojmo bylo označeno jako silné mikroregionální sídelní středisko a Moravský Krumlov jako slabé. Moravský Krumlov má značnou obslužnou vybavenost a počet spojů – tyto skutečnosti rozhodly o zařazení tohoto města do mikroregionálních sídelních středisek. V pracích M. Hampla Moravský Krumlov jako mikroregionální sídelní středisko nefiguruje (Hampl 2005; Hampl, Marada 2015). Znojmo sice neleží uprostřed okresu, nicméně jeho polohu lze označit za jádrovou. Naopak Moravský Krumlov

má excentrickou polohu na severovýchodním okraji okresu Znojmo. Hrušovany nad Jevišovkou měly již značný bodový odstup od Moravského Krumlova a malý náskok na sídlo v dalším pořadí. Z tohoto důvodu byly Hrušovany zařazeny až do dalšího typu sídelních středisek – nano, ovšem jako jediné se staly velmi silným nano sídelním střediskem.

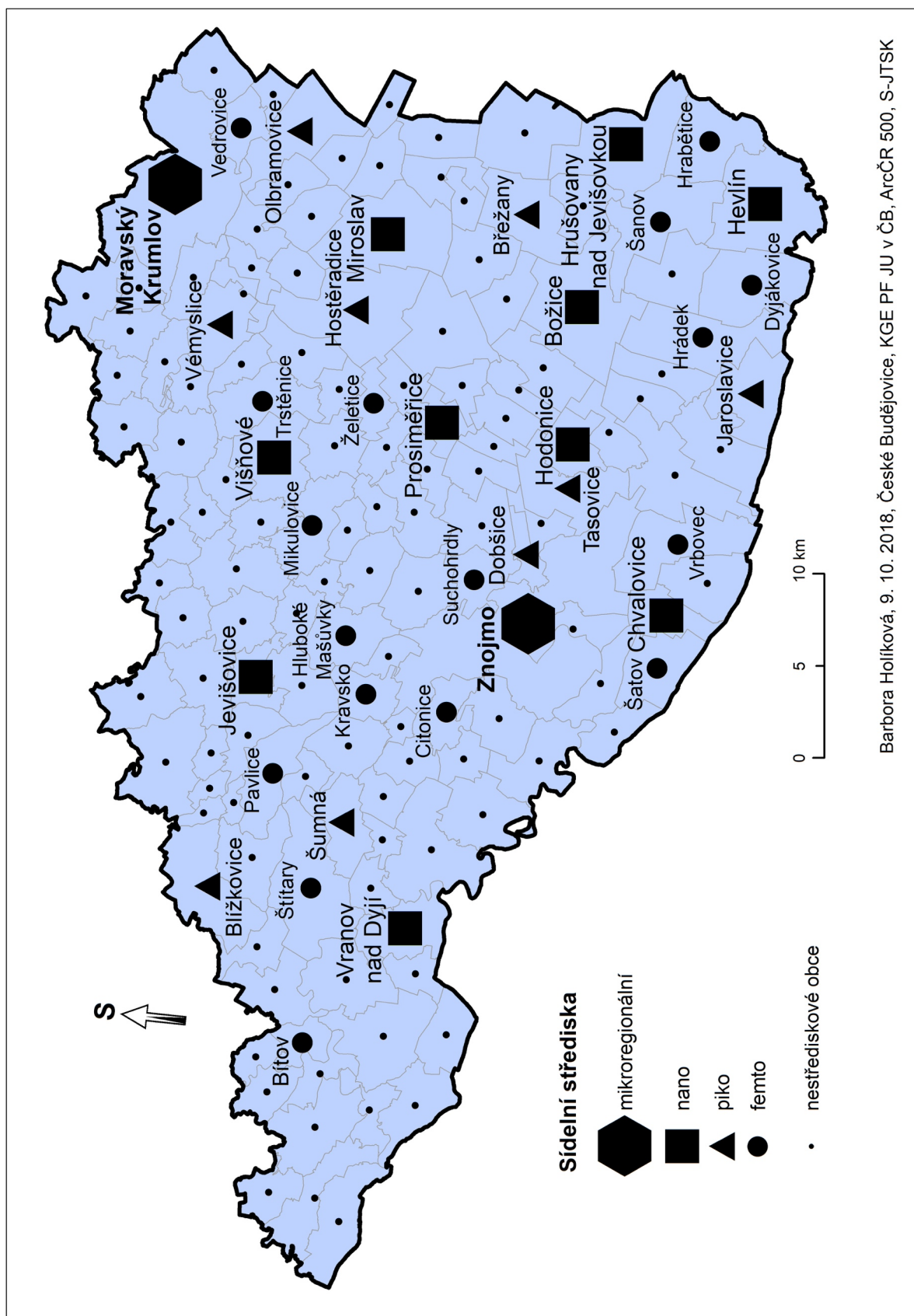
Vedle Hrušovan nad Jevišovkou byla do *nano sídelních středisek* zahrnuta také Miroslav (jako jediné nano silné sídelní středisko), mezi slabá nano sídelní střediska patří Vranov nad Dyjí (populačně nevelký, ale větší obslužná vybavenost), Hodonice (velká dojíždka do zdejších podniků), Jevišovice (dostatek služeb, velká dojíždka), Hevlín (značný počet spojů) a Prosiměřice. Velmi slabými nano sídelním střediskem jsou Chvalovice, Višňové a Božice – Tabulka 10. a Mapa 3. Rozmístění nano sídelních středisek uvnitř okresu Znojmo lze označit za rovnoměrné, snad jen nejzápadnější obce okresu mají do Vranova nad Dyjí dost daleko.

Další sídelní střediska v pořadí byla označena jako *piko sídelní střediska* – celkem 9 středisek. Nejsou v řešeném území rozmístěna rovnoměrně – leží často na hlavních komunikacích, v suburbánním zázemí Znojma, nebo jsou to populačně velké venkovské obce nepravidelně rozmístěné v území – Mapa 3. Tato střediska získala mezi 5,88-9,44 průměrných bodů. Posunutí Hostěradic do piko sídelních středisek je dáno především malým počtem bodů za obslužnou vybavenost (pouze 4 body, konkrétně jde o menší samoobsluhu potravin, prodejnu průmyslového zboží, benzínovou pumpu a poštu). Nad nimi se nacházející Božice měly sice nižší celkový bodový zisk, ale 8 sledovaných druhů zařízení služeb.

Již v předchozích kapitolách bylo upozorňováno na specifčnost osídlení jižní Moravy. *Femto sídelní střediska* okresu Znojmo jsou vlastně populačně velkými venkovskými sídly pouze s několika základními druhy služeb pro obyvatele. Jejich rozmístění v řešeném území je značně nerovnoměrné – Mapa 3. Rozlišení tohoto typu do subtypů bylo problematické a bylo při něm upřednostněno obslužné hledisko. Potenciální sídelní středisko by mělo na Znojemsku mít alespoň 3 druhy sledovaných služeb. Pokud tomu tak není, potom byla obec ze sídelních středisek vyřazena a označena jako *nestředisko* – Tabulka 10.

Celkem byly v řešeném území Znojemska vymezeny 2 mikroregionální sídelní střediska, 10 nano, 9 piko a 17 femto sídelních středisek. Toto uspořádání neodpovídá Christallerovu koeficientu $k=3$ v případě středisek obslužné vybavenosti, ani koeficientu $k=7$ v případě administrativní střediskovosti (Christaller 1933). To je ale realita sídelního systému Znojemska a také použitého způsobu hodnocení v této bakalářské práci.

Mapa 3. Sídlní střediska a nestřediskové obce okresu Znojmo (2018)

Barbora Holíková, 9. 10. 2018, České Budějovice, KGE PF JU v ČB, ArcČR 500, S-JTSK

Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování

5.2 Periferní, semiperiferní, suburbánní a střediskové obce a oblasti

V metodické kapitole 4.2 byl detailně popsán způsob vymezení jak periferních, tak suburbánních typů obcí. *Obce mikroregionálních sídelních středisek* okresu Znojmo byly ustanoveny v kapitole 5.1. Údaje o počtech spojů do mikroregionálních sídelních středisek a o jejich časové délce posloužily k vymezení *periferních obcí* okresu Znojmo – Mapa 4. Tyto obce se vyskytují ve shlcích západního výběžku Znojemska, na Jevišovicku, v okolí Břežan, Želetic a na Hevlínsku. Osamocené periferní obce leží většinou stranou hlavních komunikací, na Znojemsku jich je 5.

Vymezení *suburbánních obcí* bylo převzato z Ouředníček a kol. (2018). Vyskytují se severozápadně, východně a jihovýchodně od Znojma – Mapa 4. Zbylé obce Znojemska (v Mapě 4.) byly vyznačeny třetím odstínem šedi. Vytvářejí rozsáhlá území poněkud vzdálenějšího Znojemska, Moravskokrumlovska, Miroslavska, Hrušovanska a okolí Blížkovic. Shluky alespoň 4 periferních obcí vytvářely jednotlivé periferní oblasti okresu Znojmo, když byly vymezeny periferní oblasti pohraniční, mezikrajské a vnitřní. Některé rozsáhlejší periferní oblasti určitého typu pak byly rozčleněny na dílčí oblasti – Mapa 4., Tabulka 4.

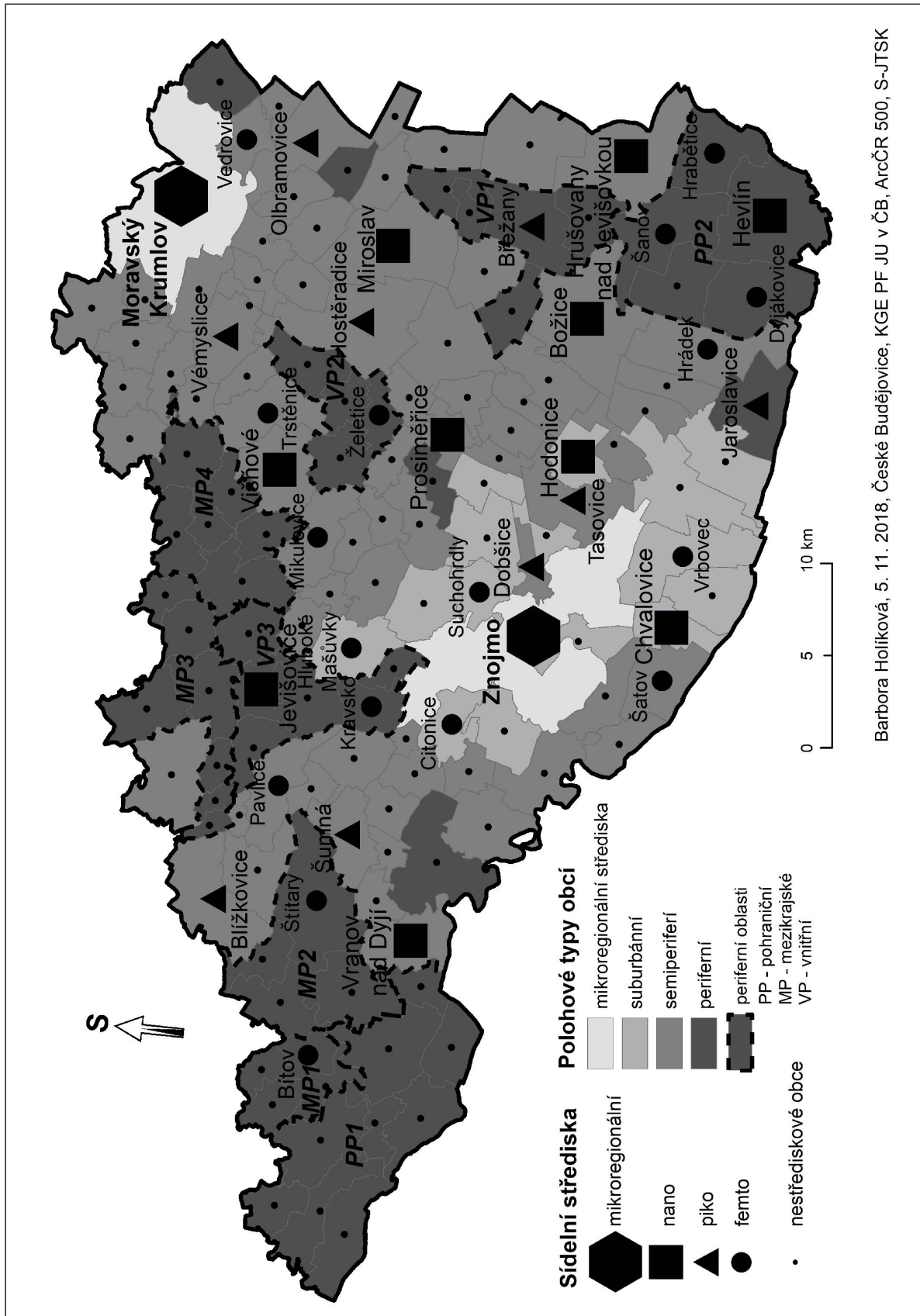
Tabulka 4. Periferní oblasti okresu Znojmo a jejich typy

Název	Typ	Zkratka	Obce
Bítovsko	mezikrajská	MP1	Bítov, Oslnovice, Vysočany, Zblovce
Štítarsko	mezikrajská	MP2	Chvalatice, Lančov, Štítary, Zálesí
Střelicko	mezikrajská	MP3	Blanné, Jiříce u Moravských Budějovic, Prokopov, Rozkoš, Slatina, Střelice, Újezd
Medlicko	mezikrajská	MP4	Běhařovice, Horní Kounice, Křepice, Medlice, Přeskače, Tavíkovice
Šafovsko	pohraniční	PP1	Korolupy, Lubnice, Podhradí nad Dyjí, Podmyče, Starý Petřín, Stálky, Šafov, Uherčice, Vratěnin
Hevlínsko	pohraniční	PP2	Dyjákovice, Hevlín, Hrabětice, Šanov, Velký Karlov
Břežansko	vnitřní	VP1	Břežany, Čejkovice, Damnice, Dolenice, Pravice
Želeticko	vnitřní	VP2	Horní Dunajovice, Morašice, Skalice, Želetice
Jevišovicko	vnitřní	VP3	Bojanovice, Boskovštejn, Černín, Jevišovice, Kravsko, Plenkovice

Zdroj: vlastní zpracování

Mapa 4. Sídelní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní obce a periferní oblasti okresu Znojmo (2018)

Barbora Holíková, 5. 11. 2018, České Budějovice, KGE PF JU v ČB, ArcČR 500, S-JTSK

Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování

5.3 Sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost periferních, semiperiferních, suburbánních a střediskových obcí a oblastí

Sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost obcí Znojemska byla hodnocena podle 10 ukazatelů. V Tabulce 11. jsou hodnoty těchto ukazatelů pro všechny obce uvedeny. Byly také určeny intervaly hodnot posledních kvartilů těchto deseti ukazatelů. V případě indexu dlouhodobého vývoje počtu obyvatel to byla hodnota 0,90 a nižší, u indexu střednědobého vývoje počtu obyvatel 0,96 a nižší, u bilance přirozeného přírůstku obyvatel -83,42 a nižší, u bilance migračního přírůstku obyvatel -54,12 a nižší, u podílu dětí 12,79 a nižší, u podílu seniorů 21,33 a vyšší, u podílu vysokoškolských absolventů 3,2 a nižší, u výstavby bytů 23,18 a nižší, v případě infrastrukturní vybavenosti to byla hodnota 3 a nižší a u obslužné vybavenosti to byly hodnoty rovnající se 0. V Tabulce 11. jsou vyznačeny ty hodnoty jednotlivých obcí, které spadají do posledních kvartilů.

Jednotlivé sociálně-populačně a infrastrukturně *nerozvinuté obce* Znojemska lze vyhledat v Tabulce 11. na základě většího výskytu hodnot v posledních kvartilech. Periferní obec Medlice měla hodnoty všech deseti sledovaných ukazatelů v posledním kvartilu. Jedná se o malou obec se 161 obyvateli ležící na rozhraní SO ORP Znojmo a SO ORP Moravský Krumlov, nikoliv ovšem na spojnici těchto ORP. Její nepříznivé hodnoty mohou být způsobeny právě touto nevýhodnou polohou, při které je dosažitelnost mikroregionálních sídelních středisek značně obtížná. Druhým vysvětlením může být nedobrý management obce. Semiperiferní obec Rudlice měla pouze jeden ukazatel „vyhovující“. Polohu má poměrně výhodnou, leží poblíž Znojma a Jevišovic, a je na ně dobře dopravně napojena. Jde o populačně malou obec – žije zde pouhých 94 obyvatel. Právě malý počet obyvatel obce, obce s neuvolněným starostou a bez dalších zaměstnanců, může být příčinou nevybavenosti a s tím související nedobré struktury populace.

Periferní obce Šafov, Vysočany a Zblovce měly 8 hodnot v posledním kvartilu. Jde taktéž o populačně malé obce – Šafov má 139 obyvatel, Vysočany 92 obyvatel a Zblovce jsou se svými 42 obyvateli nejméně lidnatou obcí okresu Znojmo. Je otázkou, jak se v obci Zblovce naplňuje volební kandidátka a jestli nejsou zastupitelé z jedné či dvou místních rodin. Všechny tři zmíněné obce leží v západním cípu okresu Znojmo (na Vranovsku), přičemž Šafov leží při státní hranici s Rakouskem, a Vysočany se Zblovicemi při krajské hranici s Vysočinou. Nepříznivé hodnoty těchto obcí pravděpodobně tedy spočívají v jejich nevýhodné poloze nedaleko státní, málo propustné hranice a daleko od větších měst.

Poměrně velký počet obcí měl 7 hodnot v nejhorším kvartilu – Blanné, Čermákovice, Jiřice u Moravských Budějovic, Kadov, Korolupy, Křepice, Lubnice, Němčičky, Rozkoš, Rudlice, Starý

Petřín, Střelice, Trnové Pole, Vevčice a Zálesí. Jedná se o obce spadající do periferního typu (9 obcí) a semiperiferního typu (5 obcí), ležící převážně u hranic okresu Znojmo, tedy poměrně daleko od Znojma. Pouze 5 obcí mělo 6 hodnot posledního kvartilu (Bítov, Oslovice, Podhradí nad Dyjí, Stálky a Velký Karlov). Všechny z nich jsou periferní a s výjimkou Velkého Karlova všechny leží v západním cípu okresu Znojmo – na Vranovsku. V oblasti Vranovska je koncentrováno větší množství obcí s nepříznivými hodnotami sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti. Odlehlost této oblasti, její poloha u státní hranice, znovu-osídlování této oblasti po odsunu obyvatel německé národnosti a dlouhá existence železné opony v období socialismu, jsou jistě faktory, které ovlivnily současnou rozvinutost těchto obcí.

V Tabulce 5. jsou uvedeny hodnoty sledovaných ukazatelů pro sledované typy obcí – pro mikroregionální sídelní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní obce, přičemž poslední tři typy obcí jsou rozděleny na obce nano, piko a femto sídelních středisek a na ostatní nestřediskové obce. I v této tabulce jsou vyznačeny hodnoty spadající do posledních kvartilů.

V případě dvou **mikroregionálních sídelních středisek** okresu Znojmo – Znojma a Moravského Krumlova – je vidět nepříznivý dlouhodobý populační vývoj a poněkud příznivější střednědobý populační vývoj. Všechny ostatní typy obcí Znojemska měly příznivější hodnoty populačního vývoje. Města Znojemska se tedy poněkud vylidňují a ostatní, převážně venkovské obce, populačně rostou. S tímto vývojem souvisejí i záporné hodnoty přirozené a migrační bilance těchto měst (nejsou ale příliš vysoké). Obě města se vyznačují nedobrou věkovou strukturou obyvatelstva s malým podílem dětí a vysokým podílem seniorů. Podíl vysokoškolských absolventů je v těchto mikroregionálních sídelních střediscích nejvyšší, což se dalo očekávat. Stejně tak se potvrdilo očekávání nejvyšší (sledované) infrastrukturní a obslužné vybavenosti těchto středisek – Tabulka 5.

Velmi dobře jsou na tom **suburbánní obce** okresu Znojmo, kam směřují většinou mladší, vzdělaní a ekonomicky relativně dobře situovaní lidé, pravděpodobně většinou ze Znojma – Tabulka 5. Je dobře vidět jejich populační růst, příznivé hodnoty přirozené reprodukce (mladé rodiny zde mají děti), velmi příznivé hodnoty migrační bilance, také věková struktura tomu odpovídá (velký podíl dětí a málo seniorů), byla zde očekávána poněkud vyšší vysokoškolská vzdělanost (v Plzeňském a Jihočeském kraji, ve zdejších suburbánních obcích, byla tato vzdělanost výrazně vyšší – Podlešáková 2019 a Chvojková 2019). Poměrně vysoká je bytová výstavba (v rodinných domech) v suburbánních obcích kolem Znojma. Předpokládaná plná infrastrukturní vybavenost suburbánních obcí Znojemska se potvrdila. Nižší obslužná vybavenost je pochopitelná vzhledem k blízkosti Znojma.

Tabulka 5. Hodnoty ukazatelů sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti polohových typů obcí okresu Znojmo (2011, 2017)

Typ obce	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Bilance přirozeného přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Bilance migračního přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Podíl obyvatel ve věku 0-14 let v roce 2017	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2017	Podíl vysokoškolských absolventů v roce 2011 na obyvatelstvu 15+	Počet bytů vystavěných v letech 2000-2017 na 1 000 obyvatel	Infrastrukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
<i>Mikroregionální sídelní střediska</i>										
Celkem	0,89	0,97	-0,21	-1,94	14,36	21,00	11,20	50,12	4,00	7,00
<i>Suburbánní obce</i>										
Celkem	1,32	1,15	15,76	56,64	17,78	15,60	7,13	85,20	4,00	2,73
Nano sídel. Střediska	1,47	1,29	17,84	84,16	19,65	13,65	6,01	92,05	4,00	4,00
Femto sídel. Střediska	1,29	1,10	21,13	30,15	18,38	15,62	9,28	82,47	4,00	3,50
Nestřediska	1,30	1,13	12,91	62,30	17,09	16,02	6,42	84,90	4,00	2,11
<i>Semiperiferní obce</i>										
Celkem	1,04	1,04	-25,73	-16,73	15,09	18,74	4,80	44,18	3,68	2,35
Nano sídel. Střediska	1,08	1,01	-8,72	8,93	14,83	19,76	6,78	55,07	4,00	6,00
Piko sídel. Střediska	1,06	1,02	6,08	9,23	15,15	17,86	6,35	43,98	4,00	4,86
Femto sídel. Střediska	1,03	1,00	-1,23	6,54	15,11	18,66	4,96	54,53	4,00	4,67
Nestřediska	1,04	1,05	-34,63	-25,70	15,12	18,75	4,36	41,80	3,57	1,34
<i>Periferní obce</i>										
Celkem	0,92	0,97	-169,98	-188,52	12,91	20,56	4,80	34,43	3,04	1,62
Nano sídel. Střediska	1,07	1,04	-24,28	43,44	16,42	18,38	7,14	40,89	4,00	6,00
Piko sídel. Střediska	1,00	0,96	-10,54	-36,05	12,63	15,54	3,65	28,13	4,00	5,50
Femto sídel. Střediska	1,05	1,02	-75,94	53,73	14,22	20,64	6,20	54,86	3,86	3,57
Nestřediska	0,89	0,96	-198,81	-244,54	12,55	20,88	4,52	31,18	2,82	0,93

Poznámky: hodnoty uvedené červeně spadají do posledního kvartilu

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 11.

V Tabulce 5. jsou také uvedeny hodnoty pro suburbánní nano a femto sídlení střediska okresu Znojmo. Suburbánní nano střediska jsou pouze dvě (Hodonice a Chvalovice). Jejich hodnoty jsou vysoce nadprůměrné, v rámci suburbánních obcí jsou nejvyšší (s výjimkou vysokoškolské vzdělanosti). Poněkud horší hodnoty, ale stále nadprůměrné, vykazují suburbánní femto sídlení střediska (Citonice, Hluboké Mašůvky, Suchohrdly a Vrbovec) – Tabulka 5. a Mapa 4.

Výrazně horší hodnoty než výše popisované suburbánní obce mají *semiperiferní obce* okresu Znojmo – Tabulka 5. Obyvatelstvo sice neztrácí, ale jejich přirozená reprodukce a

migrační bilance nejsou příznivé. Jejich věková struktura dosahuje průměrných hodnot. Nízká je zde vysokoškolská vzdělanost. Průměrných hodnot dosahuje výstavba bytů, infrastrukturní a obslužná vybavenost odpovídá typu těchto obcí.

Nachází se zde poměrně značný počet semiperiferních nano sídelních středisek (Božice, Hrušovany nad Jevišovkou, Miroslav, Prosiměřice, Višňové a Vranov nad Dyjí) – Mapa 4. Jejich hodnoty jsou většinou příznivější než hodnoty semiperiferních nestředisek (kromě střednědobého populačního vývoje a podílu seniorů). Jednotlivá tato střediska jsou značně rozdílná – Tabulka 11. Logicky mají poměrně vysokou obslužnou vybavenost a plnou vybavenost infrastrukturní. Semiperiferní piko sídelní střediska jsou na tom kupodivu lépe, než semiperiferní nano sídelní střediska (ovšem o málo horší vzdělanost, výstavba bytů a obslužná vybavenost), a ještě lépe, než semiperiferní nestřediska – Tabulka 5. Takových obcí je na Znojemsku celkem 7. Jsou to někdy spíše velké venkovské obce než skutečná sídelní střediska.

Periferní obce Znojemska jsou znázorněny v poslední části Tabulky 5. Jako celek vykazují ve všech ukazatelích nejméně příznivé hodnoty (snad jen v případě populačního vývoje Znojma a Moravského Krumlova jsou hodnoty o málo horší). Předpoklad o nejnižší rozvinutosti periferních obcí lze tedy potvrdit. V periferních územích Plzeňského a Jihočeského kraje je situace periferních obcí lepší – Podlešáková (2019) a Chvojková (2019). Lze očekávat velké rozdíly mezi jednotlivými periferními oblastmi Znojemska, zvláště horší situaci v těch periferních oblastech, které byly do 2. světové války obývány obyvateli německé národnosti – viz další odstavce.

Periferní nano, piko a femto sídelní střediska jsou na tom o poznání lépe, než periferní nestřediskové obce – Tabulka 5. Jejich populační vývoj je poměrně příznivý, přirozená bilance nikoliv, migračně získávají (mimo piko), podíl dětí je zde velmi různorodý, stejně tak podíl seniorů a vysokoškolsky vzdělaných. Rozdíly těchto kategorií sídelních středisek v obslužné vybavenosti vyplývají z jejich rozdílné hierarchie. Periferní piko sídelní střediska jsou jen dvě a jsou značně specifická. V Břežanech je ústav sociální péče a Jaroslavice byla původně „německá“ obec ležící na státní hranici. Průměrná vysokoškolská vzdělanost v těchto střediscích dosahuje hodnoty 3,65 a je v Tabulce 5. zdaleka nejnižší. Také výstavba bytů je zde nejnižší. Tyto parametry těchto středisek odrážejí jejich zmíněná specifika.

V Tabulce 6. jsou srovnávány jednotlivé **periferní oblasti** okresu Znojmo, s rozdělením na periferní oblasti mezikrajské, pohraniční a vnitřní. Červené hodnoty posledních kvartilů se výrazně zobrazují u mezikrajských periferních oblastí a u pohraniční periferní oblasti Šafovsko (Hevlínsko je na tom lépe, protože má výhodnější polohu a větší obce). Lze zde pozorovat vysokou depopulaci, velmi nepříznivé hodnoty přirozené bilance a také migrační bilance (s výjimkou Štítarska a Šafovska). Zvláště podíl dětí je zde nízký. V pohraničních periferních oblastech se

zobrazuje nízká vysokoškolská vzdělanost. Mezi jednotlivými mezikrajskými a pohraničními periferními oblastmi jsou v jednotlivých ukazatelích (jejich hodnotách) rozdíly, ještě větší rozdíly jsou mezi jednotlivými obcemi těchto mezikrajských a pohraničních periferních oblastí – Tabulka 11. Existují totiž ještě další faktory ovlivňující hodnoty sledovaných ukazatelů – existence hraničních přechodů, poloha na významných komunikacích, započítání středisek příslušných území do těchto oblastí a ještě další. V Tabulce 6. jsou také popsány tři vnitřní periferní oblasti Znojemska. Většina hodnot ukazatelů těchto tří oblastí je mnohem příznivější, než u výše popisovaných mezikrajských a pohraničních periferních oblastí.

Tabulka 6. Hodnoty ukazatelů sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti periferních oblastí okresu Znojmo (2011, 2017)

Periferní oblast	Zkratka	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Bilance přirozeného přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Bilance migračního přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Podíl obyvatel ve věku 0-14 let v roce 2017	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2017	Podíl vysokoškolských absolventů v roce 2011 na obyvatelstvu 15+	Počet bytů vystavěných v letech 2000 – 2017 na 1 000 obyvatel	Infrastrukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
<i>Mezikrajské periferní oblasti</i>											
Bitovsko	MP1	0,71	0,88	-121,01	-1352,58	9,16	26,47	7,57	27,32	2,50	1,00
Štítarsko	MP2	0,85	0,95	-36,92	-3,30	11,64	20,00	5,30	39,71	2,75	1,00
Střelicko	MP3	0,90	0,94	-479,64	-699,71	12,80	23,57	3,79	25,06	2,57	0,14
Medlicko	MP4	0,93	0,96	-102,30	-282,33	11,93	20,67	5,11	29,57	3,17	1,50
<i>Pohraniční periferní oblasti</i>											
Šafovsko	PP1	0,79	0,93	-459,52	162,54	11,07	19,50	3,63	31,67	1,89	1,11
Hevlínsko	PP2	1,07	1,03	-2,60	-34,60	15,29	17,60	3,68	64,17	3,80	3,80
<i>Vnitřní periferní oblasti</i>											
Břežansko	VP1	1,00	1,00	-9,38	75,40	12,70	18,52	4,00	35,37	3,60	2,00
Želeticko	VP2	0,94	0,97	-115,26	-12,60	13,01	22,63	4,69	31,71	4,00	3,25
Jevišovicko	VP3	1,04	1,03	12,34	56,96	15,42	21,92	6,24	31,85	3,67	1,67

Poznámky: hodnoty uvedené červeně spadají do posledního kvartilu, periferní oblasti vyznačené kurzívou měly v roce 1930 převahu obyvatel německé národnosti

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 11.

V metodické kapitole 4.2 byl popsán způsob vymezování *území s převahou obyvatel německé národnosti v roce 1930* na Znojemsku (jde o území obcí, ze kterých bylo po druhé světové válce obyvatelstvo německé národnosti odsunuto) a zbylého území s převahou československé národnosti – vše podle Sčítání 1930 (SÚS 1935). Tato převažující národnost je u jednotlivých obcí zachycena v Tabulce 11.

Pokud bude toto rozdělení využito na úrovni periferních oblastí, potom je v Tabulce 6. vidět, že periferní oblasti v roce 1930 obývané převážně lidmi německé národnosti (MP2 Štítarsko, PP1 Šafovsko, PP2 Hevlínsko a VP2 Želeticko) mají oproti „českým“ periferním oblastem většinou horší výsledky v dlouhodobém populačním vývoji (kromě Hevlínska) a částečně i ve střednědobém populačním vývoji (kromě Hevlínska). Tyto „německé“ periferní oblasti jsou depopulačnější než ostatní periferní oblasti. Pohraniční a vnitřní periferní oblasti v roce 1930 obývané převážně lidmi německé národnosti vykazují horší hodnoty bilance přirozeného přírůstu a také migrace – Tabulka 6. a Tabulka 11.

V případě věkové struktury je situace značně nepřehledná, a to jak v případě podílu dětí, tak v případě podílu seniorské populace. Úroveň vysokoškolské vzdělanosti se zdá být v „německých“ periferních oblastech vyšší než v těch „českých“ (s výjimkou Jevišovicka). Bytová výstavba je intenzivnější v „německých“ mezikrajských a pohraničních periferních oblastech, než v těch „českých“ – Tabulka 6. „Německé“ periferní oblasti mají kupodivu vyšší infrastrukturní a obslužnou vybavenost, než „české“ periferní oblasti. Vysvětlení může spočívat ve velké vybavenosti některých obcí ležících v blízkosti hraničních přechodů do Rakouska, které jsou v „německých“ periferních oblastech.

5.4 Periferní, semiperiferní a suburbánní sídla a jejich sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost

Jak bylo uvedeno v metodické kapitole 4.4, v okrese Znojmo je jen málo sídel bez obecního úřadu, jinak řečeno, jsou zde převážně „jedno-sídelní“ obce. Zjištění o obcích Znojemska, uvedená v kapitolách 5.1, 5.2 a 5.3, mají tedy značnou platnost i na sídla Znojemska. V Mapě 5. jsou zobrazena všechna sídla Znojemska, včetně těch bez obecního úřadu. V Tabulce 7. jsou znázorněny hodnoty sledovaných indikátorů na úrovni sídel Znojemska u mikroregionálních sídelních středisek, suburbánních, semiperiferních a periferních sídel, s rozdělením na sídla s obecním úřadem a bez obecního úřadu.

V případě připojených sídel *mikroregionálních sídelních středisek* okresu Znojmo, která jsou od vlastních středisek územně oddělena, je v Tabulce 7. vidět, že mají mladší obyvatelstvo. Staví se zde totiž nové rodinné domy a přichází sem mladší obyvatelstvo díky procesu suburbanizace (ovšem populační růst zde zatím nenastal). Obyvatelé těchto sídel jsou silně pracovně a obslužně svázáni s vlastními mikroregionálními sídelními středisky.

Suburbánní sídla okresu Znojmo bez obecního úřadu mají výrazně horší hodnoty, než suburbánní sídla s tímto úřadem – Tabulka 7. Protože byla suburbánní sídla vymezována na

základě suburbánních obcí, lze se domnívat, že suburbánní sídla bez obecního úřadu nemají tak výraznou suburbanizaci, nebo jde dokonce o ne-suburbánní sídla.

Větší zastoupení sídel bez obecního úřadu je v rámci semiperiferních a periferních sídel. **Semiperiferní sídla** Znojemska bez obecního úřadu jsou na tom výrazně hůře, než ta s obecním úřadem. Jsou populačně menší, často stranou významných komunikací, nemají služby a obecní úřad do nich nesměruje stejné prostředky, jako do sídel s obecním úřadem. Výrazně horší jsou v populačním vývoji a ve věkové struktuře. Bernard, Kostecký (2010) dospěli ke zjištění, že mezi populačně stejně velkými sídly České republiky bez obecního úřadu a s tímto úřadem nejsou velké rozdíly z hlediska jejich rozvinutosti. To se zde nepotvrdilo. Sídla bez obecního úřadu byla ale na Znojemsku menší, než sídla s obecním úřadem. Výrazně menší rozdíly mezi sídly s obecním úřadem a bez něj jsou v případě **periferních sídel** Znojemska – Tabulka 7.

Tabulka 7. Hodnoty ukazatelů sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti polohových typů sídel okresu Znojmo (2011, 2017)

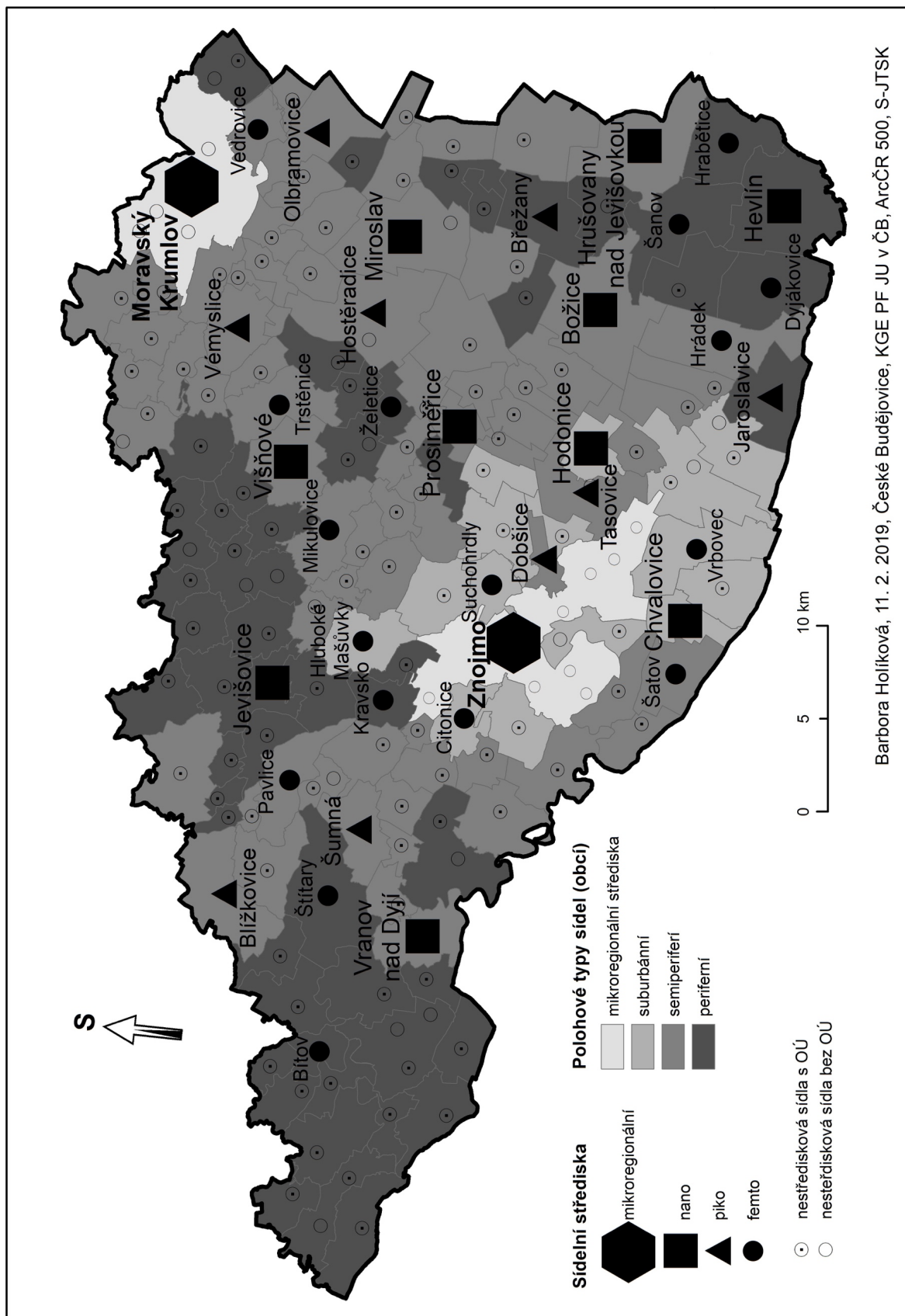
Sídlo	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2011/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2011/2001	Podíl dětí ve věku 0 – 14 let v roce 2011	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2011	Infrastrukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Mikroregionální sídelní střediska						
Celkem	0,94	0,94	14,79	12,93	4,00	2,38
Sídla s OÚ	0,93	0,94	12,96	16,98	4,00	7,00
Připojená sídla	0,95	0,94	15,12	12,20	4,00	1,55
Suburbánní sídla						
Celkem	1,17	1,12	16,15	12,21	4,00	2,25
Sídla s OÚ	1,21	1,15	16,82	11,77	4,00	2,69
Sídla bez OÚ	1,02	1,03	13,45	13,98	4,00	0,50
Semiperiferní sídla						
Celkem	0,99	1,00	14,50	16,09	3,70	2,17
Sídla s OÚ	1,01	1,01	14,82	15,78	3,68	2,32
Sídla bez OÚ	0,81	0,87	10,67	19,75	4,00	0,33
Periferní sídla						
Celkem	0,91	0,95	13,23	17,83	3,05	1,41
Sídla s OÚ	0,92	0,96	13,07	17,71	3,04	1,58
Sídla bez OÚ	0,86	0,92	14,19	18,53	3,11	0,33

Poznámka: hodnoty uvedené červeně spadají do posledního kvartilu

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 12.

Mapa 5. Sídelní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní sídla okresu Znojmo (2018)

Zdroj: ArcČR500, vlastní zpracování

6. Závěr

První cíl bakalářské práce, který spočíval ve vymezení sídelních středisek okresu Znojmo s různou hierarchií, se podařilo splnit – bylo vymezeno 38 sídelních středisek tohoto okresu, která byla rozčleněna do čtyř hierarchických stupňů. Druhým cílem bylo vymežit periferní, semiperiferní a suburbánní sídla a obce, a také periferní oblasti (včetně učení typů těchto oblastí) v řešeném území okresu Znojmo. Tento cíl se podařilo z velké části splnit, když byly vymezeny periferní, semiperiferní a suburbánní obce Znojemska a také periferní oblasti jednotlivých typů. Původní představu o souběžné práci na úrovni obcí a na úrovni sídel bylo třeba poněkud redukovat. Ukázalo se totiž, že mezi územní strukturou obcí a sídel není v okrese Znojmo velký rozdíl, protože obcí s více sídly je zde poměrně málo. Třetí stanovený cíl, který spočíval ve vyhodnocení sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutosti všech typů obcí a sídel, a také periferních oblastí, se taktéž podařilo naplnit.

První hypotéza, která předpokládala, že v okrese Znojmo budou dvě mikroregionální sídelní střediska (Znojmo jako relativně silné a Moravský Krumlov jako poměrně slabé mikroregionální sídelní středisko), se potvrdila. Rozhodnutí o zařazení Moravského Krumlova do mikroregionálních sídelních středisek bylo provedeno na základě srovnání s podobnými středisky v Plzeňském a Jihočeském kraji (Podlešáková 2019, Chvojková 2019) a na základě sledování rozdílů ve sledovaných čtyřech charakteristikách mezi Moravským Krumlovem (jako potenciálním mikroregionálním střediskem) a Hrušovany nad Jevišovkou (jako potenciálním nejsilnějším nano sídelním střediskem).

Druhou hypotézu bakalářské práce, ve které se předpokládal výskyt periferních obcí a oblastí na Vranovsku a jinde v blízkosti hranic okresu Znojmo s Rakouskem, Jihočeským krajem a krajem Vysočina, lze potvrdit jen z části. Při státní hranici s Rakouskem byly periferní oblasti vymezeny pouze na západě (na Vranovsku) a na východě (na Hevlínsku) této hranice. Mezi nimi se nacházely podél hranice semiperiferní, ale také suburbánní obce. Je to dáno metodickým postupem použitým při vymežování periferních obcí a polohou Znojma v blízkosti státní hranice, ke kterému se toto vymežování periferních obcí vztahovalo. Především podél hranice s krajem Vysočina byly vymezeny poměrně rozsáhlé mezikrajské periferní oblasti.

Ve třetí hypotéze se předpokládala špatná sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost u periferních obcí a oblastí, ale zároveň se očekávalo, že budou existovat výjimky v podobě periferních obcí nacházejících se u významných hraničních přechodů, periferních obcí, kterými prochází významné silniční a železniční komunikace a populačně velkých až střediskových periferních obcí. Většina periferních obcí a oblastí vykazovala horší výsledky sledované

rozvinutosti, ovšem periferní oblast Hevlínsko, kde se nachází hraniční přechod Hevlín / Laa an der Thaya a kde se nachází populačně velká sídla, na tom byla o poznání lépe. Významné silniční ani železniční komunikace vymezenými periferními oblastmi Znojemska neprocházely, tento faktor tedy nelze při měření jejich rozvinutosti brát v potaz.

V dalším pokračování této práce by bylo možné vylepšit metodické postupy, zvláště při vymezení periferních obcí a oblastí a při vyhodnocování rozvinutosti (širší sada ukazatelů, reprezentativnější ukazatelé). Bylo by také třeba rozšířit řešené území do sousedních okresů, aby byla komplexně vyřešena problematika mezikrajských periferních oblastí. Vzhledem k charakteru územní struktury obcí a sídel Znojemska, není nutné v tomto okrese pracovat na úrovni sídel. Zcela jiná situace by byla při řešení této problematiky v českých krajích, zejména v oblasti jihozápadních Čech.

7. Literatura

- AGARWAL, S., RAHMAN, S., ERRINGTON, A. (2009): Measuring the determinants of relative economic performance of rural areas. *Journal of Rural Studies*, 25 č. 3, s. 309–321.
- BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T. (2010): Části obcí s vlastní samosprávou a bez ní: Vliv administrativního statusu části obce na její rozvoj. *Acta Politologica*, 2, č. 3, s. 46–61.
- BERNARD, J., ŠIMON, M. (2017): Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 53, č. 1, s. 3-28.
- ČSÚ (2006): *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. I. díl. Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/documents/10180/20538302/13n106cd1.pdf> (12. 2. 2019)
- ČSÚ (2013a): *Charakteristika okresu Znojmo*. Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_znojmo (5. 12. 2018)
- ČSÚ (2013b): *Dojížděka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, domů a bytů – Jihomoravský kraj – 2011*. Český statistický úřad. https://www.czso.cz/documents/10180/20534014/dvok716_40762_znojmo.pdf/012332a4-faa1-48c7-a85a-e8ae9c5e9a31?version=1.0 (5. 4. 2019)
- ČSÚ (2013c): *Základní údaje za obce, části obcí a základní sídelní jednotky podle krajů a okresů*. Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/19915391+4116130562.pdf/1d2c9bcd-0603-4d6a-9e2d-3130c78abeac?version=1.0> (12. 2. 2019)
- ČSÚ (2013d): *Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání při Sčítání 2011*. Interní databáze pobočky Českého statistického úřadu v Brně.
- ČSÚ (2016): *Výkaz VI 1-01 – technická a občanská vybavenost, místní komunikace a domy s pečovatelskou službou v obcích v roce 2016 – data po došetření a revizi*. Interní databáze pobočky Českého statistického úřadu v Brně.
- ČSÚ (2017a): *Věkové složení obyvatelstva v obcích Jihomoravského kraje*. Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/xb/vekove_slozeni_obyvatelstva (10. 9. 2018)
- ČSÚ (2017b): *Databáze demografických údajů za obce ČR – Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971-2017)*. Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr> (10. 9. 2018)
- ČSÚ (2017c): *Vybrané údaje za správní obvody POU za rok 2017*. Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/documents/11280/17803643/vu01.pdf/71b0eaf9-c743-492f-9b14-2c53d880a63c?version=1.11> (10. 9. 2018)
- ČSÚ (2017d): *Byty dokončené v roce 2017*. Český statistický úřad. https://www.czso.cz/documents/11280/17804197/12_POU_byty.pdf/bc02ddee-6160-452f-adf8-ad7766eaf1f4?version=1.11 (10. 9. 2018)

- ČSÚ (2017e): *Registrované ekonomické subjekty k 31. 12. 2017*. Český statistický úřad. https://www.czso.cz/documents/11280/17804197/13_POU_res.pdf/0baa919e-c704-41c9-9d6b-d54d297851b9?version=1.11 (10. 9. 2018)
- HALÁS, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 349-69.
- HAMPL, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta a DemoArt, Praha, 147 s.
- HAMPL, M., MARADA, M. (2015): Sociogeografická regionalizace Česka. *Geografie*, 120, č. 3, s. 397-421.
- HLADÍK, A., MULÍČEK, O. (2014): *Územní studie sídelní struktury Jihomoravského kraje*. Analytická část. 2. Etapa. Brno, Urbanismus, architektura, design – studio, 122 s.
- CHRISTALLER, W. (1933): *Die zentralen Orte in Süddeutschland*. Jena, Gustav Fischer.
- CHVOJKOVÁ, A. (2019): *Periferní oblasti jižních Čech – vymezení, typy a stabilita*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie.
- IDOS (2018): *Informační dopravní systém*. Praha, CHAPS spol. s.r.o. <https://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/> (2. 9. 2018)
- KRAFT, S., NERAD, J. (2019): Administrative boundaries, transport accessibility and functional relations: A critical review of administrative regions in the Czech Republic from a spatial perspective. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 56, č. 1, s. 60-76. DOI: 10.24193/tras.56E.4
- KUBEŠ, J. (2000): Vývoj obyvatelstva venkovských sídel 1910-1998. Okresy Písek, Tábor a jihočeská oblast. In: Kubeš, J. (ed.): *Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, s. 7-34.
- KUBEŠ, J., KRAFT, S. (2011): Periferní oblasti jižních Čech a jejich sociálně populační stabilita. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 805-830.
- KUBEŠ, J., PAHORECKÁ, J. (2000): Obslužná vybavenost, střediskovost a spádovost venkovských sídel. Okresy Písek, Tábor a okolí, rok 1998. In: Kubeš, J. (ed.): *Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, s. 61-95.
- MAIER, K., FRANKE, D. (2015): Trends in spatial socio-economic polarisation in the Czech Republic 2001-2011. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 51, č. 1, s. 89-123. DOI: 10.13060/00380288.2015.51.1.155
- MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 321–348.

- NOBLE, M., WRIGHT, G., SMITH, G., DIBBEN, C. (2006): Measuring multiple deprivation at the small-area level. *Environment and Planning A*, 38, č. 1, s. 169–185.
DOI: 10.1068/a37168
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., KLSÁK, A. (2018): *Zóny rezidenční suburbanizace v obcích Česka 2016*. Specializovaná mapa. Praha, Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta. <http://www.atlasobyvatelstva.cz/cs/zony-rezidencni-suburbanizace-2016-0>
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): A typology of rural space in Czechia according to its potential for development. *Geografie*, 115, č. 2, s. 161–187.
- PILEČEK, J., JANČÁK, V. (2011): Theoretical and methodological aspects of the identification and delimitation of peripheral areas. *AUC – Geographica*, 46, č. 1, s. 43-52.
- PODLEŠÁKOVÁ, N. (2019): *Periferní oblasti Plzeňského kraje – vymezení, typy a stabilita*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie.
- RIS (2017): *Statistická data – Doprava a dopravní síť*. Regionální informační servis. <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/statistickadata/detail?kapitola=18&ukazatel=9720&rokOd=1995&rokDo=2017&urovenNuts=4&nuts2=&nuts3=&nuts4=CZ0647&orp9=> (12. 9. 2018)
- RIS (2018): *Mikroregiony – Jihomoravský kraj*. Regionální informační servis. <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihomoravsky-kraj/regionalni-informace/mikroregiony/#o2> (6. 9. 2018)
- SKLENÁŘOVÁ, P. (2009): *Možnosti a omezení prostorové trvalé udržitelnosti Znojemska*. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Geografický ústav, Brno, 111 s.
- SÚS (1935): *Statistický lexikon obcí v zemi Moravskoslezské*. Praha, Státní úřad statistický, Ministerstvo vnitra a Orbis.
- VAISHAR, A. (2005): Small towns as centres of peripheral regions. In: *International Conference on Issues of Peripheral Areas: Quo Vadis, Periphery?* 25. – 26. 10. 2005, Praha, Univerzita Karlova.

8. Přílohy

Seznam příloh

Tabulka 8. Sledované skupiny a druhy zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Znojmo (2018)

Tabulka 9. Počet obyvatel, dojíždějících za prací a studiem a počet spojů veřejné dopravy v potenciálních sídelních střediscích okresu Znojmo (2017, 2011, 2018)

Tabulka 10. Hierarchie sídelních středisek okresu Znojmo podle zařízení služeb, počtu obyvatel, dojížděky za prací a studiem a počtu spojů veřejné dopravy (2018)

Tabulka 11. Hodnoty ukazatelů rozvinutosti obcí okresu Znojmo (2016, 2017, 2018)

Tabulka 12. Hodnoty ukazatelů rozvinutosti sídel okresu Znojmo (2017, 2018)

Tabulka 13. Sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost v sídlech a obcích (2016, 2018)

Tabulka 8. Sledované skupiny a druhy zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Znojmo (2018)

Střediskové skupiny druhů a druhy zařízení služeb pro obyvatele	Brno	Jihlava	Znojmo	Moravský Krumlov	Hrušovany nad Jev.	Vranov nad Dyjí	Mirotav	Jevišovice	Božice	Višňové	Hvěřín	Hodonice	Chvalovice	Prosiměřice	Jaroslavič	Blížkovice	Mikulovice	Olbramovice	Šumná	Tasovice
Zařízení administrativy																				
KRÚ – krajský úřad	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KRS – krajský soud	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OS – okresní soud	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KÚ – katastrální úřad ¹	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FÚ – finanční úřad ²	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ÚP – úřad práce ³	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ORP – úřad obce s rozšířenou působností	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SÚ – stavební úřad ⁴	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-
MÚ – matriční úřad	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	-
PČR – policie ČR ⁵	1	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zařízení školství																				
VŠ – vysoká škola ⁶	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GYM – gymnázium	6	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SŠ – střední škola ⁷	6	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZUŠ – základní škola umělecká škola ⁸	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZŠÚ – plně organizovaná základní škola ⁹	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	1	1	1	1	1	1	1
Zařízení zdravotnictví																				
NEM – nemocnice ¹⁰	12	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OL – odborní lékaři ¹¹	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LÉK – lékárna ¹²	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-
Zařízení prodeje potravin a dalšího zboží																				
HYP – hypermarket potravin	5	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
HYPP – hypermarket prům. a zahr. zboží	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
HYPO – oděvní centrum ¹³	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
HYPR – shluk nepotrav. Supermarketů ¹⁴	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SUP – supermarket potravin ¹⁵	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
SAM – menší samoobsluha potravin ¹⁶	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
PRŮM – prodejna oděvů a prům. zboží ¹⁷	1	1	1	1	1	-	1	1	1	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	1
BEN – benzínová pumpa	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	1
Zařízení bank a pošt																				
BANK – pobočky bank ¹⁸	6	6	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BAN – bankomat ¹⁹	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
POŠ – pošta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
Zařízení kultury a sportu																				
DIV2 – divadlo se dvěma a více scénami ²⁰	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DIV1 – divadlo s jednou scénou ²¹	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FARA – obsazená fara ²²	1	1	1	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
KBA – krytý bazén	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KLP – krytá ledová plocha	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obslužný význam síd. střediska (body)	74	49	41	21	18	11	11	10	8	8	7	7	7	7	6	5	5	5	5	5

Střediskové skupiny druhů a druhy zařízení služeb pro obyvatele	Vémyslice	Břežany	Dobšice	Hosťetice	Pavlice	Vrbovec	Želetice	Bitov	Citonice	Dyjakovice	Hl. Mašůvky	Hrabětice	Hradek	Kravsko	Kuchařovice	Šanov	Šatov	Štítary	Trstěnice	Vedrovice
Zařízení administrativy																				
KRÚ – krajský úřad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KRS – krajský soud	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OS – okresní soud	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KÚ – katastrální úřad ¹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FÚ – finanční úřad ²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ÚP – úřad práce ³	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ORP – obec s rozšířenou působností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SÚ – stavební úřad ⁴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MÚ – matriční úřad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
PČR – policie ČR ⁵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zařízení školství																				
VŠ – vysoká škola ⁶	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GYM – gymnázium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SŠ – střední škola ⁷	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZUŠ – základní škola umělecká škola ⁸	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZŠÚ – plně organizovaná základní škola ⁹	1	1	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-
Zařízení zdravotnictví																				
NEM – nemocnice ¹⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OL – odborní lékaři ¹¹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LÉK – lékárna ¹²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zařízení prodeje potravin a dalšího zboží																				
HYP – hypermarket potravin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
HYP P – hypermarket prům. a zahr. zboží	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
HYP O – oděvní centrum ¹³	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
HYPR – shluk nepotrav. Supermarketů ¹⁴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SUP – supermarket potravin ¹⁵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SAM – menší samoobsluha potravin ¹⁶	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1
PRŮM – prodejna oděvů a prům. zboží ¹⁷	-	-	1	1	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-	1	1	1
BEN – benzínová pumpa	1	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Zařízení bank a pošt																				
BANK – pobočka banky ¹⁸	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BAN – bankomat ¹⁹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POŠ – pošta	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	1	-	-	1
Zařízení kultury a sportu																				
DIV2 – divadlo se dvěma a více scénami ²⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DIV1 – divadlo s jednou scénou ²¹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FARA – obsazená fara ²²	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
KBA – krytý bazén	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KLP – krytá ledová plocha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obslužný význam síd. střediska (body)	5	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

Poznámky: ¹územní pracoviště krajských katastrálních úřadů; ²územní pracoviště finančních úřadů (určena Vyhláškou č. 48/2012 Sb.); ³kontaktní územní pracoviště úřadů práce; ⁴nezahrnuje odloučené výjezdní místo stavebního úřadu s krátkou pracovní dobou; ⁵obvodní oddělení PČR či jen policejní stanice PČR; ⁶univerzita, samostatná vysoká škola či územně odloučená fakulta, vždy alespoň s 300 studenty; ⁷mimo gymnázia a včetně učilišť; ⁸ne odloučená výuková místa s malým počtem žáků; ⁹má 1-9 ročník; ¹⁰za 2 body z důvodu významu; ¹¹pět a více hlavních ordinací (ne výjezdových) odborných a zubních lékařů mimo nemocnici; ¹²nezahrnuje pouhé výdejny léků s omezenou pracovní dobou; ¹³zahrnuje množství dílčích oděvních obchodů, ¹⁴spojení supermarketů drogerie, obuvi, oděvů, atp. v jednom objektu; ¹⁵většinou Kaufland, Lidl, nezahrnuje malé samoobsluhy potravin, např. v řetězci Coop nebo Flop; ¹⁶viz poznámka 15; ¹⁷menší samostatné prodejny drogerie, barvy a laky, elektra, železářství, zahradních potřeb, oděvů (ne second handy), obuvi, textilní galanterie; ¹⁸bez stavebních spořitelien a samostatných pojišťoven; ¹⁹pouze 1 bod za všechny bankomaty; ^{20,21}s profesionálním souborem; ²²farář v sídle bydlí

Zdroj: informace z internetu a terénního průzkumu

Tabulka 9. Počet obyvatel, dojíždějících za prací a studiem a počet spojů veřejné dopravy v potenciálních sídelních střediscích okresu Znojmo (2017, 2011, 2018)

Počet obyvatel v sídle (2017) ¹	Počet dojíždějících za prací a studiem (2011) ²	Počet spojů veřejné dopravy (2018) ³
1. Brno 353 949	1. Brno 100 049	1. Brno 1 802
2. Jihlava 49 218	2. Jihlava 15 064	2. Jihlava 632
3. Znojmo 27 833	3. Znojmo 6 122	3. Znojmo 522
4. Moravský Krumlov 4 382	4. Moravský Krumlov 1 186	4. Moravský Krumlov 268
5. Hrušovany nad Jevišovkou 3 314	5. Chvalovice 738	5. Miroslav 202
6. Miroslav 2 800	6. Hrušovany nad Jevišovkou 353	6. Hrušovany nad Jevišovkou 148
7. Dobšice 2 438	7. Miroslav 328	7. Hostěradice 122
8. Hodonice 1 823	8. Hodonice 229	8. Hevlín 82
9. Šanov 1 499	9. Jevišovice 217	9. Prosiměřice 74
10. Hevlín 1 437	10. Prosiměřice 189	10. Vranov nad Dyjí 74
11. Tasovice 1 373	11. Tasovice 153	11. Hodonice 70
12. Suchohrdly 1 353	12. Dobšice 131	12. Hrabětice 70
13. Únanov 1 266	13. Nový Šaldorf-Sedlešovice 103	13. Citonice 68
14. Jaroslavice 1 249	14. Višňové 102	14. Dobšice 68
15. Blížkovice 1 180	15. Božice 94	15. Olbramovice 62
16. Jevišovice 1 172	16. Vrbovec 94	16. Želetice 56
17. Olbramovice 1 140	17. Hostim 91	17. Břežany 54
18. Šatov 1 115	18. Šumná 89	18. Božice 52
19. Višňové 1 068	19. Kravsko 86	19. Hrádek 52
20. Hostěradice 1 053	20. Blížkovice 83	20. Šumná 52
21. Nový Šaldorf-Sedlešovice 1 031	21. Vranov nad Dyjí 82	21. Dyjákovice 50
22. Vrbovec 1 012	22. Břežany 81	22. Kuchařovice 50
23. Božice 962	23. Hevlín 79	23. Višňové 50
24. Kuchařovice 937	24. Dyjákovice 77	24. Tasovice 44
25. Hrádek 922	25. Bojanovice 76	25. Jevišovice 42
26. Hrabětice 898	26. Čermákovice 73	26. Šatov 42
27. Dyjákovice 861	27. Šatov 69	27. Vémyslice 42
28. Prosiměřice 854	28. Kuchařovice 68	28. Blížkovice 38
29. Břežany 843	29. Olbramovice 63	29. Trstěnice 36
30. Vedrovce 839	30. Dyje 62	30. Vedrovce 36
31. Vranov nad Dyjí 824	31. Lubnice 60	31. Šanov 34
32. Práče 822	32. Mikulovice 60	32. Vrbovec 34
33. Hluboké Mašůvky 818	33. Šanov 60	33. Pavlice 32
34. Vémyslice 695	34. Bantice 59	34. Jaroslavice 30
35. Oleksovice 686	35. Olbramkostel 56	35. Kravsko 28
36. Chvalovice 653	36. Suchohrdly 53	36. Mikulovice 28
37. Mikulovice 639	37. Hostěradice 52	37. Štítary 28
38. Šumná 635	38. Hrabětice 52	38. Bítov 26
39. Štítary 611	39. Vémyslice 49	39. Chvalovice 26
40. Strachotice 610	40. Želetice 48	40. Hluboké Mašůvky 26

Poznámky a zdroj: ¹ databáze k 31. 12. 2017 – ČSÚ (2013c), ČSÚ (2017a), vlastní výpočty; ² dle Sčítání 2011 – ČSÚ (2013b); ³ vlastní výpočty pomocí vyhledávače spojů IDOS (IDOS 2018) – vysvětlení v metodické kapitole

Tabulka 10. Hierarchie sídelních středisek okresu Znojmo podle obslužné vybavenosti, počtu obyvatel, dojížděvky za prací a studiem a počtu spojů veřejné dopravy (2018)

Sídelní středisko	Obslužná vybavenost		Počet obyvatel		Počet dojíždějících		Počet spojů		Průměr	Typ sídelního střediska
	Počet	Body	Počet	Body	Počet	Body	Počet	Body	Body	
Brno	74	-	353 949	-	100 049	-	1802	-	-	mezo ¹
Jihlava	49	-	49 218	-	15 064	-	632	-	-	mezo ¹
Znojmo	41	100,0	27833	100,0	6122	100,0	522	100,0	100,0	mikro – silné
Moravský Krumlov	21	51,22	4 382	15,74	1 186	19,37	268	51,34	34,42	mikro – slabé
Hrušovany nad Jeviš.	18	43,90	3 314	11,91	353	5,77	148	28,35	22,48	nano – v. silné
Míroslav	11	26,83	2 800	10,06	328	5,36	202	38,70	20,24	nano – silné
Vranov nad Dyjí	11	26,83	824	2,96	82	1,34	74	14,18	11,33	nano – slabé
Hodonice	7	17,07	1 823	6,55	229	3,74	70	13,41	10,19	nano – slabé
Jevišovice	10	24,39	1 172	4,21	217	3,54	42	8,05	10,05	nano – slabé
Hevlín	7	17,07	1 437	5,16	79	1,29	82	15,71	9,81	nano – slabé
Prosiměřice	7	17,07	854	3,07	189	3,09	74	14,18	9,35	nano – slabé
Chvalovice	7	17,07	653	2,35	738	12,05	26	4,98	9,11	nano – v. slabé
Višňové	8	19,51	1 068	3,84	102	1,67	50	9,58	8,65	nano – v. slabé
Božice	8	19,51	962	3,46	94	1,54	52	9,96	8,62	nano – v. slabé
Hostěradice	4	9,76	1 053	3,78	52	0,85	122	23,37	9,44	piko – v. silné ²
Dobšice	4	9,76	2 438	8,76	131	2,14	68	13,03	8,42	piko – v. silné
Olbramovice	5	12,20	1 140	4,10	63	1,03	62	11,88	7,30	piko – v. silné
Tasovice	5	12,20	1 373	4,93	153	2,50	44	8,43	7,01	piko – v. silné
Šumná	5	12,20	635	2,28	89	1,45	52	9,96	6,47	piko – v. silné
Jaroslavice	6	14,63	1 249	4,49	25	0,41	30	5,75	6,32	piko – v. silné
Blížkovice	5	12,20	1 180	4,24	83	1,36	38	7,28	6,27	piko – silné
Břežany	4	9,76	843	3,03	81	1,32	54	10,34	6,11	piko – slabé
Vémyslice	5	12,20	695	2,50	49	0,80	42	8,05	5,88	piko – v. slabé
Želetice	4	9,76	271	0,97	48	0,78	56	10,73	5,56	femto – silné
Vrbovec	4	9,76	1 012	3,64	94	1,54	34	6,51	5,36	femto – silné
Mikulovice	5	12,20	639	2,30	60	0,98	28	5,36	5,21	femto – silné
Pavlice	4	9,76	476	1,71	27	0,44	32	6,13	4,51	femto – silné
Hrabětice	3	7,32	898	3,23	52	0,85	70	13,41	6,20	femto – slabé ²
Citonice	3	7,32	589	2,12	44	0,72	68	13,03	5,79	femto – slabé ²
Kuchařovice	3	7,32	937	3,37	68	1,11	50	9,58	5,34	femto – slabé ²
Dyjákovice	3	7,32	861	3,09	77	1,26	50	9,58	5,31	femto – slabé ²
Hrádek	3	7,32	922	3,31	29	0,47	52	9,96	5,27	femto – slabé ²
Šatov	3	7,32	1 115	4,01	69	1,13	42	8,05	5,12	femto – slabé ²
Šanov	3	7,32	1 499	5,39	60	0,98	34	6,51	5,05	femto – slabé ²
Vedrovice	3	7,32	839	3,01	5	0,08	36	6,90	4,33	femto – slabé
Trstěnice	3	7,32	550	1,98	6	0,10	36	6,90	4,07	femto – slabé
Kravsko	3	7,32	563	2,02	86	1,40	28	5,36	4,03	femto – slabé
Hluboké Mašůvky	3	7,32	818	2,94	15	0,25	26	4,98	3,87	femto – v. slabé
Štítary	3	7,32	611	2,20	14	0,23	28	5,36	3,78	femto – v. slabé
Bitov	3	7,32	146	0,52	16	0,26	26	4,98	3,27	femto – v. slabé
Práche	1	2,44	822	2,95	11	0,18	102	19,54	6,28	nestředisko ³
Únanov	2	4,88	1 266	4,55	27	0,44	70	13,41	5,82	nestředisko ³

Sídlní středisko	Obslužná vybavenost		Počet obyvatel		Počet dojíždějících		Počet spojů		Průměr	Typ sídelního střediska
	Počet	Body	Počet	Body	Počet	Body	Počet	Body	Body	
Strachotice	2	4,88	610	2,19	23	0,38	62	11,88	4,83	nestředisko ³
Oleksovice	1	2,44	686	2,46	7	0,11	68	13,03	4,51	nestředisko ³
Suchohrdly	1	2,44	1 353	4,86	53	0,87	46	8,81	4,24	nestředisko ³
Nový Šaldorf-Sedl.	0	0,00	1 031	3,70	103	1,68	56	10,73	4,03	nestředisko ³
Dyje	0	0,00	464	1,67	62	1,01	62	11,88	3,64	nestředisko ³
Olbramkostel	1	2,44	530	1,90	56	0,91	46	8,81	3,52	nestředisko ³
Lubnice	1	2,44	64	0,23	60	0,98	26	4,98	2,16	nestředisko
Bojanovice	1	2,44	187	0,67	76	1,24	22	4,21	2,14	nestředisko
Hostim	0	0,00	428	1,54	91	1,49	24	4,60	1,91	nestředisko
Bantice	0	0,00	292	1,05	59	0,96	26	4,98	1,75	nestředisko
Čermákovice	0	0,00	90	0,32	73	1,19	20	3,83	1,34	nestředisko

Poznámky: ¹mimo řešené území, pouze pro srovnání; ²nižší stupeň, resp. hierarchie z důvodu malého počtu druhů služeb; ³nestředisko z důvodu minimálního počtu nebo žádných druhů služeb

Zdroj: vlastní výpočty na základě údajů z Tabulky 8. a Tabulky 9.

Tabulka 11. Hodnoty ukazatelů rozvinutosti obcí okresu Znojmo (2011, 2016, 2017, 2018)

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Bilance přirozeného přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Bilance migračního přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Podíl obyvatel ve věku 0-14 let v roce 2017	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2017	Podíl vysokoškolských absolventů v roce 2011 na obyvatelstvu 15+	Počet bytů vystavěných v letech 2000-2017 na 1 000 obyvatel	Infrastrukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Bantice	1,52	1,08	117,29	-70,38	18,49	13,70	5,80	140,41	4	0
Běhařovice	0,82	0,91	-50,05	-100,08	14,17	22,73	5,23	16,04	4	3
Bezkov	1,09	0,99	-47,61	-47,61	18,05	16,59	8,48	68,29	3	1
Bitov	0,86	0,95	-280,89	281,51	11,64	30,14	13,24	61,64	3	3
Blanné	0,79	0,80	-1460,95	182,57	8,11	20,27	2,56	40,54	2	0
Blížkovice	0,96	0,95	-2,87	-17,96	15,00	17,37	6,21	29,66	4	5
Bohutice	1,01	0,99	-21,78	10,89	12,71	22,11	5,65	59,41	2	2
Bojanovice	1,15	1,01	-85,78	-114,44	14,44	21,39	3,87	32,09	4	1
Borotice	1,19	1,07	49,37	-10,96	18,27	14,05	0,91	70,26	4	1
Boskovštejn	0,96	1,00	-44,47	266,67	12,67	22,67	4,96	20,00	2	0
Božice	1,22	1,03	-20,76	25,32	17,46	17,65	4,39	79,90	4	5
Břežany	0,93	0,91	-35,18	-32,36	9,25	15,78	3,33	15,42	4	6
Citonice	1,34	1,08	34,58	37,47	16,81	14,09	12,25	74,70	4	3
Ctidružice	0,83	0,96	-43,29	-270,53	14,47	23,36	4,98	3,29	4	1
Čejkovice	0,97	1,02	85,74	85,74	14,35	18,98	0,56	69,44	2	1
Čermákovice	0,83	0,93	-740,78	123,44	8,89	33,33	7,32	0,00	4	0
Černín	0,86	0,98	278,43	0,00	15,67	26,12	4,92	44,78	4	0
Damnice	0,99	1,06	-97,44	186,01	13,39	20,54	4,76	32,74	4	1
Dobelice	0,96	0,97	-113,92	71,21	13,58	16,98	3,93	26,42	4	1
Dobřínsko	1,05	1,03	0,00	-78,49	15,09	17,39	5,63	35,81	2	3
Dobšice	1,16	0,99	8,58	-22,54	14,56	14,97	9,97	38,15	4	3
Dolenice	0,90	0,97	0,00	0,00	11,27	23,24	8,59	21,13	4	1
Dolní Dubňany	1,02	1,06	12,70	-4,24	15,84	20,16	7,09	39,09	4	2
Dyjákovice	1,06	1,04	-12,14	28,33	17,42	17,42	4,55	41,81	4	5
Dyjákovičky	1,31	1,14	51,82	44,91	20,07	15,06	4,56	100,37	4	3
Dyje	1,29	1,13	-13,94	209,01	15,95	17,24	6,00	90,52	4	0
Džbánice	0,79	0,92	-277,69	-462,79	14,29	17,01	1,54	20,41	2	1
Grešlové Mýto	1,13	1,10	43,69	174,67	21,03	13,08	4,88	42,06	4	2
Havraníky	0,96	1,00	-8,30	-49,83	13,54	17,58	3,61	25,94	4	1
Hevlín	1,08	1,06	5,32	0,97	17,05	14,75	4,14	45,93	4	6
Hluboké Mašůvky	1,17	1,12	13,45	17,93	17,73	18,34	8,01	70,90	4	4
Hnanice	1,66	1,18	138,12	23,02	19,11	8,59	3,04	66,48	4	2
Hodonice	1,35	0,99	7,52	-9,93	19,09	13,82	6,30	107,52	4	5
Horní Břečkov	0,90	0,93	0,00	-349,20	14,74	15,54	11,39	35,86	4	2
Horní Dubňany	0,97	0,97	-33,33	-33,33	11,33	22,67	3,57	33,33	4	2
Horní Dunajovice	0,99	0,97	-25,69	38,53	13,46	18,59	5,35	28,85	4	3
Horní Kounice	1,03	1,15	0,00	251,97	18,41	20,95	4,80	31,75	2	1
Hostěradice	1,09	1,02	0,86	17,73	15,45	19,33	3,65	36,82	4	6
Hostim	0,90	1,02	-278,41	289,32	10,28	30,37	3,30	44,39	1	2
Hrabětice	1,01	1,02	1,24	19,84	14,14	19,49	2,60	20,04	4	3
Hrádek	1,08	0,99	-7,06	2,35	15,18	17,46	2,92	58,57	4	4
Hrušovany nad Jevišovkou	1,01	1,02	1,91	0,55	16,08	17,32	6,98	57,94	4	6
Chvalatice	0,67	0,97	87,38	349,35	9,35	28,04	11,88	84,11	2	0
Chvalovice	1,59	1,58	28,15	178,24	20,21	13,48	5,71	76,57	4	3
Jamolice	0,99	1,01	5,11	15,36	12,67	17,87	4,30	38,46	4	1
Jaroslavice	1,07	1,00	14,10	-39,74	16,01	15,29	3,97	40,83	4	5
Jevišovice	1,06	1,01	-53,87	85,90	15,78	22,01	10,13	35,84	4	6
Jezeřany-Maršovice	1,10	1,06	34,25	13,05	17,50	16,60	7,60	44,70	4	2
Jiřice u Miroslavi	1,14	1,11	13,82	179,59	18,03	16,74	4,64	23,61	4	2

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Bilance přirozeného přírůstu obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Bilance migračního přírůstu obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Podíl obyvatel ve věku 0-14 let v roce 2017	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2017	Podíl vysokoškolských absolventů v roce 2011 na obyvatelstvu 15+	Počet bytů vystavěných v letech 2000-2017 na 1 000 obyvatel	Infrastrukturální vybavenost	Obslužná vybavenost
Jiřice u Mor. Budějovic	0,84	0,90	-2400,56	-2057,59	14,81	25,93	6,25	37,04	2	0
Kadov	0,83	1,08	-192,92	241,11	18,75	22,92	2,44	13,89	2	0
Korolupy	0,67	0,76	-299,02	-341,76	7,84	17,65	1,27	13,07	4	1
Kravsko	1,10	1,07	15,77	31,55	16,52	20,25	7,33	26,64	4	3
Krhovice	1,21	1,11	41,16	82,31	18,68	14,41	1,90	83,63	4	2
Křepice	0,75	0,81	-82,64	-1074,36	8,18	21,82	5,83	18,18	3	1
Křídlovky	1,19	1,07	50,82	84,69	15,64	17,28	2,53	74,07	3	1
Kubšice	0,93	1,04	43,29	-259,67	18,42	16,45	0,79	6,58	4	2
Kuchařovice	1,18	0,99	5,70	-33,03	14,09	17,29	7,29	45,89	4	3
Kyjovice	1,05	1,03	-83,23	0,00	14,19	22,58	1,79	32,26	4	0
Lančov	0,91	0,95	-93,72	-18,74	14,29	13,85	3,76	25,97	1	1
Lechovice	1,20	1,28	53,66	140,88	20,51	11,90	4,85	87,91	4	3
Lesná	0,92	1,03	14,45	-14,45	16,35	19,01	3,95	7,60	4	2
Lesonice	1,08	1,36	107,71	664,32	19,07	21,61	4,68	25,42	3	3
Litobratřice	0,88	0,91	-46,44	-111,47	15,95	16,81	3,41	15,09	2	2
Lubnice	0,58	0,88	-1464,84	732,50	7,81	23,44	10,53	0,00	1	1
Lukov	1,28	0,97	-176,00	-224,00	12,80	21,20	8,89	108,00	4	1
Mackovice	1,06	0,97	-14,76	-7,39	18,48	16,58	1,67	29,89	4	1
Mašovice	1,18	1,12	-11,22	74,80	16,44	15,28	11,47	88,97	4	2
Medlice	0,81	0,87	-385,78	-424,35	6,83	21,74	3,05	18,63	2	0
Mikulovice	1,06	1,03	22,05	0,00	16,59	17,84	5,79	54,77	4	6
Miličovice	1,05	0,99	-117,82	141,41	13,11	21,84	3,63	63,11	4	0
Mirotslav	0,96	0,97	2,45	-0,58	14,95	19,28	8,14	29,01	4	7
Mirotslavské Knínice	0,96	0,98	-86,25	-28,76	8,98	27,24	6,51	18,58	4	1
Morašice	0,85	0,98	-38,81	-271,67	13,66	28,63	4,81	17,62	4	1
Moravský Krumlov	0,93	0,96	-0,57	-3,50	13,13	20,82	10,50	50,89	4	7
Našiměřice	0,97	1,08	-128,61	64,31	18,98	7,87	3,21	18,52	1	0
Němčičky	0,81	0,94	-290,36	-870,96	10,84	16,87	6,02	24,10	1	0
Nový Šaldorf-Sedlešovice	2,02	1,41	17,13	78,14	19,46	13,64	8,90	156,43	4	1
Olbramkostel	1,08	0,99	21,36	-24,92	18,11	16,79	4,30	22,64	4	1
Olbramovice	1,11	1,07	16,93	43,86	15,88	16,05	3,99	63,16	4	5
Olekšovice	1,10	1,03	25,50	-14,87	15,16	19,10	2,32	34,99	4	2
Onšov	0,93	1,03	182,57	0,00	12,16	18,92	1,56	13,51	4	0
Oslonovice	0,73	0,90	-297,44	-1487,20	6,10	18,29	12,20	0,00	4	1
Pavlice	1,04	0,99	8,82	48,55	16,81	20,38	5,22	60,92	4	4
Petrovice	0,91	1,09	-22,15	110,76	15,49	18,75	7,33	35,33	4	2
Plaveč	0,99	1,03	-287,71	287,71	14,03	26,50	5,45	60,13	4	4
Plenkovice	1,13	1,10	-36,03	72,09	17,46	19,05	6,23	31,75	4	0
Podhradí nad Dyjí	0,87	1,21	-1849,04	2958,65	3,85	32,69	6,38	173,08	2	0
Podmolí	0,93	1,50	455,15	-210,06	14,20	24,26	5,00	41,42	4	0
Podmyče	0,74	1,03	-408,08	816,26	15,15	14,14	0,00	30,30	0	0
Práče	1,07	1,01	32,55	-8,88	16,91	9,85	6,05	31,63	4	1
Pravice	1,22	1,05	0,00	137,60	15,25	14,08	2,78	38,12	4	1
Prokopov	0,88	0,87	118,15	-590,76	15,22	19,57	2,13	54,35	2	1
Prosiměřice	1,39	1,14	-15,08	76,78	16,39	20,96	4,97	64,40	4	5
Přeskače	0,97	1,02	-92,50	-369,81	11,54	18,27	8,70	28,85	4	0
Rešice	0,92	0,94	-33,23	-16,60	12,39	20,75	5,50	34,58	4	1
Rozkoš	0,91	1,02	-193,69	-161,42	11,93	27,27	5,17	22,73	3	0
Rudlice	0,68	0,90	-226,38	-1810,74	11,70	30,85	1,12	21,28	4	0
Rybníky	1,09	0,98	0,00	121,22	17,37	19,48	4,96	51,64	4	2
Skalice	0,93	0,92	-192,31	114,65	14,23	20,77	2,63	25,00	4	4

Obec	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2017/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2017/2007	Bilance přirozeného přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Bilance migračního přírůstku obyvatel 2013-2017 na 1 000 obyvatel	Podíl obyvatel ve věku 0-14 let v roce 2017	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2017	Podíl vysokoškolských absolventů v roce 2011 na obyvatelstvu 15+	Počet bytů vystavěných v letech 2000-2017 na 1 000 obyvatel	Infrastrukturální vybavenost	Obslužná vybavenost
Slatina	0,96	0,97	-83,98	-67,17	15,98	21,31	2,39	8,20	4	0
Slup	1,10	1,08	-17,73	88,65	14,74	19,79	3,79	67,37	4	2
Stálky	0,83	0,81	335,90	-1746,89	17,21	13,93	0,89	0,00	2	1
Starý Petřín	0,78	0,93	-155,24	19,43	11,45	21,59	3,66	0,00	0	2
Stošikovice na Louce	1,28	1,31	0,00	401,74	14,77	12,12	3,21	94,70	4	0
Strachotice	1,08	1,03	23,12	-27,74	17,69	14,33	3,03	66,35	4	3
Střelice	0,78	1,07	-158,24	-395,53	9,43	32,70	4,26	12,58	4	0
Suchohrdly	1,46	1,18	14,75	84,67	18,70	15,59	11,32	127,12	4	2
Suchohrdly u Miroslavi	1,30	1,07	0,00	-12,56	14,11	14,93	6,86	69,53	4	3
Šafov	0,79	0,82	-207,05	-879,86	9,35	16,55	1,56	21,58	0	2
Šanov	1,33	1,12	-13,80	13,80	16,21	17,14	5,96	147,43	4	4
Šatov	0,96	0,95	-11,26	-14,48	14,62	18,12	4,68	74,44	4	6
Štítary	1,04	0,92	-37,50	-66,97	12,93	17,51	3,76	31,10	4	2
Šumná	0,98	1,05	19,84	52,08	16,54	20,16	9,07	45,67	4	5
Tasovice	1,18	1,10	9,55	-10,61	15,66	16,02	6,51	69,92	4	5
Tavíkovice	1,17	0,99	-2,83	22,68	12,46	18,52	3,05	63,97	4	4
Těšetice	1,40	1,20	44,45	91,67	16,67	16,17	7,01	85,00	4	2
Trnové Pole	0,78	0,93	0,00	-680,52	15,65	19,13	1,85	0,00	2	0
Trstěnice	0,98	1,01	-10,00	-10,00	13,27	19,09	5,91	23,64	4	4
Tulešice	0,65	0,98	-180,36	360,76	12,69	21,83	6,92	35,53	4	2
Tvoříhráz	1,04	1,11	-12,01	162,21	13,24	16,91	3,24	39,22	4	3
Uherčice	0,84	0,91	-54,54	-95,43	13,58	18,02	5,52	0,00	4	3
Újezd	1,13	0,92	821,79	-1808,08	14,10	17,95	3,75	0,00	1	0
Únanov	1,15	1,11	16,85	34,31	18,72	15,40	5,77	63,19	4	3
Valtovice	1,22	1,09	71,98	60,92	17,88	13,41	1,28	58,82	4	2
Vedrovice	1,04	1,02	-9,94	12,79	14,18	19,07	5,26	54,83	4	4
Velký Karlov	0,86	0,90	6,39	-235,93	11,62	19,19	1,13	65,66	3	1
Vémyslice	0,93	0,98	-10,35	2,07	12,95	21,15	5,02	24,46	4	5
Vevčice	0,73	0,99	-192,92	-192,92	12,50	20,83	4,48	0,00	2	0
Višňové	1,01	0,95	-10,52	-17,54	11,33	21,63	7,63	74,91	4	7
Vitonice	1,28	1,07	59,19	44,38	14,62	13,08	1,94	15,38	4	1
Vracovice	0,96	0,95	54,27	-352,66	16,15	16,15	2,47	67,71	4	1
Vranov nad Dyjí	0,89	0,94	-10,32	-30,93	12,74	21,72	8,54	24,27	4	6
Vranovská Ves	1,20	1,13	44,43	177,77	15,00	17,67	6,97	23,33	4	1
Vratěšín	0,97	0,98	-33,79	0,00	13,42	17,45	2,90	46,98	4	0
Vrbovec	1,17	1,03	21,74	-19,49	20,26	14,46	5,53	57,14	4	5
Výrovice	1,10	0,97	0,00	167,05	15,61	20,81	4,93	63,58	4	0
Vysočany	0,64	0,83	-472,61	-236,30	14,13	21,74	4,85	0,00	1	0
Zálesí	0,78	0,94	-103,82	-276,82	10,00	20,59	1,79	17,65	4	1
Zblovice	0,61	0,84	566,90	-3968,33	4,76	35,71	0,00	47,62	2	0
Znojmo	0,84	0,97	0,16	-0,38	15,58	21,18	11,90	49,35	4	7
Želetice	0,97	0,99	-204,24	68,08	10,70	22,51	5,98	55,35	4	5
Žerotice	1,29	1,16	0,00	150,35	13,58	19,36	3,41	54,91	4	2
Žerůtky	1,07	1,01	-29,35	220,19	14,56	16,48	9,80	49,81	4	1

Poznámky: hodnoty uvedené červeně spadají do posledního kvartilu, obce vyznačené kurzívou měly v roce 1930 převahu obyvatel německé národnosti

Zdroj: ČSÚ (2013d), ČSÚ (2016), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), vlastní výpočty, informace z internetu

Tabulka 12. Hodnoty ukazatelů rozvinutosti sídel okresu Znojmo (2017, 2018)

Obec	Sídlo	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2011/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2011/2001	Podíl dětí ve věku 0 – 14 let v roce 2011	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2011	Infrastrukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Bantice	<i>Bantice</i>	1,47	1,50	21,40	10,53	4	0
Běhařovice	<i>Běhařovice</i>	0,83	0,91	15,34	22,16	4	3
	<i>Ratišovice</i>	0,70	0,73	10,39	15,58	4	0
	<i>Stupešice</i>	0,85	0,95	11,57	18,18	4	0
Bezkov	<i>Bezkov</i>	1,05	0,99	19,12	20,59	3	1
Bitov	<i>Bitov</i>	0,88	0,97	9,33	24,67	3	3
Blanné	<i>Blanné</i>	0,90	0,90	8,24	21,18	2	0
Bližkovice	<i>Bližkovice</i>	0,97	0,95	15,78	13,00	4	5
Bohutice	<i>Bohutice</i>	1,01	0,98	12,52	15,49	2	2
Bojanovice	<i>Bojanovice</i>	1,10	1,10	15,30	16,39	4	1
Borotice	<i>Borotice</i>	1,10	1,07	17,34	8,54	4	1
Boskovštejn	<i>Boskovštejn</i>	0,92	0,99	15,97	21,53	2	0
Božice	<i>Božice</i>	1,34	1,19	19,38	10,93	4	4
	<i>České Křídlovce</i>	0,97	1,05	15,14	23,96	4	1
Břežany	<i>Břežany</i>	0,98	0,96	11,45	12,02	4	6
Citonice	<i>Citonice</i>	1,30	1,25	19,53	13,44	4	3
Ctidružice	<i>Ctidružice</i>	0,87	0,94	13,54	21,54	4	1
Čejkovice	<i>Čejkovice</i>	0,88	0,96	11,82	12,81	2	1
Čermákovice	<i>Čermákovice</i>	0,90	1,03	12,77	29,79	4	0
Černín	<i>Černín</i>	0,81	0,92	8,96	23,88	4	0
Damnice	<i>Damnice</i>	0,95	1,00	15,48	14,55	4	1
Dobelice	<i>Dobelice</i>	0,95	0,97	11,92	17,31	4	1
Dobřínsko	<i>Dobřínsko</i>	1,05	1,02	16,67	15,10	2	3
Dobšice	<i>Dobšice</i>	1,09	0,97	14,72	8,37	4	3
Dolenice	<i>Dolenice</i>	0,95	0,94	13,51	19,59	4	1
Dolní Dubňany	<i>Dolní Dubňany</i>	0,99	1,02	14,44	15,90	4	2
Dyjákovice	<i>Dyjákovice</i>	1,00	0,97	16,34	13,76	4	5
Dyjáковиčky	<i>Dyjáковиčky</i>	1,18	1,13	14,90	12,24	4	3
Dyje	<i>Dyje</i>	1,12	1,18	16,67	12,86	4	0
Džbánice	<i>Džbánice</i>	0,82	0,95	16,13	19,35	2	1
Grešlové Mýto	<i>Grešlové Mýto</i>	1,03	0,99	14,14	18,32	4	2
Havraníky	<i>Havraníky</i>	0,88	0,94	14,51	9,26	4	1
Hevlín	<i>Hevlín</i>	1,01	1,01	16,25	10,71	4	6
Hluboké Mašůvky	<i>Hluboké Mašůvky</i>	1,13	1,12	16,10	16,10	4	4
Hnanice	<i>Hnanice</i>	1,44	1,09	16,77	6,65	4	2
Hodonice	<i>Hodonice</i>	1,32	1,17	19,99	8,83	4	5
Horní Břečkov	<i>Čížov</i>	1,00	0,91	19,35	16,13	4	2
	<i>Horní Břečkov</i>	1,00	1,01	12,21	14,55	4	0
Horní Dubňany	<i>Horní Dubňany</i>	0,94	0,92	13,70	17,12	4	2
Horní Dunajovice	<i>Domčice</i>	0,78	0,96	14,77	14,77	4	0
	<i>Horní Dunajovice</i>	1,24	0,95	11,45	19,27	4	3
Horní Kounice	<i>Horní Kounice</i>	0,89	1,02	17,33	15,16	2	1
Hostěradice	<i>Hostěradice</i>	1,01	0,99	16,38	14,26	4	6
	<i>Chlupice</i>	1,17	0,99	14,53	13,95	4	0
	<i>Míšovice</i>	0,91	0,94	13,48	13,11	4	1
Hostím	<i>Hostím</i>	0,92	0,93	10,05	29,00	1	2
Hrabětice	<i>Hrabětice</i>	0,99	0,95	15,38	14,80	4	3
Hrádek	<i>Hrádek</i>	1,06	0,96	15,39	13,71	4	4
Hrušovany nad Jevišovkou	<i>Hrušovany nad Jevišovkou</i>	0,97	0,97	14,42	12,56	4	6
Chvalatice	<i>Chvalatice</i>	0,67	0,82	5,61	22,43	2	0

Obec	Sídlo	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2011/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2011/2001	Podíl dětí ve věku 0 – 14 let v roce 2011	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2011	Infrastrukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Chvalovice	Chvalovice	1,28	1,27	17,20	10,02	4	3
Jamolice	Jamolice	0,98	0,97	13,69	17,17	4	1
Jaroslavice	Jaroslavice	1,10	1,03	14,93	11,78	4	5
Jevišovice	Jevišovice	0,99	0,96	13,97	20,46	4	6
Jezeřany-Maršovice	Jezeřany	1,12	1,00	10,76	15,02	4	1
	Maršovice	1,00	1,20	17,46	16,83	4	1
Jiřice u Miroslavi	Jiřice u Miroslavi	1,05	1,00	13,48	11,82	4	2
Jiřice u Mor. Budějovic	Jiřice u Mor. Budějovic	0,91	1,09	18,64	25,42	2	0
Kadov	Kadov	0,83	0,97	13,38	21,13	2	0
Korolupy	Korolupy	0,75	0,87	11,80	15,73	4	1
Kravsko	Kravsko	1,02	1,03	15,41	16,73	4	3
Krhovice	Krhovice	1,07	1,05	16,80	11,07	4	2
Křepice	Křepice	0,83	0,86	13,45	20,17	3	1
Křídlovky	Křídlovky	1,07	1,04	10,81	15,77	3	1
Kubšice	Kubšice	0,93	0,99	18,71	16,13	4	2
Kuchařovice	Kuchařovice	1,21	1,06	16,82	13,58	4	3
Kyjovice	Kyjovice	0,96	0,91	18,25	22,63	4	0
Lančov	Lančov	0,86	0,88	16,22	12,61	1	1
Lechovice	Lechovice	0,99	1,12	16,53	10,74	4	3
Lesná	Lesná	0,94	0,96	14,93	19,40	4	2
Lesonice	Lesonice	0,89	1,11	13,64	21,72	3	3
Litobratřice	Litobratřice	0,94	0,97	16,67	11,59	2	2
Lubnice	Lubnice	0,58	0,72	12,31	20,00	1	1
Lukov	Lukov	1,30	1,19	13,46	13,08	4	1
Mackovice	Mackovice	1,10	1,02	18,97	16,53	4	1
Mašovice	Mašovice	1,14	1,21	18,33	13,24	4	2
Medlice	Medlice	0,94	1,02	13,23	16,40	2	0
Mikulovice	Mikulovice	1,01	1,01	17,60	13,32	4	6
Miličovice	Miličovice	1,06	1,06	13,06	13,96	4	0
Miroslav	Kašenec	0,71	0,66	14,17	14,17	4	0
	Miroslav	0,96	0,97	14,11	15,54	4	7
Miroslavské Knínice	Miroslavské Knínice	0,98	1,00	11,52	22,12	4	1
Morašice	Morašice	0,86	0,99	11,86	23,73	4	1
Moravský Krumlov	Moravský Krumlov	0,94	0,93	12,21	16,35	4	7
	Polánka	0,96	0,99	13,38	14,11	4	2
	Rakšice	0,96	1,00	13,68	14,58	4	2
	Rokytná	1,09	1,06	12,23	11,17	4	1
Našiměřice	Našiměřice	0,87	0,92	20,00	8,72	1	0
Němčičky	Němčičky	0,87	0,92	7,78	22,22	1	0
Nový Šaldorf-Sedlešovice	Nový Šaldorf	1,80	1,54	19,14	9,16	4	0
	Sedlešovice	1,41	1,28	15,91	9,98	4	1
Olbramkostel	Olbramkostel	1,01	0,97	16,87	15,28	4	1
Olbramovice	Olbramovice	1,06	1,02	15,13	11,37	4	5
Oleksovice	Oleksovice	1,06	0,97	16,64	13,08	4	2
Onšov	Onšov	0,86	1,00	9,86	19,72	4	0
Oslonovice	Oslonovice	0,77	0,80	4,65	16,28	4	1
Pavlice	Pavlice	1,02	0,97	17,10	17,10	4	4
Petrovice	Petrovice	0,86	0,93	12,28	15,79	4	2
Plaveč	Plaveč	1,05	1,06	11,16	30,74	4	4
Plenkovice	Plenkovice	1,04	1,07	17,43	18,29	4	0
Podhradí nad Dyjí	Podhradí nad Dyjí	0,74	0,94	2,08	25,00	2	0

Obec	Sídlo	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2011/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2011/2001	Podíl dětí ve věku 0 – 14 let v roce 2011	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2011	Infrastrukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Podmolí	<i>Podmolí</i>	0,86	0,99	12,50	13,13	4	0
Podmyče	<i>Podmyče</i>	0,67	0,92	16,67	14,44	0	0
Práče	<i>Práče</i>	1,04	0,99	18,87	5,53	4	1
Pravice	<i>Pravice</i>	1,10	0,97	18,18	11,36	4	1
Prokopov	<i>Prokopov</i>	1,01	1,13	12,15	17,76	2	1
Prosiměřice	<i>Prosiměřice</i>	1,34	1,08	16,90	16,65	4	5
Přeskače	<i>Přeskače</i>	0,95	1,05	13,21	16,04	4	0
Rešice	<i>Kordula</i>	0,63	1,00	6,67	33,33	4	0
	<i>Rešice</i>	0,92	1,01	12,72	18,93	4	1
Rozkoš	<i>Rozkoš</i>	0,97	1,05	10,31	23,71	3	0
Rudlice	<i>Rudlice</i>	0,74	0,90	12,75	25,49	4	0
Rybníky	<i>Rybníky</i>	1,03	1,07	14,89	15,88	4	2
Skalice	<i>Skalice</i>	0,98	0,97	14,42	26,03	4	4
Slatina	<i>Slatina</i>	0,91	0,93	12,92	21,25	4	0
Slup	<i>Oleksovičky</i>	0,82	0,82	4,76	20,63	4	0
	<i>Slup</i>	1,04	1,13	17,60	12,00	4	2
Stálky	<i>Stálky</i>	0,90	0,88	13,18	18,60	2	1
Starý Petřín	<i>Jazovice</i>	0,94	1,00	23,29	15,07	0	0
	<i>Nový Petřín</i>	0,89	1,06	2,94	20,59	0	0
	<i>Starý Petřín</i>	0,64	0,72	12,07	6,03	0	2
Stošíkovice na Louce	<i>Stošíkovice na Louce</i>	1,10	1,12	17,62	6,61	4	0
Strachotice	<i>Micmanice</i>	1,12	1,14	20,10	9,37	4	1
	<i>Strachotice</i>	0,99	0,94	13,77	13,29	4	3
Střelice	<i>Střelice</i>	0,72	0,93	6,62	27,15	4	0
Suchohrdly	<i>Suchohrdly</i>	1,23	1,16	15,97	11,08	4	2
Suchohrdly u Miroslavi	<i>Suchohrdly u Miroslavi</i>	1,21	1,12	18,32	14,22	4	3
Šafov	<i>Šafov</i>	0,89	0,84	16,34	13,73	0	2
Šanov	<i>Šanov</i>	1,30	1,21	15,64	13,51	4	4
Šatov	<i>Šatov</i>	0,99	0,96	15,02	13,87	4	6
Štítary	<i>Štítary</i>	1,10	0,98	15,84	13,12	4	2
Šumná	<i>Šumná</i>	0,93	0,97	13,63	15,84	4	5
Tasovice	<i>Tasovice</i>	1,12	1,05	15,49	10,84	4	5
Tavíkovice	<i>Dobronice</i>	0,85	0,82	7,04	30,99	4	0
	<i>Tavíkovice</i>	1,24	1,00	13,56	12,62	4	4
Těšetice	<i>Těšetice</i>	1,21	1,09	15,65	12,02	4	2
Trnové Pole	<i>Trnové Pole</i>	0,83	0,97	14,29	16,67	2	0
Trstěnice	<i>Trstěnice</i>	0,95	0,96	15,68	17,53	4	4
Tulešice	<i>Tulešice</i>	0,57	0,84	8,09	24,28	4	2
Tvořihráz	<i>Tvořihráz</i>	0,92	0,99	15,57	17,21	4	3
Uherčice	<i>Mešovice</i>	0,70	0,69	20,93	18,60	4	0
	<i>Uherčice</i>	0,87	0,93	14,62	11,11	4	3
Újezd	<i>Újezd</i>	1,18	1,06	4,76	23,81	1	0
Únanov	<i>Únanov</i>	1,02	1,02	14,54	12,25	4	3
Valtrovice	<i>Valtrovice</i>	1,18	1,01	16,43	7,78	4	2
Vedrovice	<i>Vedrovice</i>	1,01	0,99	13,09	18,15	4	4
Velký Karlov	<i>Velký Karlov</i>	0,86	0,95	13,48	14,22	3	1
Vémyslice	<i>Vémyslice</i>	0,90	0,95	13,08	16,39	4	5
Vevčice	<i>Vevčice</i>	0,71	0,94	9,46	20,27	2	0
Višňové	<i>Višňové</i>	1,00	0,98	14,13	16,25	4	7
Vítonice	<i>Vítonice</i>	1,22	1,20	17,93	9,16	4	1
Vracovice	<i>Vracovice</i>	1,01	1,00	19,00	9,50	4	1

Obec	Sídlo	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel 2011/1991	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel 2011/2001	Podíl dětí ve věku 0 – 14 let v roce 2011	Podíl obyvatel ve věku 65+ let v roce 2011	Infrastrukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Vranov nad Dyjí	<i>Vranov nad Dyjí</i>	0,88	0,89	12,82	16,00	4	6
Vranovská Ves	Hostěrádky	0,45	0,59	0,00	20,00	4	0
	<i>Vranovská Ves</i>	1,03	1,01	19,41	11,39	4	1
Vratěnin	<i>Vratěnin</i>	0,94	0,98	16,32	14,58	4	1
Vrbovec	Hnízdo	0,73	0,87	13,04	15,94	4	0
	<i>Vrbovec</i>	1,23	1,08	18,16	9,80	4	5
Výrovice	<i>Výrovice</i>	1,04	1,01	14,97	15,57	4	0
Vysočany	<i>Vysočany</i>	0,84	0,99	11,97	23,08	1	0
Zálesí	<i>Zálesí</i>	0,81	0,92	6,15	24,58	4	1
Zblovice	<i>Zblovice</i>	0,52	0,69	10,81	21,62	2	0
Znojmo	Derflice	0,77	0,78	16,04	9,43	4	0
	Hradiště	0,97	1,02	17,99	15,35	4	1
	Kasárna	0,89	0,86	13,38	16,90	4	0
	Konice	0,83	0,84	12,12	9,43	4	2
	Mramotice	0,88	0,91	14,18	13,66	4	2
	Načeratice	0,86	0,90	16,47	11,24	4	0
	Popice	0,93	0,96	21,05	11,84	4	0
	Přímětice	1,27	1,06	15,78	6,48	4	7
	<i>Znojmo</i>	0,91	0,94	13,71	17,60	4	7
Želetice	<i>Želetice</i>	0,95	0,99	14,60	17,52	4	5
Žerotice	<i>Žerotice</i>	1,16	1,08	15,38	16,35	4	2
Žerůtky	<i>Žerůtky</i>	1,02	0,93	13,56	15,25	4	1

Poznámky: sídla s OÚ jsou v tabulce uvedena kurzívou, hodnoty uvedené červeně spadají do posledního kvartilu
Zdroj: ČSÚ (2006), ČSÚ (2013c), ČSÚ (2016), vlastní výpočty, informace z internetu

Tabulka 13. Sociálně-populační a infrastrukturní rozvinutost sídel a obcí okresu Znojmo (2016, 2018)

Obec	Infra- strukturní vybavenost	Obslužná vybavenost	Sídlo	Infra- strukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Bantice	V, K, C, P	-	Bantice	V, K, C, P	-
Běhařovice	V, K, C, P	PP, PO, FA	Běhařovice	V, K, C, P	PP, PO, FA
			Ratišovice	V, K, C, P	-
			Stupešice	V, K, C, P	-
Bezkov	V, K, P	MŠ	Bezkov	V, K, P	MŠ
Bitov	V, K, P	PP, PO, TL	Bitov	V, K, P	PP, PO, TL
Blanné	V, P	-	Blanné	V, P	-
Blížkovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO	Blížkovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO
Bohutice	V, P	PP, MŠ	Bohutice	V, P	PP, MŠ
Bojanovice	V, K, C, P	PP	Bojanovice	V, K, C, P	PP
Borotice	V, K, C, P	PP	Borotice	V, K, C, P	PP
Boskovštejn	V, P	-	Boskovštejn	V, P	-
Božice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO	Božice	V, K, C, P	ZŠ, PL, PP, PO
			České Křídlovce	V, K, C, P	MŠ
Břežany	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, FA, TL	Břežany	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, FA, TL
Cítonice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO	Cítonice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO
Ctidružice	V, K, C, P	PP	Ctidružice	V, K, C, P	PP
Čejkovice	V, P	FA	Čejkovice	V, P	FA
Čermákovice	V, K, C, P	-	Čermákovice	V, K, C, P	-
Černín	V, K, C, P	-	Černín	V, K, C, P	-
Damnice	V, K, C, P	PP	Damnice	V, K, C, P	PP
Dobelice	V, K, C, P	PP	Dobelice	V, K, C, P	PP
Dobřínsko	V, P	MŠ, PP, FA	Dobřínsko	V, P	MŠ, PP, FA
Dobšice	V, K, C, P	PP, PO, TL	Dobšice	V, K, C, P	PP, PO, TL
Dolenice	V, K, C, P	PP	Dolenice	V, K, C, P	PP
Dolní Dubňany	V, K, C, P	MŠ, PP	Dolní Dubňany	V, K, C, P	MŠ, PP
Dyjákovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO	Dyjákovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO
Dyjákovičky	V, K, C, P	MŠ, PP, TL	Dyjákovičky	V, K, C, P	MŠ, PP, TL
Dyje	V, K, C, P	-	Dyje	V, K, C, P	-
Džbánice	V, P	PP	Džbánice	V, P	PP
Grešlové Mýto	V, K, C, P	PP, TL	Grešlové Mýto	V, K, C, P	PP, TL
Havraníky	V, K, C, P	PP	Havraníky	V, K, C, P	PP
Hevlín	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, TL	Hevlín	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, TL
Hluboké Mašůvky	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, FA	Hluboké Mašůvky	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, FA
Hnanice	V, K, C, P	MŠ, PP	Hnanice	V, K, C, P	MŠ, PP
Hodonice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO	Hodonice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO
Horní Břečkov	V, K, C, P	MŠ, PP	Čížov	V, K, C, P	MŠ, PP
			Horní Břečkov	V, K, C, P	-
Horní Dubňany	V, K, C, P	PP, FA	Horní Dubňany	V, K, C, P	PP, FA
Horní Dunajovice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO	Domčice	V, K, C, P	-
			Horní Dunajovice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO
Horní Kounice	V, P	PP	Horní Kounice	V, P	PP
Hostěradice	V, K, C, P	MŠ, PL, PP, PO, FA, TL	Hostěradice	V, K, C, P	MŠ, PL, PP, PO, FA, TL
			Chlupice	V, K, C, P	-
			Mišovice	V, K, C, P	PP
Hostim	V	MŠ, TL	Hostim	V	MŠ, TL
Hrabětice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO	Hrabětice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO
Hrádek	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, FA	Hrádek	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, FA
Hrušovany n. Jev.	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA	Hrušovany n. Jev.	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA
Chvalatice	V, P	-	Chvalatice	V, P	-
Chvalovice	V, K, C, P	PP, PO, TL	Chvalovice	V, K, C, P	PP, PO, TL
Jamolice	V, K, C, P	PP	Jamolice	V, K, C, P	PP

Obec	Infra- strukturní vybavenost	Obslužná vybavenost	Sídlo	Infra- strukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Jaroslavice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO	Jaroslavice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO
Jevišovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, TL	Jevišovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, TL
Jezeřany-Maršovice	V, K, C, P	MŠ, PP	Jezeřany	V, K, C, P	PP
			Maršovice	V, K, C, P	MŠ
Jiřice u Miroslavi	V, K, C, P	PP, PO	Jiřice u Miroslavi	V, K, C, P	PP, PO
Jiřice u Mor. Buděj.	V, P	-	Jiřice u Mor. Buděj.	V, P	-
Kadov	V, P	-	Kadov	V, P	-
Korolupy	V, K, C, P	PP	Korolupy	V, K, C, P	PP
Kravsko	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PO	Kravsko	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PO
Krhovice	V, K, C, P	PP, TL	Krhovice	V, K, C, P	PP, TL
Křepice	K, C, P	PP	Křepice	K, C, P	PP
Křídľůvky	K, C, P	PP	Křídľůvky	K, C, P	PP
Kubšice	V, K, C, P	PP, TL	Kubšice	V, K, C, P	PP, TL
Kuchařovice	V, K, C, P	MŠ, PP, TL	Kuchařovice	V, K, C, P	MŠ, PP, TL
Kyjovice	V, K, C, P	-	Kyjovice	V, K, C, P	-
Lančov	V	PP	Lančov	V	PP
Lechovice	V, K, C, P	PP, FA, TL	Lechovice	V, K, C, P	PP, FA, TL
Lesná	V, K, C, P	MŠ, PP	Lesná	V, K, C, P	MŠ, PP
Lesonice	V, K, P	PP, PO, TL	Lesonice	V, K, P	PP, PO, TL
Litobratřice	V, P	MŠ, PP	Litobratřice	V, P	MŠ, PP
Lubnice	P	ZŠ	Lubnice	P	ZŠ
Lukov	V, K, C, P	PP	Lukov	V, K, C, P	PP
Mackovice	V, K, C, P	PP	Mackovice	V, K, C, P	PP
Mašovice	V, K, C, P	PP, FA	Mašovice	V, K, C, P	PP, FA
Medlice	V, P	-	Medlice	V, P	-
Mikulovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, TL	Mikulovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, TL
Milíčovice	V, K, C, P	-	Milíčovice	V, K, C, P	-
Miroslav	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL	Kašenec	V, K, C, P	-
			Miroslav	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL
Miroslavské Knínice	V, K, C, P	PP	Miroslavské Knínice	V, K, C, P	PP
Morašice	V, K, C, P	PP	Morašice	V, K, C, P	PP
Moravský Krumlov	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL	Moravský Krumlov	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL
			Polánka	V, K, C, P	PP, TL
			Rakšice	V, K, C, P	MŠ, PP
			Rokytná	V, K, C, P	PP
Našiměřice	V	-	Našiměřice	V	-
Němčičky	P	-	Němčičky	P	-
Nový Šaldorf-Sedl.	V, K, C, P	PL	Nový Šaldorf	V, K, C, P	-
			Sedlešovice	V, K, C, P	PL
Olbramkostel	V, K, C, P	PP	Olbramkostel	V, K, C, P	PP
Olbramovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, FA	Olbramovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, FA
Oleksovice	V, K, C, P	MŠ, PP	Oleksovice	V, K, C, P	MŠ, PP
Onšov	V, K, C, P	-	Onšov	V, K, C, P	-
Oslnovice	V, K, C, P	PP	Oslnovice	V, K, C, P	PP
Pavlice	V, K, C, P	MŠ, PP, FA, TL	Pavlice	V, K, C, P	MŠ, PP, FA, TL
Petrovice	V, K, C, P	MŠ, PP	Petrovice	V, K, C, P	MŠ, PP
Plaveč	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, TL	Plaveč	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, TL
Plenkovice	V, K, C, P	-	Plenkovice	V, K, C, P	-
Podhradí nad Dyjí	K, C	-	Podhradí nad Dyjí	K, C	-
Podmolí	V, K, C, P	-	Podmolí	V, K, C, P	-
Podmyče	-	-	Podmyče	-	-
Práče	V, K, C, P	PP	Práče	V, K, C, P	PP
Pravice	V, K, C, P	PP	Pravice	V, K, C, P	PP
Prokopov	V, P	PP	Prokopov	V, P	PP
Prosiměřice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO	Prosiměřice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO

Obec	Infra- strukturní vybavenost	Obslužná vybavenost	Sídlo	Infra- strukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Přeskače	V, K, C, P	-	Přeskače	V, K, C, P	-
Rešice	V, K, C, P	PP	Kordula	V, K, C, P	-
			Rešice	V, K, C, P	PP
Rozkoš	V, K, C	-	Rozkoš	V, K, C	-
Rudlice	V, K, C, P	-	Rudlice	V, K, C, P	-
Rybníky	V, K, C, P	MŠ, PP	Rybníky	V, K, C, P	MŠ, PP
Skalice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, TL	Skalice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, TL
Slatina	V, K, C, P	-	Slatina	V, K, C, P	-
Slup	V, K, C, P	MŠ, PP	Oleksovičky	V, K, C, P	-
			Slup	V, K, C, P	MŠ, PP
Stálky	K, C	PP	Stálky	K, C	PP
Starý Petřín	-	MŠ, PP	Jazovice	-	-
			Nový Petřín	-	-
			Starý Petřín	-	MŠ, PP
Stošíkovice na Louce	V, K, C, P	-	Stošíkovice na Louce	V, K, C, P	-
Strachotice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO	Micmanice	V, K, C, P	PP
			Strachotice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO
Střelice	V, K, C, P	-	Střelice	V, K, C, P	-
Suchohrdly	V, K, C, P	MŠ, PP	Suchohrdly	V, K, C, P	MŠ, PP
Suchohrdly u Mir.	V, K, C, P	MŠ, PP, TL	Suchohrdly u Mir.	V, K, C, P	MŠ, PP, TL
Šafov	-	MŠ, PP	Šafov	-	MŠ, PP
Šanov	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, TL	Šanov	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, TL
Šatov	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, TL	Šatov	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, TL
Štítary	V, K, C, P	MŠ, PP	Štítary	V, K, C, P	MŠ, PP
Šumná	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO	Šumná	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO
Tasovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, FA	Tasovice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, FA
Tavíkovice	V, K, C, P	MŠ, PL, PP, PO	Dobronice	V, K, C, P	-
			Tavíkovice	V, K, C, P	MŠ, PL, PP, PO
Těšetice	V, K, C, P	MŠ, PP	Těšetice	V, K, C, P	MŠ, PP
Trnové Pole	V, P	-	Trnové Pole	V, P	-
Trstěnice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, TL	Trstěnice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, TL
Tulešice	V, K, C, P	PP, PO	Tulešice	V, K, C, P	PP, PO
Tvoříhráz	V, K, C, P	MŠ, PP, TL	Tvoříhráz	V, K, C, P	MŠ, PP, TL
Uherčice	V, K, C, P	MŠ, PO, TL	Mešovice	V, K, C, P	-
			Uherčice	V, K, C, P	MŠ, PO, TL
Újezd	P	-	Újezd	P	-
Únanov	V, K, C, P	MŠ, PP, PO	Únanov	V, K, C, P	MŠ, PP, PO
Valtrovice	V, K, C, P	MŠ, PP	Valtrovice	V, K, C, P	MŠ, PP
Vedrovice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, TL	Vedrovice	V, K, C, P	MŠ, PP, PO, TL
Velký Karlov	V, K, C	PP	Velký Karlov	V, K, C	PP
Vémyslice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, TL	Vémyslice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, TL
Vevčice	V, P	-	Vevčice	V, P	-
Višňové	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL	Višňové	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL
Vítonice	V, K, C, P	PP	Vítonice	V, K, C, P	PP
Vracovice	V, K, C, P	PP	Vracovice	V, K, C, P	PP
Vranov nad Dyjí	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA	Vranov nad Dyjí	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA
Vranovská Ves	V, K, C, P	PP	Hostěrádky	V, K, C, P	-
			Vranovská Ves	V, K, C, P	PP
Vratěnin	V, K, C, P	PP	Vratěnin	V, K, C, P	-
Vrbovec	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, TL	Hnízdo	V, K, C, P	-
			Vrbovec	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, TL
Výrovce	V, K, C, P	-	Výrovce	V, K, C, P	-
Vysočany	P	-	Vysočany	P	-
Zálesí	V, K, C, P	PP	Zálesí	V, K, C, P	PP
Zblovice	V, P	-	Zblovice	V, P	-

Obec	Infra- strukturní vybavenost	Obslužná vybavenost	Sídlo	Infra- strukturní vybavenost	Obslužná vybavenost
Znojmo	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL	Derflice	V, K, C, P	-
			Hradiště	V, K, C, P	PP
			Kasárna	V, K, C, P	-
			Konice	V, K, C, P	MŠ, PP
			Mramotice	V, K, C, P	MŠ, PP
			Načeratice	V, K, C, P	-
			Popice	V, K, C, P	-
			Přímětice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL
Znojmo	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PL, PP, PO, FA, TL			
Želetice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, FA	Želetice	V, K, C, P	MŠ, ZŠ, PP, PO, FA
Žerotice	V, K, C, P	PP, FA	Žerotice	V, K, C, P	PP, FA
Žerůtky	V, K, C, P	PP	Žerůtky	V, K, C, P	PP

Poznámky: u obcí a sídel byla sledována vybavenost vodovodem (V), kanalizací (K), čističkou odpadních vod (C), plynovodem (P), mateřskou školou (MŠ), základní školou (ZŠ), ordinací praktického lékaře s ordinacími hodinami alespoň 3 dny v týdnu (PL), prodejnou potravin (PP), poštou (PO) a obsazenou farou (FA)

Zdroj: informace z internetu a terénního průzkumu